Nagyvárad, 1900. VI. évfolyam 295. szám. Kedd, deczember 25.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor.
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállitva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, decz. 24.

Dicsőség mennyben az Istennek!

Olvassuk a Szentirásban, hogy Augustus római császár elrendelé az első rendszeresebb népszámlálást s megparancsolá, hogy minden alattvalója azon községben irassék össze, a hol született. József és Mária tehát Betlehembe menének, mivel odavalók voltak. És itt született Jézus.

Olvastuk ez egyszerü szavakat elégszer, szinte kivülről is tudjuk már. S mégis ma olyan ujdonszerüen hat ránk az egész történet. Ugy érezzük, mintha ugyanabban a korban élnénk, mintha mi is várnánk valami nagy ismeretlenre, a ki eljön reformálni, javitani, nemesiteni a világot.

Népszámlálást tartunk mi is és velünk együtt a világnak csaknem valamennyi czivilizált nemzete. Miként a római birodalom Augustus alatt, mi is megelégeltük már a hosszu harczokat, erősorvasztó küzdelmeket s óhajtjuk a békét, a nyugalmat. Vissza akarunk tekinteni, mit tudtunk elérni az ezeréves állami lét, a kilenczszáz éves kereszténység által? Mint a fáradt vándor, megállunk egy pillanatra hegynek vezető utunkban, hogy visszatekintsünk a már megtett utra s ebből meritsünk erőt a tovább haladásra. És aztán meg akarjuk tudni, vagyunk-e még elegen magyarok, kik a jövőben ránk váró feladatokkal becsületesen m g tudunk küzdeni?

Az ezeréves és a kilenczszázéves évfordulók ünnepi beszédei után hadd beszéljenek a számok, a rideg tények.

Nem tudni, Augustus milyen eredményeket vont le magának az ő népszámlálása adataiból. Annyi bizonyos, hogy a betlehemi kisded előtte csak annyiban létezett, mint milliókra menő alattvalóinak egyike, egy szám a népszámlálás alkalmával; sejtelme sem lehetett arról, hogy e kisded fogja utódjainak trónját megdönteni, csak ama három keleti király és a jámbor pásztorok borultak le imádattal a jászol előtt; őket is angyalok és egy csodálatos csillag vezérelték.

A mi népszámlálásunk is ugy fog hatni ránk, mint Augustusra hatott az övé 1900 évvel ezelőtt.

Benne lesz bizonynyal a magyarság nagyarányu szaporodása; benne lesz az állami bevételek és kiadások hatalmas emelkedése s mindezekből azt fogjuk kiolvasni, hogy a magyarság 1000 év alatt felvirágzott számban és vagyoni jóllétben s most, a szent év végén boldogan énekelhetjük a dicsőitő és hálaadó himnust:

Dicsőség mennyben az Istennek!

Igy kellene lennie, ha az ezer évet, vagy legalább a keresztény magyar állam 900 esztendejét, esetleg ennek utolsó századját, vagy talán — adjuk meg a minimumot — az utolsó harmincz évet ugy használtuk volna fel, hogy utána méltán zenghessük az Úr dicséretét.

Mert való igaz ugyan, hogy számban gyarapodtunk; de nem a saját erőnkből. A magát magyarnak valló lakosság egy része még mindig nem olvadt bele a nemzetbe s talán sohasem fog beolvadni. Válaszfallal különiti el magát tőlünk s ennek daczára elég önhitt kizárólag önmagát tekinteni igazi magyarnak, szerinte a falon túl csupa elfogult, középkori gondolkodásu emberek laknak.

Melyik már most az igazi magyar?

Az u. n. »nemzeti vagyon« is tényleg gyarapodott; de azt már elfelejtik megmondani, mennyi ezen a »nemzeti adó[illegible]«. A telekkönyvek, a váltó üzletek [illegible]nének; de ezek ha megszólalnak, [illegible]obszóval beszélnek s arra nem szeretünk hallgatni; eszünkbe jut, hogy nagyon hamar ránk is kerülhet a sor, akkor meghalljuk, addig pedig ne törődjünk velük. Rossz diák a szekundáról, adós a hitelezőiről hallgatni szeret legjobban.

Ezért hát mi sem fogjuk a nemzeti vagyon mellett a nemzeti adósságot kimutatni.

Hát még ha erkölcsi téren állithatnók fel a vagyon és tartozás mérlegét! Kilenczszáz évvel ezelőtt a vértanuk keresztény hitét vettük át, melyért hivei tudtak meghalni, ha kellett s tudtak szerinte élni is, ha arra voltak hivatva. Ugyan hányan *élnek* ma a keresztény igazságokban? Nem hogy vértanu halálról lenne szó, de még azt is elnézzük, hogy bennünket gunynyal illessenek, leghumánusabb intézményeinket az álhumanizmus iparlovagjai meggyanusitsák, erkölcstani, bölcsészeti álláspontunkat az ál-morál és a szofizmák kalandorai büntetlenül támadják, sőt még köztünk akadnak üres fejü és e mellett üres zsebü (tehát könnyen »meggyőzhető«)alakok, kik nem restellik don Quixottenak segiteni a szélmalom elleni hősi küzdelmében.

Erről sem fog szólani a szent év végén tartandó nagy népszámlálás. Valamint Augustus császár népszámlálása sem beszélt a birodalomban dúló erkölcstelenségről, a vágyódásról valami szebb, nemesebb után — és arról, hogy mindeme szebbnek, nemesebbnek megalkotója immár a világon van.

Körül nézünk a mai szent napon a világban s látjuk ugyanazt az eltávolodást a hittől ugyanazt a közönyt s mégis vágyódást valami szebb, valami jobb után.

És vajmi kevésnek jut eszébe, hogy hiszen itt van közöttünk, érezzük áldó kezét mindennap, vezérli jó szándékainkat, megáldja jó tetteinket: ugyanaz a kis bethlemi gyermek, a kit 1900 évvel ezelőtt alig ismert valaki, ma pedig olyan sokan akarnak nem ismerni.

Itt van közöttünk. Minden évben megszületik ujra a karácsonyfa gyertyáinak világában, a templomi szent énekek hangjaiban, a gyermekek örvendező szivében. Mert megmondta tanitványainak: Én veletek maradok a világ végezetéig.

Es nem nehéz eltalálni sem hozzá. Ezerkilenczszáz évvel ezelőtt egy csillag vezette bölcsejéhez napkelet bölcseit; ma nem egy, de milliónyi csillag vezérel a kisdedhez, ki azóta urrá lett a tengerek hullámai és az emberek szenvedélyei felett s ez a milliónyi csillag a *keresst*.

Ezt a jelt kövessük mi magyarok is, mikor a szent év végén tartott visszatekintésnél nem vagyunk megelégedve magunkkal. A betlehemi kisdedhez, kire ma oly örömmel gondolnak a gyermekek, a betlehemi kisdedhez siessünk mindnyájan, hogy majdan egy ujabb leszámolásnál boldogan és nyugodt öntudattal énekelhessük a szent himnuszt:

Dicsőség mennyben az Istennek!

K. A.

A haragos Szilágyi.

Szilágyi Dezsőről tudvalevő dolog politikai körökben, hogy duzzog. Mint a hogy a multkoriban megirtuk, jó idő óta nem jár föl a szabadelvü párt-klubba sem és nehány meghitt barátján kivül, a kikkel már évek óta szoros összeköttetést tart fön, nem is érintkezik senkivel sem.

Abból Szilágyi egyáltalában nem csinál titkot, hogy ő a szabadelvü párt-klubban egyáltalában nem érzi magát jól. Neheztel Széllre és pedig, — a mint beszélik, — neheztelése még a békealkudozások idejéből származik. Az akkori konferencziákban részt vett Szilágyi is, Széll is többek közt és a mikor szóba került az a kérdés, hogy hát Bánffy után ki legyen a miniszterelnök, kit ajánljanak a királynak, Széll sietett kijelenteni, hogy őt egyáltalában ne vegyék kombináczióba. Kifejtette, hogy ő anyagi okokból nem vállalkozhatnék arra, hogy kabinetet alakitson. Kiszámitotta ugyanis, hogy

Ruhának való *barchetek* és *flanelek, bélés áruk, posztó* és *hárasz kendők, kötött* és *szövött-áruk, férfi-, női-* és *gyermek alsó ingek, nadrágok*; bélelt *bőr-* és *kötött kesztyük, Jäger-* és *gyapju harisnyák, plüsch* és *gyapju takarók* és *pokróczokat* **legnagyobb választékban és meglepő olcsó árban** ajánl

Telefon sz. 76. Telefon sz. 76.

Fábry Testvérek
carlsbadi czipő-, kalap- és divat-áruháza
Nagyvárad, Fő-utcza (Rimanóczy ház).

neki mennyi az évi jövedelme és mindehez hozzátette, hogy ezeket a jövedelmeket nem adhatja föl a miniszterelnökségért.

Hogy, hogy nem, azért Széll aztán mégis ugy forgatta a dolgot, hogy a király őt nevezte ki és ez idő óta Szilágyi éppenséggel nem jó szemekkel nézi Széll Kálmánt, a kiről azt állitja, hogy nem volt hozzá elég őszinte.

A miniszterelnök nagyon tisztában van Szilágyi érzelmeivel és nem egy kisérletet tett már, hogy Szilágyi Dezsőt kibékitse, magához édesgesse. Ez okból ajánlotta föl neki, mielőtt Horánszkyval kezdett volna tárgyalásokat, a belügyi tárczát is, ámde Szilágyi mereven visszautasitotta azt.

Mikor Szilágyi a trónörökös házasságáról szóló javaslat ügyében kétszer, az udvar szája ize szerint szólalt föl és a király oly nagy határozottsággal fejezte ki megelégedettségét e beszédek fölött, Széll ismét fölajánlotta a belügyminiszterséget Szilágyinak, de ő megint csak nem volt hajlandó a tárczát elvállalni.

Egyes kormánypárti képviselők, a kiknek nem igen van inyükre a Széll-regime, Szilágyinak ezt a duzzogását szerették volna kihasználni és azon iparkodtak nemrég, hogy kapcsolatot létesitsenek Szilágyi és Bánffy közt. Tették ezt pedig ugy, hogy Szilágyi nem is tudott róla.

Végre azonban Szilágyi, a ki mostanában Bánffyval sincs jó viszonyban, mégis tudomást szerzett a dologról és arra nagyon fölfortyant.

Igen határozottan és keményen jelentette ki, hogy őt ne akarják bevonni semmféle politikai intrikába, ne gyámkodjanak fölötte, mert ő most abszolute semmire sem vállalkozik, sem miniszterségre, sem másra és majd maga határozza meg, hogy mikor, miféle akczióba lépjen.

És azóta nem jár a szabadelvü klubba sem.

—

A gödöllői függetlenségi népgyülés.

A gödöllői kerület függetlenségi polgárai tegnap előtt, vasárnap délután 3 órakor Gödöllőn a Petőfi-téren népgyülést tartottak, melyen az országos függetlenségi pártról és helyzetéről beszéltek. A népgyülésen előbb erősen hullott a dara és hó, melyen sok ember, köztük a kerület számos községeinek függetlenségi párti küldöttsége vett részt. A hatóságot *Kapczy* Vilmos főszolgabiró képviselte.

A népgyülést *Ték* György asztalos mester nyitotta meg, a kit elnökül kiáltottak ki. *Pérsler* Kálmán épitő mester fölolvasta és elfogadásra ajánlotta az 1898. márczius 15-én a budapesti szabadság-ünnepen a Nemzeti Lovardában a Nemzeti Muzeum előtt és a Petőfi szobor előtt felolvasott uj 12 pontot. Ezután *Bende* József földmives gazda a következő határozati javaslat elfogadását inditványozta:

»A gödöllői választókerület függetlenségi polgárainak népgyülése a budapesti félszázados márczius 15-iki ünnepen először kihirdetett uj 12 pont, nemzeti követelések; meghallgatása és elfogadása után abban a tudatban, hogy az állami függetlenség csak a népszabadság alapján épülhet fel s a népszabadságot csak az állami függetlenség biztositja s abban a meggyőződésben, hogy ma inkább, mint valaha van szükség a függetlenségi és népuralmi politikára, kijelenti, hogy:

1., a függetlenségi és 48-as pártprogrammnak a népszabadság, népjólét és népuralom elvei alapján való radikális kibővitését égetően szükségesnek tartja;

2., arra ugy a *Kossuth* Ferencz, mint az *Ugron* Gábor vezetése alatti országgyülési pártokat felhivja;

3., ha ezt elmulasztaná, akkor ugy a függetlenségi pártnak a torzsalkodások, a tétlenség s a népérdekek elhanyagolása által sulyosan veszélyeztetett jövője érdekében, mint a népszabadság s állami függetlenség, sikeresebb kivivására az uj 12 pontból meritett programm alapján radikális és valóban demokrata irányu *uj függetlenségi párt alakitandó*;

4., a népgyülés e határozatáról szives figyelembe vétel és hozzájárulás végett az országgyülési függetlenségi pártokat, a kerület országgyülési képviselőjét és az ország függetlenségi köreit és pártjait hazafias bizodalommal értesiti«.

Szaszkó Imre földmives gazda, a turai 48-as kör elnöke ugy a 12 pontot, mint a határozati javaslatot elfogadta. Ehhez a népgyülés is egyhangulag és lelkes kiáltással hozzájárult. Az előterjesztett inditványok elfogadása után még *Rózsa* István czipész mester tartott beszédet, majd az ujpesti függetlenségi körtől, szegvári, kispesti, kecskeméti, fülöpszállási, seregélyesi, ráczalmási, váczi, czeglédi, székesfehérvári stb. függetlenségi polgároktól érkezett, üdvözlő sürgönyöket olvasták fel, melyek a népgyülés határozataihoz való hozzájárulást fejezik ki. A népgyülés a Kossuth-nóta hangjai mellett ért véget.

Karácsonyfa ünnepélyek.

A szent Karácsony előestéjén, tegnap minden intézetben szépen ülték meg a karácsonyfa ünnepélyeket. Mindenütt a jótékonysággal karöltve folytak le az ünnepélyek.

Karácsonyi ünnepély az Immaculata intézetben.

Szivinditó melodiák, lélekemelő szini jelenetek, festői hátérrel, bibliai alakok, csillogó angyalok, hófehér leánykák, szavalat, ima és mindaz, mi a karácsonyest áhitatát, fenségét emeli: mindaz tükröződött a fényesen sikerült ünnepségen, melyet az Immaculata-intézet vezetői tegnap este rendeztek.

Fél ötkor felvonult a nagy számban érkező meghivott közönség az intézet nagytermébe s csakhamar kezdetét vette az ünnepség. A szinpad lebocsátott függönye mögül halkan, áhitatra hangolón csendült az »Előjáték« melyet (a vendégszerető zárdanők által szétosztott müsor szerint) két zongorán, harmóniumon és hegedün adtak elő a zenetanitónők hegedüjáték kiséretében.

Majd szétnyilt a függöny s festői kép tárult a várakozó közönség elé. Mintha Palesztina közepéből szakitottak volna ki büvös kezek egy gyönyörü részletet, pálmákkal, virágokkal, sziklarészletekkel, a hol négy ifju leány ült varrogatva. Miriam: Kirják Mária, Debora: Trablik Erzsike, Rachel: Szőnyi Margit, Judith: Nagy Irma. A leviták törzséből való négy héber lányt ábrázoltak meglepő szép és korhü jelmezekben. A négy ifju hölgy, valamint a később remek római jelmezben megjelenő római százados leánya: Hannig Mária s azután üde, csengő hangon előadott énekkel belépő Benjamin törzséből való Helhanát ábrázoló Bencsik Emilia érzéssel s ügyesen adtak elő egy jelenetet, melyben a Megváltó születésének édes reményéről és az igéret közel teljesedésé-

---

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZAJA.

A magyar nemzetiségek a XI. század közepéig.

(Az 1893-iki Péczely-jutalommal kitüntetett pályamü. Irta: Dr. Karácsonyi János, a m. tud. akadémia levelező tagja. Első kötet. Budapest. Kiadja a magyar tudományos akadémia. 1900. Ára 9 korona. 8-r. X.+464 lap.

Ismerteti: **Zsák I. Adolf.**

Nemzeti illusióink száma ujra csökkent egygyel!

Karácsonyi János dr. bihar-püspöki-i róm. kath. plebános oszlatta azt el!

Nagy lelki merészséggel, kegyetlenül szilárd karokkal és még nagyobb tudományának éles bonczkésével belenyult a megcsontosodott, s a legujabb időkig történetirásunk által is támogatott magyar családi tradicziókba, és — hirtelenében megmondani sem tudom, hogy egyszerre hány — 100 meg 100, multjára oly annyira büszke család vállairól huzta le a jogtalanul felöltött festői hatásu párduczkaczagányt, fosztotta meg az ősapákat a századok folyamán rájuk borult s *borított* oly féltékeny előszeretettel ápolt s fentartott olimpusi ködtől és ezek helyett látni engedi az igazi gunyát: a tótbocskort, az oláh báránybőrsüveget, vagy végül a német hálósipkát.

»Szétfoszlott sokak reménye« . . .

Mily kevesen, — ezek is megnevezve s megszámlálva, — szavalhatják ezentul amugy istenigazában Kölcseyvel:

»Büszke magyar vagyok én!
Keleten nőtt törzsöke fámnak . . .«

Ő kegyetlen tudomány!

* * *

A mi az egyptológusoknak volt valaha a hieroglifek megfejtése; a mi a boldogemlékü alchimistáknak volt a bölcsek kövének feltalálása; a mi a világuralomra vágyóknak volt hajdan a gordiusi csomó megoldása; a mi végül a jámborképü mathematikusoknak *ma is* a kör négyszögesitése,[1] körülbelül ugyanaz történetiróinknak a magyar nemzetségek kérdésének megfejtése; a minthogy egyik legnagyobb most élő történetirónk: Pauler Gyula, tényleg a magyar történetirók bölcs kövének nevezi azt.[2]

Hogyan és miáltal fejlődött látszólag megoldhatlan problémává e kérdés?

[1] Nem lesz érdektelen megjegyezni, hogy e kérdés megoldásával háromnegyed század előtt foglalkozott a váradi lat. szert. székeskáptalan néhai nagynevü nagyprépostja is, ugyanaz, ki a 30-as évek országgyülésein oly hires szerepet játszott. Az iró és müve: Lapis philosophyrum seu Quadratura circuli inventa. A Joanne *Tagen*. Cassoviae 1832.

[2] Pauler Gy. Sz. István és alkotmánya. Századok. 1879.

Ennek ismeretét az ismertetés alatt álló mü jellege feltételezi, azért előadjuk röviden.

*

A mióta *Kézai* Simon mesternek krónikájában hangoztatott állitása: Centum enim et octo generationes pura tenet Hungaria non plures,[1] azaz, hogy a tiszta magyarság az ő korában (XIII század vége) sem több sem kevesebb mint 108 nemzetségből állott, — ismeretessé lőn, óriási hajsza indult meg: *az irók körében*: a 108 nemzetség felfedezésére; a társadalmi szerep, hivatalbeli méltóság és vagyonra nézve aristokrata *családok körében* pedig családjaiknak ez ős nemzetségek törzsfájára való visszavezetésére. E két rokonczélu törekvés egy irányban haladván, egymást kölcsönösen támogatva egyesült, s a századok folyamán közösen megtett út eredményekép mindkettő — czélt ért: az irók felfedezték a nemzetségeket; a családok pedig visszavezették fájukat e nemzetségekre, — de a parvenu irók — okmánygyártás, hamisitás és csonkitás által; a komoly, tudományos irók — az oklevelek »de genere«, »de generatione« kitételeinek gyökeres félreértése utján; a családok pedig az előbbiek támogatása, ösztönzése és mesterségesen fabrikált családi tradicziókkal.

Mindkét törekvés ősapjául az egy század-

[1] M. Flor. Hist-Hung-foett-Dom. p. I. vol. II. p. 57.

ről cseréltek eszmét lelkesedve, közben három szólammal zsoltárokat adtak elő, melyek gyönyörü dallama a szerzőt, dr. Szemethy Gézát dicséri.

A jelenetet egy nagyon sikerült élőkép követte a görög tüzzel világitva. »Szüz Mária látogatása Erzsébetnél«, következő résztvevőkkel: Czicz Regina (Szüz Mária), Piller Berta (Szt. József), Fekete Ilonka, Óváry Paula, Nagy Gizella, Fazekas Erzsike, Drim Mariska (angyalok.)

Majd ismét az első jelenetben szereplők és Pikó Ilona (mint Rebeka) adták elő a pásztorjáték második felvonását elismerésre méltó buzgósággal.

Következett három tündérszép előkép.

Az elsőben sok szép angyal (Fekete Ilonka Óváry Panka, Nagy Gizella, Fazekas Erzsike, Lahner Erzsike, Lajosnik Teréz, Papp Szeréna, Prikoszovics Fáni, Dum Gizi és Mariska, Ebert Rózsika, Kovásznay Irén, Dittert Julia, Szende Erzsike és Margit, Siménfalvy Erzsike, Stamnik Marianna, Neissler Lujza) vándorol Szüz Máriával és Szt. Józseffel Betlehembe. Olyan kedvesen tipegtek fehér saruikban, hosszu csillogó ruháikban fehér szárnyaikkal, libegő hajukkal, hogy gyönyörüség volt nézni.

A második kép oly tüneményes szép volt; Jézus születését ábrázolva, hogy a közönség szünni nem akaró tapssal óhajtotta ujra látni. Szalmafödelü istállóban ott volt a kis Jézus Szüz Máriával, Szent Józseffel és a sok szép meghatott, ájtatos angyalkával, kik közül a legkisebb az istálló tetején egy szalagfeliratot tartott, az angyalok hódolatát; »Gloria in excelsis Deo«. Az egész kép kitünően volt csoportositva, a szereplők világért nem mozdultak volna, a miért igazán dicséretet érdemelnek. De különös dicséretet érdemelnek a zárdanők is, a miért ennyi s ily szép jelmezt házilag, saját maguk ki tudnak állitani. Mindkét kép sikerét fokozta a szépen előadott énekkiséret.

A harmadik élőkép »A pásztorok imádása« czimüben szerepeltek még: Riskó Aranka, Horváth Gizi, Neissler Elza, Konecsny Fani, Janisovszky Anna, Juhász Mária, Gábor Erzsi, Baksay Margit, Tóth Valér, mint pásztorok.

Majd Lisztner Emilia, Podhajeczky Margit, Fuchs Margit, Patko Margit intézeti növendékek mondták el értelmesen és buzgón hódolatukat »A jászol előtt«, melyet egy térden állva elmondott s ünnepi áhitatot keltő imával zártak be.

És a közönségnek áhitatra hangolt lelke a befejező (zenekisérettel előadott) ének szárnyán szállt fel a kis Jézushoz, a kit a föld kerekségén sok száz éve imádnak s ünnepelnek Karácsony estéjén, de a kit méltóbban semmiféle gyülekezet nem ünnepelhet, mint egy ilyen hófehér lelkü, zengő ajku gyermekleány-esoport, a milyennel tegnap este az Immaculata zárda vezetősége ünnepelte.

Karácsonyi ruhaosztás az ujvárosi kath. iskolában.

Nagy volt az öröme tegnap délután a *nagyváradi-ujvárosi róm. kath.* fiu-iskolából vagy negyven tanulónak. Délután 2 óra tájban dr. *Vucskics* Gyula plebános igazgató megjelent a szegény tanulók közt és rövid beszédben fejtegette az édes Üdvözitő nagy szeretetét, hogy lejött hozzánk és testet öltött, csakhogy az emberi nemet megválthassa.

A világosság, melyet a karácsonyfa gyertyácskái terjesztenek, a hit világát jelenti. Fénye a dicsőséget s a lángocskák melege a szeretetet, melylyel az édes kis Jézus az emberiséget átöleli. Figyelmeztette a tanulókat engedelmességre és szorgalomra és hálára jóltevőik iránt. Aztán kiosztott a tanitótestület 42 pár csizmát, 16 jó kabátot, 14 nadrágot és 3 sapkát. Erről és a nagylelkü adakozókról később számol be az intézet.

A várad-velenczei róm. kath. elemi fi- és leányiskolák

karácsonyi ünnepélye szép sikerrel folyt le az irgalmas nővérek iskolája egyik tantermében. A rendezés ifj. Vellner Alajos érdeme. Az ünnepély után ruhaosztás következett. A fi- és leánytanulók, valamint az óvodások közt kiosztatott 156 ruha és 34 pár lábbeli. E nagymérvü jótékonyság bibornok ur ő Eminenciája bőkezüségén kivül néhány jólelkü emberbarát adományának is köszönhető, kik azonban nem engedik meg nevök nyilvánosságra hozatalát. Részint bőséges adománynyal, részint egyéb szivességgel hozzájárultak az ünnepélyhez, illetve a jótékonysághoz a következők: A Kunzczég küldött két vég ruhakelmét, a Czillér-czég mintegy 30 forint értékü vegyes ajándékot, Sebő-czég tan- és irószereket, Janky utóda a karácsonyfára, ami a gyermek szájnak kedves, Pauker Dániel diszitést, Somogyi Károly szinigazgató ruha jelmezeket az előadáshoz, Balogh Mihály szürszabó szüröket, Réh Ferencz szintén kellékeket az előadáshoz; végül a Leitner-czég 10 pár czipőt 1 frt 40 kr. kedvezményes árban. Fogadják a nemesszivü emberbarátok, kik a gyermekek sok szükségét pótolták és nekik sok-sok örömet szereztek, a tanitó-testület elismerő háláját és köszönetét.

A programmból kiemeljük a következőket:

»*Hódolat a jászol előtt.*« Párbeszéd. Előadták: Papp Anna, Erdélyi Gizella, Nagy Róza és Kasza Irén.

»*A két testvér.*« Párbeszéd. Előadták: Stromp Irén és Wildner Margit.

»*Karácsonyest.*« Szavalta: Ridi Margit és Rátz Katalin.

»*Jézuska postása.*« Előadják: Lakatos Mária, Argyilán Mária, Sándor Mária és Lipszpir Erzébet.

»*Karácsonyfa.*« Szavalta: Varga Zoltán.

»*Aludjál, szép égi gyermek.*« Ének.

Befejezésül: »*A pogány megtérése.*« Karácsonyi játék. Előadták: Farkas János, Réth Ferencz, Sándor Alajos, Kiss Jenő, Buda Gusztáv, Gombos Imre és Ridi Károly. Angyal: Stromp Irén.

Karácsonyest a legényegyletben.

Megható és hivatásának igazán megfelelő módon ünnepelte a helybeli kath. legényegylet Karácsony szent estéjét. 26 iparostanonczot (kik szüleiktől nem várhattak karácsonyi megemlékezést) gyüjtött össze ez este helyiségében az egylet, ezeknek állitott karácsonyfát, megajándékozta mindegyiket s az egyleti elüljárók és legények együtt vacsoráltak ott a tanonczokkal, kiknek átengedték erre az alkalomra az egylet játékszereit is. A tanonczokhoz az egylet igazgatója alkalomszerü beszédet intézett, rámutatva arra, miképpen szentelte meg az isteni kisded a munkát és a szegénységet. A tanonczok közül egyik ügyesen szavalt s megköszönte az egylet szives megemlékezését és jóságát. Itt emlitjük meg, hogy az egyletnek karácsonyi ajándékul dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök 200 koronát adott, az egylet világi elnöke *Kugler* Albert pedig a karácsonyest költségeihez 20 koronával járult.

A városi árvaházban

a polgármester, mint az árvaházi választmány elnöke szép karácsonyfát állittatott az árvák

---

dal Kézei előtt élt s történelmünkben annyi konkolyt elhintett *Anonymus* jelölhető meg. A legujabb kutatások alapján ugyanis kétségtelen, hogy a nemzetségnevek, melyeket a névtelen a honfoglalás történetében oly sok diszszel felcziczomáz, saját kortársaié, a rajzolt korra nézve pedig képzeletbeliek. Ő vele e tekintetben többé-kevésbé megegyeznek többi krónikásaink is Bonfinig. Es a névtelent is tul liczitálja; ő rá nézve a Kézai-féle ősnemzetségek sem végczélt, sem véghatárt nem alkotnak; az ő ily nemü kutatásaiban a véghatárt az olimpus legteteje, a végczélt pedig nem kisebb ős, mint Jupiter Zeus szolgáltatja. Hirtelenében meg sem mondhatom, hogy Bonfin genealogiai adatai nyomán pl. Mátyás király őseinek nemzedékrendi táblájan az első izt, melyik fél vagy egész római Isten alkotja. Őt követi némiképpen Istvánfy. Éz pl. a Czibakok és Massaiak származása helyét szintén a kékegü Itáliába helyezi, holott kétségtelen, hogy az előbbiek a Hunt-Pázmán nemzetség egyik családja, az utóbbiak pedig tősgyökeres magyar, temesmegyei család. Bonfin utódai nagyobbára korrajzolók s igy a dolog természete zárja ki őket az ősnemzetiségi kutatásokból; mindezek daczára azonban ha csak pillanatnyi alkalom is nyilik, menten megragadják s készséggel fedezik fel a vérségi kapcsolatot valamely neves szerepü kortársuk s valamely mesés multu nemzetség között; pl. Szamosközynél Bocskay származása Miczbán 7 egyszületésü gyermekeinek egyikétől. A nemzetiségkutatás illetőleg élő családoknak ezekre való visszavezetése terén önmagában álló jelenség az 1701-ben megjelent »*Trophaeum domus Estorarianae*» czimü genealogikus mü, mely az Eszterházy család származását Atillától vezeti le s mely a czinikus okmányferditès, hamisitás, csonkitás stb. valóságos »exemple terrible«-je.

Altalában véve azonban mondhatni, hogy a XVI. század második felétől a század elejéig nem annyira komoly és hivatalos történetirók foglalkoztak a nemzetség kérdéssel, mint inkább az ugynevezett *parentálók* és a családok. Es ép ez a baj; mert az a kérdés körül a legujabb időkig nyilvánult előitélet, elfogultság, azon vastag ködből táplálkozott, melyre e két tényező a fenti idő alatt beburkolta.

Kik voltak a parentálók? Mi volt a parentálás? Ugyanis volt — és van — nekünk egy önmagában véve jámbor szokásunk; mely szerint az elhunyt hozzánk tartozóit csak érdemeinek kellő méltatása után helyezzük a sirba. Mindez még ártatlan, sőt dicséretes dolog. A búcsuztatóra felkért, — pap vagy világi — azonban előbb átkutatta a családi levéltárt, s részben ennek adatai, nagyobb részben pedig fantáziája suggerálása alapján elmondotta a bucsuztatót; a melyben azonban nem annyira a megholt érdemeit pengeté, mint inkább képzelt őseiét; kik rendesen, — még ha egyszerü hétszilvafás volt is a megboldogult. — Lehel s Bulcsu kor és bajtársai valának, vagy pedig ők maguk. Erdekes a búcsuztatók eljárása: ha a megholt családi neve s valamely az őstörténetünben kiváló szerepet játszó személy neve között csak némi külső betühasonlóság volt is, a kettő már födözte egymást; egynek vétetett az egyenes ős megvolt.

Konkrét példával élek: két év előtt kutattam át a Tardy család levéltárát Berettyó-Ujfaluban. Előrebocsátom, hogy e család eredeti s tulajdonképi neve: Lélek, s csak 1702-től viseli a mai nevét, 1726-ig egyedül, ettől a mult sz. végeig mindkettőt egybekapcsolva: Tardy-Lélek, s csak századunkban használja a mait ujra[1] Elég az hozzá, hogy e család levéltárában többek között van egy kézirat kötet, mely a családnak a mult sz. folyamán elhunyt tagjai fölött tartott búcsu beszédeket tartal-

[1] Az egész rejtélyesnek tünő dolog a következő tényben leli kulcsát: özv. Lélek Mihályné szalontai s csömeki nemes birtokos asszony a Váradot elfoglalt török nyugtalanitásai és harczai miatt kiskoru fiával *Lélek* Ferenczczel Munkácsra költözött, a hol az özvegy, Tardy Mihály munkácsi kapitány nejévé lőn, ki ekként a még gyermek Lélek Ferencznek nemcsak mostoha, hanem névadó atyja is lett, mert kartársai Tardy fiunak hivták. A török elüzésének hirére immár Tardy Ferencz anyja előadásából megemlékezett, hogy őseinek Biharban birtokuk volt s azért 1702-ben Mező-Telegdre költözött s hogy ősi birtokaihoz való jogczimét igazolja, előbb azt mutatta ki, hogy ő tulajdonképen Lélek Ferencz s erre a megyétől engedélyt nyert a kettős név viselésére.

részére, amelyet a jótékony adományozók elhalmoztak ruhanemüekkel, apróságokkal, édességekkel. Dr. *Bulyovszky* József polgármesterrel az árvaház igazgató választmányának hölgy és férfii tagjai nagy számmal jelentek meg. A polgármester szép beszédben intette a növendékeket hálára, szorgalmas becsületességre. Jól eső öröm fogta el a jelen voltakat, mikor látták a boldogságtól mosolygó gyermek arczokat.

Az Erzsébet leányárvaházban

is szépen sikerült és megható volt a karácsonyfa ünnepély. Az elnökség és a védhölgyek szeretettel osztották ki a különféle ruhákat, csemegéket a növendékek között.

A Biharmegyei Közkórházban.

Este 4 órakor a közkórház kápolnájában istenitisztelet volt, hol jelen volt *Széchenyi* Jenő kanonok, dr. *Lindenberger* János kórházi lelkész s dr. *Fráter* Imre igazgató-főorvos, valamint a kórházi gondnoksági tisztviselőkkel, a ferenczrendi apácza főnöknő és az ápolást teljesitő apáczák. Istenitisztelet végeztével felgyujtatott az osztályokban levő 2 nagy diszes karácsonyfa s a jelenlevők *Széchenyi* Jenő kanonok vezetése mellett felkeresték osztályonként a szegény betegeket, vázolván előttük a karácsonyi ünnepet. A gondnok és segéd orvosok által kiosztatott a betegek között azon téli ruhanemüek s déli gyümölcsökből álló karácsonyi ajándék, mi a jószivü emberbarátok által a karácsonyfára összerakott 96 korona 36 fillér kegyes adományból beszereztetett: téli ruhát kapott 161 beteg, imakönyvet 5 beteg, déli gyümölcsöt 184 beteg. Megható volt látni a szegény betegeket, amint könnyes szemekkel, Istenhez fohászkodva, reszkető kézzel vették át a részükre adott ajándékot. Fogadják azok, kik kegyes adományaikkal a karácsonyfa létesitését lehetővé tették, a kórházi igazgatóság forró köszönetét.

A réti népkör

az idén jótékonysággal ülte meg a Szent Karácsony estéjét. Tegnap délután 5 órakor a kör helyiségében öt szegény gyermeket ruháztak fel teljesen.

A kolduságoló és figyermek- menedékházban

a kora délután volt a karácsonyfa ünnepély. Ugy az intézetben istápolt aggok, mint a növendékek ruha és más ajándékokban részesültek az Üdvözitő születésének előestéjén.

Békés-Endrődön

a r. kath. központi leányiskola vasárnap délután igen jól sikerült karácsonyi pásztorjátékot rendezett. A darab czime: *Jézus születése* volt s a következők vettek benne részt: Szabó Gusztika, Alt Czeczike, Hunya Brigitta ism. isk. növ., Katona Mária IV. oszt., Knapcsek Katalin V. o., Talán Teréz IV., Venczák Francziska IV., Knapcsek Veronka V., Cserven Francziska V., Fülöp Mária IV., Forgács Etelka VI., Kovács Eszter VI. o. n., Katona Erzsébet, Litvák Gizella, Timár Margit, Gold Olga, Hunya Irénke, Koloh Viktória, Hunya Valéria, Vidosits Anna, Alt Mária, Neubauer Lujzika, Szebeny Mariska, Szedlák Ilonka, Dinya Margit, Szabó Erzsébet, Iványi Erzsébet, Bileck Mária, Oláh Mária.

Szegénységünk, — gazdagságunk.

Irta: Özv. dr. Személy Kálmánné.

Kemény idők járnak mostanában a sokasodó emberiség fölött. Minduntalan hangzik is panasz erkölcsi s anyagi hanyatlásról, erkölcsi s anyagi szegénységünkről. Főleg igy télen a zord, sötét napokban, mikor a jótékony nap is hátat fordit e félgömb lakóinak; — zimankós hidegben, borongó ködön át sötétebb szinben tünik fel minden, boru ül a lélekre s megcsendül benne a derültebb, a jobb, a szebb mult emléke.

»Más ma minden, mint volt hajdanában«, mondogatjuk váltig. Megváltozott minden; ridegebb, üresebb az ember szive. Még a csecsemő is más szemekkel néz ma a neki ismeretlen nagy világba, mint a rózsás multban. Gyermek tán nincs is ma az öntudatlan ártatlanság fehér mezébe öltözve; mosolygó szemmel, játszi kedélylyel; mert bölcsek nagyon és komolyak, meg nagyratörők a mai gyermekek.

Az ifju hamar érik. Haszonra vár, meg hiu élvezetekre; de eszményekre törő hevület tulcsapongása, mely oly jól állt a régi ifjuságnak, — nem festi már arczát pirosra. A duzzadó karokkal oda a tétlen nyugalmat megvető munkakedv. A tultömött agygyal pedig beállt a lovagiasságnak, a tisztelettudásnak csődje.

Igen bizony, sóhajtva mondják, hogy gyermekörömökben, ifjui eszményekben nagy a szegénységünk.

S a férfi, kinek szivében tiszta gyermekörröm nem vetette el az idealizmus magvát, kit nem edzett lelkes, munkás ifjukor: az önérdek kényelmes hajóján kezdi meg életutját, az érdeknek veti alá hajlamait, legjobb tehetségeit, meggyőződését; sőt szerelmét is. Szereti a kényelmet, irtózik a család alapitás gondjaitól s a mint ifjukorában nem lángolt nemes czélokért: ugy nem tör magasra az életutakon.

S a nő? Nem hódolattárgya többé; nem disze a háznak s védő angyala; nem is kedves csecsebecse, a kit féltve tartogatnak a házi tüzhely árnyékában: az idők árja kiragadta csendes köréből s oda vetette, hol a kenyérküzdelem, a kenyéririgység folyik. Anya is, gazdasszony is, kenyér kereső is, vagy egyik sem. És a gyári munka felületessé teszi munkáját erkölcsét; rongálja a nőiessége zománczát, rontja idegeit. Testének szépsége pedig veszendőben van, ugy, hogy a pessimisták fájdalmasan jajdulnak föl: »női szépségben, női erényben nagy a szegénységünk.«

Az öreg kor sem olyan, mint volt régen, panaszolják széltében. Egy őrlő, aggodalmas élet végén mit várjanak ők, az öregek a hátuk mögött tolongó, anyagi javakért lótó-futó nemzedékektől?

A tekintély tiszteletével együtt az öregek tisztelete is korszerütlen már s a gyermekek, unokák ha még megemlékeznek névnapjukon — nem hosszu életet kivánnak már nekik, mint a régi jó időkben. De nem is vágynak ők élni hosszan; viharos küzdésnél többet igér neklk az örök, a csendes nyugalom.

Szegény az aggkor illusiókban ugyis s ma a közélet, a politikai — a társas élet naponta uj csalódást hoz reá. Látja az emberiség legszebb törekvéseit az önzés, haszonlesés hálójában; látja a legkedvesebb társas örömöket a rangkórság, az irigység, a pletyka karjaiban s látja az emberiség legszentebb eszméjét: a vallást a közönyös fásultság, vagy a türelmetlenség békóiban. Mit is mond az öreg, kit még igaz Isten és emberszeretetre tanitottak az ő gyermekkorában, ha hallja, mikor unokáit nem arra tanitják az iskolában, hogy »Ismerd meg a magad vallását, ragaszkodjál hozzá mindhalálig s buzgó, áhitatos légy«, hanem ezt csepegtetik zsenge lelkébe: »Itéld el embertársaidat, ha az más vallásu, vesd meg és tanuld utálni az ő vallásos meggyőződését, mert az nem a tied«. Bizonyára ily szókra fog fakadni: »Igaz vallásosságban nagy a mi szegénységünk«.

A kor hanyatlása felett kesergők még azt is panaszolják, hogy sem a gazdag, sem a szegény nem olyan most, mint volt a jobb időkben. A gazdag csak halmozza kincseit; követi őrült vágyait; melyeket csak fokozni tud a kornak fénye, ragyogása, — és nem gondol arra: hogy a gazdagság Isten adta eszköz a jóra, szépre és nemesre s hogy az emberiség szükséget szenvedő fele tőle vár segitséget.

Talán ezért olyan sok ma a szegény és olyan furcsa a mai szegény. Irigyli a gazdagot s osztozni akar: nem a munkában, gondban, hanem a munka s gondgyüjtötte javakban. Esküdt ellensége a jómódu osztálynak; kárára tör,

---

mazza. E beszédek közül pedig egy — melyet a hires Keresztesi József, a visszafoglalás után első várad-olaszi-i ref. prédikátor mondott — praegnans módon igazolja fenti fejtegetéseinket, ugyanis a jámbor prédikátor szerint a Tardy-Lélek család egyenes őse *Lehel* vezér volt; indokai erre vonatkozólag azon igen természetes metamorphosisok, melyeken e név: Lehel (eredetileg: Lehellek) átment: Lehellek-Leelek — Lelek — s innen a végső stádium: Lélek. Hogy az egész, különben jámbor indoku misztifikációnak deliktuma a maga nagyságában álljon az olvasó előtt, megjegyzem, hogy e levéltár a család igazi származásának, illetőleg társadalmi emelkedésének okmányait is magában rejti; ezek szerint pedig a Szalontára telepitett hajdu család Bethlen Gábor által 1626-ban nemesittetett.

Igy történt ez más, mondhatni minden nemes családnál: az arisztokratáknál fokozottabb mértékben; egyik sem engedte alább Lehel, Bulcsu vagy más bölcsőtörténelmünk nevezetes alakjánál, s ép ezért korántsem veendő paradoxonnak azon kijelentésem, mely szerint, ha valaki e halotti beszédek, s családi hagyományok összegyüjtésére vállalkoznék, s az összegyüjtötteket rendbe szedné, nem kisebb dolog sülne ki, mint az, hogy Lehelnek legalább is 500 apja, s Bulcsunak — mondjuk — 800 fia volt. Még ez sem lenne a búcsuztatók részéről valami nagy baj, hanem az, hogy erkölcsi kötelmüknek tartották a megholtnak a magasztalt őstől való vérségi s névszerint való leszármazását kimutatni, a melynek aztán hüséges n eleget is tesznek, de persze csakis a fantázia segélyével. S ez az a mi a történelmi tudománykör genealogiai részének — mely szükségszerüen a többi ágakra, a kapcsolát arányában destruktiv visszahatással van, — kerekét a legujabb időkig megakasztotta; ugyanis a genealogiai társulatunk megalakulása, a *Turul* czimü szaklap megjelenése, a történelem nyers anyagának haza állami multunk első negyedfél századára vonatkozólag nagyobb mennyiségben való publikálásáig megjelent genealogiai müvek, az elsőrangu irókét sem véve ki, nagyrészt ily búcsuztatók, s bizonyos családi tradicziók alapjain épülvék. Ma hála Istennek ily forrásokat nem *szükségszerüen* használunk, sem azok adatain fele nem akadunk; egy-két pillantás a corpus delicti-re s kimondhatjuk a felmentő, vagy halálos itéletet. Mielőtt e gyászbeszédektől, s családi hagyományoktól végbúcsut vennénk, tartozunk, — a mondott kritika kiengesztelése fejében — annak a kijelentésével, hogy világhirü faji, daczos büszke önérzetünk, s következésképpen állami viszonyainknak a függetlenség megóvása terén történt kedvező kialakulása *végelemzésben* az idők hosszu során e kettőből is táplálkozott s részben eredt.

A mult század végén s a jelen elején krónikáinknak ismételt, s a szövegkritikailag átnézett kiadása, közbejátszván népünk politikai viszonyai, a korszellem, az oklevelek nagy mennyiségben való kiadása stb. élénkebb vágyat ébresztett történetiróinkban mint valaha Kézai ősnemzetségeinek összeállitására. E törekvések zászlóvivője a nagytudományu *Horváth* István vala; ki a »*Gyökeres m. nemzets.*« cz. müvében 68 »ős« nemzetséget sorol fel. Ezóta megmegujul az igyekezet kikerekiteni e számot a hagyományos 108-ra; napjainban is tapasztalhatjuk, m.ly nagy gyönyörüségére szolgál egyikmásik kortársunknak, ha ösmeretlen nemzetséget böngészhet ki az oklevelekből, egy-egy eltemetett tégláját hozván napfényre a hajdankor tisztes épületének. De midőn az ekként *okmányilag* felkutatott s igazolt nemzetségek számát történetiróink megállapitották, kitünt, hogy a nemzetségek száma *nem 108* mint Kézai ránk hagyta, hanem csaknem — *mégegyszer annyi*. E tényből kettő következhetik: t. i *vagy* Kézai tévedett a számadatban (a mi körülményeinél fogva kizártnak tekinthető) *vagy* pedig az ősnemzetség-kutatóknak a megoldhatásra vonatkozólag megállapitott *alapelve* s módszere nem felel meg a kérdés tárgyi oldalának.

(Folytatása köv.)

gyülölködő, követelő. Hiányzik nála is az igazi vallásosság, mely alkalmazkodóvá, alázatossá tesz; mely a szolgaság napjaiban is munkája hü teljesitésére vezette a szegény néposztályt. Nem is tud a mai szegény munkájában örömet találni s a jobb napokban a rossz napokra félretenni. Ha pedig társadalmi intézmények, vagy lelkes vezetők takarékosságra szoritják a szegényt: abból is veszedelem származhatik ma. A férfit iszákossá, a nőt könnyelmüvé teheti az összegyüjtött fillérek halmaza, vagy szerencsétlen házasságokra vezet.

És a koldusok? Nincs szörnyübb, undoritóbb a modern koldusnál. Hisz alkalmatlan volt a koldus azelőtt is, mondják sokan, — de a mai koldus tolakodó, goromba, követelő, válogatós és gombamódra terem élősködni a társadalom élő fáján s bizonyitni, hogy munka nélkül is megélhet egy társadalmi osztály.

Ilyen a szegénységünk: szellemi is, anyagi is. Bűnfelhők mindenütt . . . De engedjük csak áttörni rajtuk a fénysugarakat.

Zordon, zivataros időkről, vallásgyülöletről sokat tudna regélni az ősök történelme. Közöny és irigység, fényüzés, nyomor volt minden időben, elég. Sok száz évvel ezelőtt is osztottak már inségeseknek kenyeret s a »jobb időknek« nevezett multban is voltak kőszivü gazdagok és kegyetlen zsarnokok.

Elkényeztetett gyermek is volt más időkben, — olyan is elég, ki romlott erkölcsi légkörben növekedett; de azért nem pusztult el a gyermeki ártatlanság. Könnyelmü, léha ifjuság is volt nem egyszer, meg kisért az öregek iránti tiszteletlenség, mióta a világ fennáll, sokszor. Hanem azért a nemesebb érzés nem veszett ki az emberiségből. Az eszmények elelhalványodtak és ismét fölragyogtak, mert a hol szegénységünk van: ott rejlik a gazdagságunk.

Csak nézzünk körül: van ma is ártatlan kedves gyermekvilágunk, játszi, eleven, hálás szivü, mely rendületlenül hisz még a karácsonyfa mythosában s meglátván csillogását örömkönynyel szemében teszi össze kezét, köszönve az édes Jézuskának.

Van ifjuságunk lelkes, hevülő, szép-, jós nemesért lángoló, melyet ép a saját sorainak közönyös, fásult vagy romlott eleme inditott erőkifejtésre, nagyobb szárnyalásra és ez a mi gazdagságunk, a nemzet gazdagsága.

Vannak férfiaink is, kik a tömeg felületességével, kapzsiságával szemben magasan lobogtatják az önzetlenségnek, humanitásnak, az ész és sziv együttes cultusának zászlaját. És ha kevesen vannak is; ők a mi gazdagságunk.

S vannak nőink is, kik megtartották az ősanyák erényeit; kik mai társadalmi helyzetükben is Vestái a háztüzhelynek, kik ha megosztják is a férfival a kenyérkereset gondját: igaz nőiességgel, szerető gonddal teljesitik hivatásukat.

És vannak életvidor öregeink is, kik szelid mosolylyal ajkukon, élik életük alkonyát, melyet bearanyoz a gyermekek, unokák szeretetének fénye. Öregek, kik tapasztalatokban gazdagon s mégis bizalommal telt hivő lélekkel inditják szárnyalásra az ifju törekvéseit, a férfi tetteit s nem vágynak a sir nyugalmára.

Nagylelkü gazdagokkal is dicsekedhetünk kik kész örömmel osztják kincseiket, nagyszerü intézetek felállitásával segitik az emberiséget javulásra, tökéletesedésre, boldogulásra. A kik csendes, elismerést nem váró jótékonysággal hirdetik a gazdagság erejét s kötelezettségét az emberiség segélyre szorult részével szemben.

De szegényeink is vannak, kik megavással viselik sorsukat. Kik szivesen dolgoznak, nélkülöznek Istenben és saját erejükben bizva s örülni tudnak csekély örömöknek. Sőt a koldusaink szempontjából is jobb időket várhatunk, ha lelkes polgármesterünknek sikerül a szegényügynek társadalmi segitséggel való megoldása.

Nincs tehát okunk tulságosan panaszkodni a kemény idők ellen. Csak lássuk be mindnyájan, hogy »senki sem gazdag, kinek kiadásai meghaladják jövedelmét és senki sem szegény, ki kevesebbet költ, mint keres.« Csak lássuk be mindnyájan, hogy szegénységünkben a becsületes munka legfőbb segitségünk s egyben legbiztosabb forrása gazdagságunknak.

Hogy kicsinynek, nagynak, — gazdagnak, szegénynek joga és kötelessége a munka, melyre bennünk van az erő, mely tisztit, nemesit, szellemi s anyagi jólétre vezet. Hogy a munka egyesitheti az egész emberiséget magasabb célok elérésére. A munka, az emberszeretet és . . . a hit, mely sohasem árasztja oly áldást hozón fényét, melegét, mint karácsony estéjén.

Mikor kigyulnak a karácsonyfa gyertyái, elszáll az ajkakról a panasz, lecsöndesedik az indulat. isteni béke költözik a szivekbe.

Lehetett más a korszellem más időkben, változhatott az ideál, de a Karácsonyi örömök fennmaradtak a maguk fenségében.

Elhallgat egy perczre a vásári zaj, megszünik a mérkőzés, bezárulnak a kétes világi élvezetek csarnokai s összeülnek a család tagjai a karácsonyfa alatt.

Vajha a karácsonyfa gyertyáinak ragyogása csupa elégedett, boldog arczon tükröződnék! Akkor volnánk csak igazán gazdagok.

UJDONSAGOK.

Karácsony.

A kereszténységnek egyik legnagyobb és legkedvesebb ünnepét üljük ma: Szent Karácsony napját, a Megváltó születésének emlékét.

Mikor megtörtént a nagy esemény, a betlehemi istállóban világra jött az Isten egyszülött Fia, három emberen kivül senki sem tudott róla és ma örvendve üli emlékét a félvilág. A betlehemi kisded születése megváltoztatta a világot. Megváltotta az emberiséget a büntől s annak következményeitől; eloszlatta a pogány bálványimádás éjjelét, meggyujtotta az igazság fáklyáját; egyenlőkké, szabadokká, tette az embereket.

Annak az emlékére, hogy Isten e napon a legnagyobb ajándékot: egyszülött Fiát adta az emberiségnek, mi is ajándékokat adunk egymásnak. Az isteni kisded békét és szeretetet hozott a földre, ezt a nagy ajándékot kell legjobban becsülnünk, legféltékenyebben őriznünk. Azért kivánunk egymásnak boldog ünnepeket, vagy ősi szokás szerint az angyali ének szavaival köszöntjük egymást: »Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakaratu embereknek!«

Az ünnepek mindkét napját városunk minden templomában illő fénynyel tartják meg. A székesegyházban ma, az ünnep első napján maga a bibornok-püspök tartja az ünnepélyes szent misét, a szent beszédet pedig *Palotay* László kanonok tartja.

Az ének- és zenekar a mise alatt a következő darabokat fogja előadni:

Brosig: Ecce Sacerdos.
Kempler: Pastoral mise in G.
Schnabel: Transeamus usque ad Betlehem.
Kempler: Agnoscat omne saeculum.

A többi r. katholikus templomokban mindkét napon ünnepélyes szent mise és prédikáczió lesz, kivéve az olaszii plebánia-templomot, hol csak az ünnep második napján lesz szent beszéd.

———

* **Boldog ünnepeket.** Szeretetben testet öltött ünnepét üli ma a kereszténység. Meg született a világ megváltója. Ezen a harmonikus, szép napon, a szivek ünnepén, mikor minden család a bizalmas, meleg ythonban ünnepel, mi is: a »Tiszántúl« szerkesztősége üdvözletünket küldjük lapunk nagy családjának, a Tiszántúl olvasóinak. Tisztelt előfizetőinknek, munkatársainknak kivánunk zavartalan, boldog ünnepeket!

☛ Lapunk legközelebbi száma a kettős ünnep miatt pénteken jelenik meg. ☚

* **Az Orsolya-zárda ünnepe.** F. hó 27-én, csütörtökön nagy ünnepe lesz a helybeli Orsolya-zárdának. Ekkor teszi le ugyanis az ünnepélyes fogadalmat *Ambrózy* Blanka Sr. M. Antónia s ugyanakkor veszi magára a fátyolt három élte virágában levő fiatal leány: *Solomajer* Mária Sr. M. Julia, *Ulmer* Francziska Sr. M. Márta és *Koch* Orsolya Sr. M. Francziska. Ez alkalommal az ünnepélyes nagy misét a zárda gondnoka *Vinkler* József, v. püspök nagyprépost tartja, ezt megelőzőleg pedig a ½10-kor szent beszédet mond dr. *Steinberger* Ferencz kanonok.

* **Ünnepi mellékletünk.** Karácsony ünnepén munkatársaink is igyekeztek együttes erővel hozzájárulni, hogy az ünnepek néhány óráját kellemesen tölthessék el olvasóink. Ünnepi mellékletünkbe csaknem valamennyi dolgozótársunk elhozta egy-egy java munkáját, ugy, hogy karácsonyi számunk szellemi szinvonala jóval felülhaladja a vidéki lapok mellékleteinek szokott nivóját. Nőmunkatársaink közül özv. *Személy* Kálmánné és *Mányiné Prigl* Olga egy-egy igen kedves hosszabb dolgozattal emelik jelen számunk értékét. Elbeszéléseket irtak *Kincs* István, *Deér*, *Szőke* Gyula, *Kontur* Béla, mig *Krüger* Aladár, *Dálnoky* Lajos és *Gárdonyi* Géza egy-egy kedves költeménynyel szerepelnek az ünnepi mellékleten, melyre ezuttal is felhivjuk olvasóink figyelmét.

* **Keresztfeltétel Sarkadon.** A Sarkadon épités alatt álló r. kath. templom tornyára az elmult vasárnap helyezték fel a gömböt s keresztet. Már az ünnepély megkezdése előtt beláthatatlan néptömeg tolongott az ujonnan épülő kath. templom előtt, s mindenki kiváncsi szemekkel nézegette a pipafán fel s alá járó ácsokat s bádogosokat. Az ünnepély előtt azonban egy kis kanapépert kellett elintézni, ugyanis a kereszt s a gömbfeltevést az ácsok nem akarták átengedni a bádogosoknak, mindenki féltette a dicsőséget; a per ugy lett elintézve, hogy az ácsok tegyék fel a keresztet s a gömböt, a bádogos munkavezető pedig mondja a pipafa tetején a dikcziót, ebbe mind a két fél megegyezett. Az ünnepély délelőtt 11 órakor vette kezdetét. A plebános megáldotta a keresztet, s azután a szövettel bevont s kendőkkel feldiszitett gömböt s keresztet kezdték felhuzni. Néma csendben nézte ezt a tömeg, csak miután helyre tétetett a kereszt s a gömb, tört ki hatalmas éljenzés. Ezután felment a pipafa tetejére a bádogos munkavezető, ki már a sarkadival együtt 24 templomon helyezte el a gömböt, megkezdette igazán talpra esett dikcziót. Felköszöntőt mondott a királyra, bibornokra, plebánosra stb. összesen 11-et. Minden köszöntő után ledobta a poharat, melyekből csak egy tört össze. Minden köszöntőt hatalmas éljen kisért. Az ünnepély után az ácsok s bádogosok a plebánián megvendégeltettek. Az uri közönség egy része pedig a plebános asztalához volt hivatalos. Most már ragyog megváltásunk jele a templomon, várva az Isten háza felszentelését, mely, reménylem a jövő évben meglesz.

* **A szinigazgató panasza.** *Somogyi* Károly szinigazgató panaszt emelt az iránt, hogy a hirtelenében emelt diszletraktár épületében levő ruhatár nedves és a ruhák összeromlanak benne. Engedélyt kért a városi tanácstól, hogy a ruhatárt áthelyezhesse a sokkal szárazabb asztalos mühely helyiségébe. A tanács tárgyalta a kérelmet s annak teljesitése ellen nem emel kifogást.

* **Uj templom Debreczenben.** Debreczenben a görög. katolikusok, a kik háromezren vannak, templomot épitettek. A templomot ma szentelte föl Varga böszörményi esperes nagy segédlettel.

* **Városatya választás V.-Olasziban.** Néhai *Kékuss* Vidor tudvalevőleg hosszu éveken át tagja volt Nagyvárad város törvényhatóságának s halálával az olaszi-i választó kerületben egy bizottsági tagsági hely üresedett meg. A városi tanács előterjesztést tesz a halálozásról a közgyülésnek s ez kitüzi a választás határidejét. Igy valószinüleg még a jövő év január hónapjában városatya választás lesz Várad-Olasziban.

* **Adomány a szegényeknek.** A koldusápoló és Szent László-fimenház előljárósága ez uton is forró köszönetet szavaz Kunz Gusztáv nagykereskedő urnak, ki az intézetnek két vég vásznat, — Kádár és Kiss kereskedő uraknak, kik a feldiszitett karácsonyfát és szép betlehemiképet, — Des Echerolles Kruspér Sándorné, született báró Gerliczy Stefánie urnőnek, ki egy nagy chinai ezüst asztali lámpát, és azon ismeretlennek ki 16 nő és 8 férfi szegény részére egy-egy vál- és nyakkendőt ajándékozott. Jutalmazza meg a szegények és árvákról gondoskodó vallásos és nemes tetteiket az, kinek nevében tették: a született megváltó Jézus Krisztus.

* **Eljegyzés.** Vasárnap este *Votisky* Antal ügyvédjelölt eljegyezte *Szokoly* Ilonkát, *Szokoly* Tamás nagyváradi ügyvéd és a 48-as és függetlenségi párt elnökének bájos leányát.

* **Hibaigazitás.** Lapunk tegnapi számában »*A szegény tanulók felruházása*« czimü közleménynél az adományozók névsorában *Makucz* Ernő neve után 2 korona olvasandó.

* **A kilenczedik gyógyszertár ügye.** A kilenczedik gyógyszertár ügyében a belügyminisztérium a hozzá benyujtott kérvényeket leküldte a város törvényhatóságához, a mely véleményt fog mondani arról, hogy szükséges-e az uj gyógyszertár felállitása. — Mint értesülünk, *Kovács* Béla okl. gyógyszerész is pályázott, ki arra az esetre, ha a jogot ő kapná meg, *2000 koronát* ajánlott fel a létesitendő gyermekkórház javára.

* **A betlehemesek.** Karácsony előestéjén, mikor már szinni kezd a nagy forgalom, a zaj és lótás futás, melyet ama sok csecsebesse és ajándék bevásárlása okoz az embereknek, melyek a Jézuska megemlékezése, a kedves »krisztkindli« gyanánt fognak ott függeni a kivilágitott karácsonyfa ágain, az elcsöndesült utczákat a járó-kelő betlehemes csoportok zaja veri fel. Fehér inges, papir csákós gyermekek, lánczos botot csörgető bundás juhászok fogják körül a kivilágitott betlehemet, melyben »barmok közt nyugszik, jászolban tekszik« a ma született kis Jézuska. S mikor megszólal a csodás hirnököl ajkain az ének: a »Mennyből az angyal«, elcsöndekül és mozdulatlanul nézia gyermekek serege a karácsonyfa körül ezt a káprázatos látványosságot, mely legfényesebb illusióját képezi az ő naiv gyermeklelküknek. Nagy városokban egyre gyérülnek már a betlehemes társaságok, majdnem rendőri assistenczia mellett teszik rendes látogatásaikat, de falu helyeken még sokáig fog birkózni az anyagias korszellem ezen idyllien szép, lelket emelő ünnepségi szokással.

* **Pósa bácsi esküvője.** Tegnap esküdött meg *Pósa* Lajos, a gyermekvilág kedves Pósa bácsija Monoron (Pestmegye) *Andrássy* Lidiával, egy ritka szép lelkü, bájos ifju asszonnyal, néhai *Andrássy* Nándor volt aradi, utóbb budapesti ügyvéd leányával. Az esküvő igazi magyar stilben folyt le A költő legjobb barátai voltak csak jelen és a rokonság, köztük *Sebők* Gyula hirlapiró társunk, kinek a menyasszony sógornője. *Nikolics* Döme aradi ügyvéd és *Rákosi* Viktor, a kitünő iró voltak a násznagyok, akik násznagyi bokrétás pálczákkal állitottak be és ékes versekben keresték a »fehér galambot«. *Dingha* Béla dr. fővárosi iró és ügyvéd magyar népies öltönyben, lobogó mentében, sarkantyús csizmában fungált mint első vőfély s *Lampért* Gézával, a fiatal poétával együtt szintén virágos vőfélyi pálczákkal jártak. Az első vőfély kifogyhatatlan volt az ékes és szellemes rigmusokban. Nyoszolyó leány volt *Nikolics* Ilonka. Az ev. ref. templomba nagy kocsisor vitte a vendégeket; a vig lakodalom estig tartott. *Nikolics*, *Rákosi* Viktor, *Wolfner* Tivadar, *Dingha* Béla, *Sebők* Gyula szebbnél-szebb tósztokat mondtak, *Lampért* gyönyörü költeményt olvasott fel, *Dankó* Pista pedig lakadalmi csárdást irt és szilaj tüzzel huzta legszebb nótáit.

* **Névmagyarositás.** *Goldenthál* Lajos nagyváradi lakos vezeték nevének *Gerő-re* kért átváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

* **Kékuss Vidor temetése.** Alig pár hé alatt a premontrei rendház második halottját is kikisérte nyugvó helyére. Nagyvárad előkelő közönsége. *Kékuss* Vidor premontrei áldozár, főgimnáziumi tanár temetése nagy gyászpompával ment végbe vasárnap délután. A beszentelés, tekintettel a mord, komor időre, a főgimnázium disztermében ment végbe, a melyet zsufolásig megtöltött a résztvevő közönség.

Ott voltak: Beöthy László főispán, Ritoók Zsigmond. táblai elnök, Laurán Agoston gör. kath. püspöki helynök, Radnay Farkas, Palotay László, Bunyitay Vincze, Fetser Antal, Dencs János kanonokok, Sal Ferencz, dr. Bozóky Alajos, Szunyogh Péter, Géczy Lajos, dr. Bulyovszky József, Cziffra Gerő, Papp Miklós, dr. Grósz Albert, dr. Imrik Péter, Velyászky Gyula, Major Miklós őrnagy, dr. Molnár Imre, Harmathy Károly, Nátafalussy Kornél, Pallay Lajos, Tóth Imre, dr. Kiss Dénes, Kovaszky Kálmán, dr. Mártonffy Bogdán, dr. Wimmer Julián, dr. Ritoók Géza, dr. Máté J., dr. Gyémánt Jenő, Kovács Béla, Winkler Lajos, dr. Sarkadi Lajos, Krüger Viktor igazgató a főreáliskola összes tanáraival, Hirt J. mérnök, dr. Buna János, dr. Róz József, dr. Thury Endre, Mihályházi Kálmán, dr. Fráter Imre, Szacsvay Ákos, dr. Weiszberger Lipót, Stark Gyula, dr. Stocker József, Kaczián Károly, Jelentsik István, Lopusny Gyula, dr. Hoványi Géza, Láng József, Vidovits Bonaventura, Szunyogh Lóránd, Dús László, Mesterházy Kálmán, dr. Vucskics Gyula, dr. Szemethy Géza, Nyáry Ignácz, Halász Gyula, Lindenberger János, dr. Márkus László, Aufricht Mór, dr. Grósz Menyhért, Markovits Antal, Mandel Jakab, Nadányi Jenő, Reményfy Rszső, Weingärtner Andor, Olasz Gyula, Cseresznyés Albert, Palkovits Imre, Kernáts János, dr. Révész Vilmos, dr. Baróthy Ákos, P. Tewrewk István, Heringh Sándor, Korn Lajos, Fassie Pál, Makucz Ernő, Puskás Lajos, Réz Mihály, Bozóky Béla, Lencsés János, Jerzsák István, Kovács Dénes, dr. Schiff Ernő, dr. Mayer László, dr. Fássy Lajos, Tucsek Ferencz, Sücs István, Barry József stb.

A gyászszertartást *Vinkler* József v. püspök, nagyprépost végezte segédlettel. A temetés végével a főgimnáziumi énekkar *Tucsek* Ferencz városszerte ismert neves karmester vezetése alatt egy remek gyászdalt énekelt, a melynek elhangzása után Kolozsváry Béia, Szmetka, Tóth-Szabó, Martoncsik, Kertész és Lackner rendtagok kézen vitték a nehéz antik érczkoporsót a négy lovas üveges gyászkocsira s a gyászmenet kivonult a nagytemetőbe. — A koporsót a következő koszoruk fedték.

A nagyváradi ház — szeretett rendtársának.

Igaz részvéttel — Nadányi Jenő és családja.

Igaz, felejthetetlen barátjuknak szeretetük jeléül — Nyiry György és családja.

Felejthetetlen barátjának — Bozóky Alajos és családja.

Hálás volt tanitványai — Szeretett felejthetetlen tanáruknak.

Jászói prépost — az érdemdus rendtársnak.

Kassai társház — a szeretett rendtársnak.

Utolsó üdvözletül — dr. Fráter Imre és neje.

Tiszteletük jeléül — Des Echeroles Kruspér Sándorné és családja.

Felejthetetlen testvérünknek — Pista és Sarolta.

Szeretett jó rokonnak — Andor és Mariska.

Forrón szeretett osztályfőnökének — a VI. osztály.

Szeretett tanárának — a VIII. osztály.

Volt tanitványai 1871—1878. — szeretett tanárunknak.

Felejthetetlenül szeretett Kékuss bácsinak — Béla és Ödön.

A diszes temetést Weiszlovits Adolf és fia temetkezési intézete rendezte.

* **A katonatisztek Karácsonyestéje.** A Lagyvaradon állomásozó sorhadbeli tisztek tegnap szépen ülték meg Karácsony estéjét. A tiszti Caszinóval kapcsolatosan a Kereskedelmi Csarnok palotájában levő étkező helyiségben diszes, óriási karácsonyfát állitottak, a mely meg volt rakva a szebbnél-szebb csecsebecsékkel, ajándék tárgyakkal, a melylyel a tisztikar tagjai kedveskedtek egymásnak. A jelenvolt tisztek késő éjjelig kedélyesen töltötték az időt.

* **Tisztviselők gyülése.** Vasárnap délelőtt 11 órakor a tisztviselők értekezletet tartottak a pénzügyi palotában *Papp* Miklós kir. tanácsos pénzügyigazgató elnöklése alatt. Az értekezleten ugy az állami, megyei és városi hivatalnokok, valamint magántisztviselők is nagy számban jelentek meg. Az értekezleten többek hozzászólása után kimondották, hogy a tisztviselői telep létrehozását óhajtják s egy szükebb körü bizottságot küldtek ki, a mely a már létező tisztviselői telepekkel érintkezésbe jön, s észleleteit a majdan összehivandó közgyülés előtt előterjeszti. Ennek megtörténte után kedvező esetben fognak határozatot hozni a tisztviselői telep megalkotására nézve.

* **Felolvasás az iparos ifjak körében.** Az iparos ifjak körében Karácsony másodnapján d. u. 4 órakor *Bodnár* János, közs. tan. a magyar történet köréből előadást fog tartani, melyre a kör tagjait s az érdeklődőket meghivja a rendezőség.

* **A honvédgyalogsági laktanya épitése.** *Rimanóczy* Kálmán és társai az uj honvédgyalogsági laktanya területének feltöltéséhez szükséges földtömeget ingyen kapják a várostól, azonban erre a terület a Boné-kut mellett jelöltetett ki. Mivel a vállalkozóknak ezen távol fekvő területhez költséges vasutat kellene csináltatni, *Rimanóczy* Kálmán és társa beadványt intéztek a városhoz, amelyben kijelentik, miszerint 1100 koronát hajlandók a városi pénztárba fizetni, ha a laktanyáhdz közzel eső területet jelöl ki a város kiaknázás végett. A városi tanács tegnap délután tartott szakülésében a kérelmet kiadta a szakbizottságnak.

* **Nem szünetel az adóprés.** Miután a közönség helytelen információ alapján keletkezett ujságközlemények következtében azon téves hitben van, hogy esedékes adó és más köztartozásait fizetnie nem kell, mert a végrehajtások az elkövetkezett Karácsony hetében szünetelnek, alulirott hivatal figyelmezteti az oldó és egyébb köztartozásokkal hátralékosokat, hogy esedékes tartozásaikat annál is inkább pontosan fizessék be, mert a kitüzött árverések a pézügyigazgatóság szigoru rendelete folytán feltétlenül még ez évben meg fognak tartatni. Nagyvárad, 1900. deczember 24. *Városi adóhivatal.*

* **Népszerü felolvasás.** A Kereskedő Ifjak Köre ma délután 3 órakor a Kereskedelmi Csarnok termében felolvasást tart, dr. *Kripka* Henrik ügyvéd és *Löwenstein* Zsigmond közreműködésével.

* **A hurok.** Emlitettük már, hogy Debreczenben valami gazember kompánia hurkot vet az este járó-kelők nyakába s a körmeik közzé került embereket kirabolja. Vasárnap elterjedt a hir Nagyváradon is, hogy Pecze-utczán egy

embert kötélhurokkal fogtak meg. A hir azonban nem volt igaz, s igy nincs mit félnünk a kötélvető gazemberektől.

EGYESÜLETEK

—

Elhalasztott gyülés. A Szent Lászlóról nevezett menedékház választmányának e hó 27-ére kitüzött ülése később jelzendő időre elhalasztatott.

A kerületi betegsegélyző pénztár igazgatósága vasárnap délután Láng József elnöklete mellett ülést tartott. Az igazgatóság, valamint a tisztikar tagjai teljes számmal voltak együtt. Az előző ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után Rácz Mihály ügyvezető igazgató terjesztette elő időszaki jelentését. Pontonkint tárgyalták le és állapitották meg ezután az ügykezelési, fegyelmi és kártéritési szabályokat. Az 1901. évre összeállitott költségirányzatot az előkészitő bizottság javaslata szerint állapitották meg. Tudomásul vették, hogy a Léderer és Kálmán-féle szeszgyár részvénytársaság segélypénztára az elnökség által megállapitott méltányos föltételeket egyelőre nem hajlandó elfogadni és nem olvad be. Fölolvasták a rovancsoló bizottság jelentését a pénztárvizsgálatról, a mely elismeréssel szól a tapasztalt rend és pontosságról. Tudomásul vették. Benjámin Soma könyvelő jelentését Komádiba és Remeczre történt eredményes kiküldetéséről. A választott bíróság egy helybenhagyó és egy részben módositó itéletét tudomásul vették Több folyó ügy elintézése után elnök az év utolsó ülésén megköszönte az igazgatóság tagjainak valamint a tisztikarnak érdeklődését, fölkérte őket hasonló kitartó munkálkodásra a jövő évben, a mihez erőt és egészséget kiván.

IRODALOM.

—

Meleg tájon. *Tompa* Kálmán, az ismert nevü poéta és városunk közönségének is kedves emlékezetében élő szinész ezen a czimen adja ki költeményeit. Az érdekesnek igérkező kötetre ezuttal is ielhivjuk olvasóink figyelmét; maga Tompa Kálmán a következő sorokkal jelenti verses könyve megjelenését: »*Meleg Tájon*« czimmel veskötetet adok ki.

Meleg tájon, szép vidéken,
Csevegő patak mentében,
Rónán völgyön, bércztetőkön;
Vad virágos szép mezőkön,
Madárdaltól zengő tájon,
Arany kalászos határon:
Hol a források erednek
S lent a völgyben csergedeznek;
Nap keltével, éjszakákon,
Napsugáron, holdvilágon,
A csillagok ragyogásán:
Születtek a dalaim!

Meleg tájon, szük szobában,
Hol mosolygó kis család van;
Csókjain hü hitvesemnek
S közelén két gyermekemnek
Igaz, forró szerelmükben,
Érem ejtett könnyeikben —
S ott, a hol az emberek még
Az igazak becsületét
Nem tiporják le a földre,
Sem salakba, sem göröngyre, —
S haladhat a maga utján:
Ott születtek dalaim!!!

Kötetem 1901. február havában 8—10 ivnyi terjedelemben jelenik meg. Kiállitásáról Ajtai K. Albert »Magyar Polgár« nyomdája kezeskedik. Ára: 2 korona.

Tisztelettel kérem verskötetem barátait, az előfizetési iveket czimemre: a kolozsvári Nemzeti Szinházhoz 1901. január 15-éig elküldeni.

Kolozsvár, 1900. deczember hó.

Tompa Kálmán,
a Kolozsvári Nemzeti Szinház tagja

Jó Pásztor egyházszónoklati folyóirat egyike azon hasonló irányu folyóiratoknak, amelyek tartalmas, kidolgozott szent beszédek által törekszenek szinvonalon maradni. A jelen januári füzet. Szilveszter naptól — hetvened vasárnapig bezárólag hoz ünnepi, vasárnapi és alkalmi beszédeket. A tartalmas füzetben ismét találkozunk jeles sz. beszéd iróinknak; dr. *Majer* Bélának, dr. *Frohászkának* sz. beszédeivel. A veterán, életre való folyóirat évi 8 korona ellenében megrendelhető: Budapest VII. ker. Csömöri-ut 32 szám czimen. Ugyanott megrendelhető a rövid idő alatt annyira elterjedt s keresett *Kubek* Emil *Memento Mori* czimü szt. beszéd csoport kötete 1 kor. 60 fillérért.

Fali egyszeregy. Készitette: Győrffy János. Kadja a Szent István-Társulat.

A számtan tanitása a népiskola tárgyai között a nehezebbek közül való és ez a körülmény ad némi jogosultságot is arra a panaszra, mely szerint a népiskola számtanitása korántsem elégitik ki azokat a kivánalmakat, melyeket, épen a számtan tanitásához füznek. A tanitás nehézsége meg elvontsága már régebben arra hivta föl a szakkörök figyelmét, miként lehetne e tárgyat — a mely kétségtelenül a lelki tehetségek, különösen pedig a gondolkozási képesség hathatós eszköze — sikeresebben a gyermeki lélek fejlődő képességeihez mérten tanitani? A kérdés megoldásához egy nagy lépéssel vitt bennünket közelebb a szemléltetés elvének mind nagyobb mértékben való alkalmazása.

E szerint tehát szemléltetni kell mindent. El kell vinni a gyermeket a forráshoz, patakhoz, tóhoz, hegyhez, történelmi nevezetességü emlékhez, stb., ott lásson, észleljen és figyeljen az a gyermek meg mindent — csak igy szerezhet magának világos, tiszta képzeteket a való világról.

Ily módon akarták és tényleg eszközölték a számtan tanitásánál is a szemléltetést. Van egy csomó jó és kevésbbé jó számoló gépünk, vannak mértékeszközeink stb., a melyek többékevésbbé jó eredménynyel szolgálják az ügyet.

Egy nagy hibájuk van azonban ezeknek az eszközöknek, a mely beszerezhetésüket gátolja, t. i. drágák. Ez a kérdés pedig a folyton szaporodó tanszükséglet kiadása mellett, — lényeges valami. A Szent István-Társulat, mint kiadó, megbecsülhetetlenül fontos lépésre határozta el magát, a mikor a számtan tanitására egy uj segédeszközt — »*Fali egyszeregyet*« — adott ki. Rég érzett hiányt fog ez pótolni és sok tekintetben — első sorban olcsóságával — elébe fog szökni a számtan tanitásánál használatban levő szemléltetési eszközöknek.

A fali egyszeregygyel mind a négy alapmüvelet — a százas számkörben — szemléltető és gyakorolható és különösen az osztatlan népiskolákban tehet megbecsülhetlen szolgálatot.

A Fali egyszeregy nagy téglányalak (80 cm. magas, 1 m. 40 cm. széles), közepét 10 oszlopban szép tiszta nyomással — a négy alapmüvelet gyakorlásához — a számsor foglalja el. Minden számoszlop középrészén nagyobb vörös festett szám foglal helyet, az egyszeregy szorzójául. A falikép két oldalrészén — egyiken az ür, a másikon a sulymérték van csinos szines kivitelben ábrázolva; mig alsórészén a centiméteres és deciméteres jelzéssel ellátott méterrud látható.

A Fali egyszeregy mellé utastás is van szerkesztve, a mely teljes tájékozást ád a számmüveletek kezeléséhez.

Határozottan mondhatjuk, hogy a most ismertetett Fali egyszeregy a legjobb eredménynyel használható és a legnagyobb igényeket is kielégiti.

Használata mellett a gyermek mind a négy alapmüvelet megértése és gyakorlásában tiszta fogalmakat szerez. Melegen ajánljuk beszerzésre. Ára csak papiron 1 kor. 20 fillér, vászonra fölhuzva, léczekkel 3 kor. 20 fillér. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében: Budapest, VIII., ker. Szentkirályi-utcza 28.

Igazságszolgáltatás.

—

A januári esküdtek.

A jövő év első hónapjára tegnap sorsolták ki az esküdteket *Millye* Gyula esküdtbirósági elnök elnöklése mellett. Jelen voltak a kir. törvényszék részéről *Fassie* Pál és *Kurovszky* Ferencz törvényszéki birák, *Gyenge* Béla jegyző, a kir. ügyészség részéről *Nagy* Géza dr. kir. ügyész.

Ugy halljuk, hogy ez csak forma, mert január hó folyamán aligha lesz esküdtszéki tárgyalás.

A januári esküdtek névsora különben a következő:

Rendes esküdtek:

Dutkai Dezső gazdatiszt, Sarkad,
Mayer Imre magánzó, Nagyvárad,
Deutsch Simon ékszerész, Nagyvárad,
Dési Géza dr. ügyvéd, Nagyvárad,
Glatz Vilmos magánzó, Nagyvárad,
Alexander Lajos állatorvos, Nagyvárad,
Feldmann Ignácz kereskedő, B.-Ujfalu,
Alvinczy Sándor segédtanár, Nagyvárad,
Amánt Béla ügyvéd, Nagyvárad,
Fridländer Sámuel ügyvéd, Nagyvárad,
Kappel György tanár, Nagyvárad,
Felicides Lajos tanár, Nagyvárad,
Kemény Károly kereskedő, Nagyszalonta,
Molnár Lajos gazdálkodó, Nagyvárad,
Tátray Sándor lakatos, Nagyvárad.
Darvay Sándor nyug. albiró, Székelyhid,
Rátkay József tanitó, Nagyvárad,
Gál Sz. István vizsg. felügyelő, Nagyvárad,
Schütz Albert ügyvéd, Nagyvárad,
Mertz Nándor kereskedő, Nagyvárad,
Kocsár Lajos földbirtokos, Ermihályfalva,
Ehrlich Mór harangöntő, Nagyvárad,
Grünwald Simon földbirtokos, Nagyvárad,
Tóth Zsigmond kereskedő, Nagyvárad,
Farkas György ügyvéd, Nagyvárad,
Kolozsvári Sándor kereskedő, Nagyvárad,
Radó Ignácz dr. ügyvéd, Nagyvárad,
Tabéry Kálmán mérnök, Nagyvárad,
Saád István gyógyszerész, Nagyszalonta,
Huszár Károly tanár, Nagyvárad.

Helyettes esküdtek:

Thuróczy Gyula, Komlós Samu, Sterntha Sándor, Kazay Kálmán dr., Tóth István, Róna Ármin, Berger Ármin, Tapfer Márton, Szüts Izsó, Dull László.

Vizsgálat a városi járásbiróságnál. *Nagy* Ferencz dr., a kir. törvényszék elnöke tegnap fejezte be a vizsgálatot, melyet a Nagyvárad városi járásbiróságnál tartott. — Mindent a legnagyobb rendben talált, a mi első sorban a biróság vezetőjének, *Velyáczky* Gyula kir. táblabirónak az érdeme.

SZINHAZ.

—

HETI MÜSOR.

—

Kedd:) délután Hamupipőke.
) este Kuruczfurfang.
Szerda) délután Szökött katona.
) este Bibliás asszony.
Csütörtök: Szegény ifju története (Paulayné vendégjátéka.)
Péntek: Bagdadi herczegnő (Paulayné vendégjátéka.)
Szombat: Légyott előtt (először), Parasztbecsület.

Vasárnap:) délután Romeo és Julia.
) este Felhő Klári.

—

Paulayné vendégjátéka. Paulayné Adorján Berta asszony ma este érkezik Nagyváradra. A müvésznő csütörtökön a *Szegény ifju története* czimü hatásos dráma fő női szerepében, pénteken pedig a *Bagdadi herczegnő* czimszerepében lép föl vendégképpen szinházunkban.

Karácsony a szinházban. Karácsony ünnepére bőségesen gondoskodott az igazgatóság a szinházbajáró közönség szórakozásáról. Az ünnep mindkét napján két előadás lesz a szinházban: délután és este. Ma, kedden délután a *Hamupipőke* czimü tündéri látványosság kerül szinre rendkivüli diszszel. A darabban, — mely a szinpad egész gépezetét foglalkoztatja — negyven gyermek müködik közre. A kicsinyek Európa fejedelmeit fogják ábrázolni hü jelmezekben. *Este* Bokor nagysikerü darabja, a *Kuruczfurfang* jut ujból kitünő szereposztásban a közönség elé. Holnap, ünnep másodnapjának *délutánján* Szigligeti gyönyörü népszinmüve: a *Szökött katona* kerül szinre, a társulat elsőrendü tagjaival, mig *este* a szezon vonzó slágere a *Bibliás asszony* czimü pompás operette a herczeg szerepében *Nyárayval*, ki betegségéből fölépülve, ezuttal lép először a lámpák elé.

Komáromy Mariska szerződtetése. Egyik fővárosi lap irja: Megirtuk már, hogy Somogyi, a nagyváradi Szigligeti-Szinház igazgatója tárgyalásokat folytat Komáromy Mariskával. A társulatának kötelékéből kivált B. Csik Irén helyett óhajtotta coloratur primadonnának szerződtetni. Mint értesülünk, a tárgyalások eredményre vezettek, a mennyiben Komáromy Mariska a napokban irta alá a szerződést. Igy tehát Komáromy Mariska Virágvasárnaptól kezdve a nagyváradi szinház tagjainak sorába lép. — Itt emlitjük meg egyuttal, hogy Somogyi tegnapelőtt szerződéssel kinálta meg Blaha Sárikát is. Blaha Sárika még nem válaszolt az ajánlatra. — Hogy mindez egyelőre csak merész kombinácziő, azt fölösleges megjegyezni. Épp ugy egyelőre legalább is nagyon bizonytalan *Ámon* Margit szerződtetése, a melyet pedig a M. Szó tegnapi száma befejezett dolognak állit.

HIVATALOS.

—

Felhivás

Nagyvárad város közönségéhez az 1901. évi január hó 1-seje és 10-ike között megtartandó népszámlálás ügyében.

Az 1899. évi XLIII. t.-cz. a magyar korona országainak területén általános népszámlálást rendel el. Ezen állami, társadalmi, közgazdasági szempontokból kiváló fontossággal biró munkálatok foganatositása alkalmával a város közönségét a következőkről értesitem:

A népszámlálás az 1900. évi deczember hó 31 ike és 1901. évi január hó 1-seje közti éjfél időpontjában létező tényleges népességállapet szerint 1901. évi január hó 1-seje és 10-ike között fog megtartani. A törvényben megállapitott határidőből az következik, hogy azok is megszámlálandók, akik a számlálólapok kitöltésekor már nem élnek, de 1900. évi deczember hó 31-én az éjféli órában még életben voltak, ellenben nem vétetnek számba azok, akik éjféli 12 óra után születtek. Mindenki ott veendő fel, ahol a fennebb emlitett órában tényleg tartózkodik, tehát itt számláltnak meg azon idegenek is, akik szállodákban vagy vendéglőben töltendik az 1900. évi deczember 31-iki éjjet, viszont nem veendők itt számba azon helybeli lakosok, akik a fennebbi időben Nagyváradról távol lesznek. Azon egyének, akik az 1900. évi deczember hó 31-ike és 1901. év január hó 1-seje közötti éjjelt uton vagy idegen lakásban töltik, valamint azok, akik a következő napokat is uton töltik, anélkül, hogy valahol tényleg megszámláltattak volna, amenynyiben a számlálás ideje alatt rendes lakóhelyükre visszatérnek, ott számlálandók meg.

A kincstári épületben lakó katonák, honvédek és csendőrök a parancsnokság által, a polgári lakásban lakók, valamint ezek hozzátartozói, családtagjai, cselédei pedig polgári uton számláltatnak meg.

A népszámlálással egyidejüleg a köz- és magánépületek és a lakások összeirása, továbbá a kisipar körébe tartozó ipariamüzek, felszereléseinek és termelési viszonyinak számbavétele is eszközöltetni fog.

A népszámlálást a számláló-kerületenként beosztott számláló-biztosok fogják teljesiteni, akik a számlálólapokat és a házi gyüjtőiveket deczember hó második felében fogják a lakosság között szétosztani.

A számlálólapok kitöltése a családfőnek vagy helyettesének, a házi gyüjtőivek kitöltése pedig a háztulajdonosnak, vagy helyettesének a kötelessége. A háztulajdonos vagy megbizottja a számláló-biztos azon felszólitására, hogy a házban összeirt egyének névsorának a megtnkintése után nyilatkozzék, vajjon az összeirásból nem maradt-e ki valaki, felelősség terhe alatt felvilágositást tartozik adni.

Megjegyzem, hogy a végrehajtási utasitás értelmében, az, aki tudva hamis vagy valótlan statisztikai adatokat vall be, vagy az adatszolgáltatást megtagadja, kihágást követ el és 100 koronáig terjedő pénzbüntetés-büntetetik. Azon egyén pedig, aki a népszámlálás foganatositását hamishirek terjesztésével megnehesiti, vagy ez által a felvételnek az előszabott időben való végrehajtását megakadályozza, az ebből származó károkat s az esetleges költségeket viselni tartozik.

Végül különösen hangsulyozom, hogy a népszámlálási adatok az adók kivetésénél alapul nem vehetők s azt a miniszteri utasitás egyenesen megtiltja. A népszámlálásnak semmi egyéb czélja nincsen, mint az ország összes népességének létszámát s a népességnek mindazon közérdekü viszonyait kideriteni, amelynek ismerete éppen a népesség minden egyes tagja boldogulásának előmozditása érdekében kifejtendő állami és társadalmi tevékenységnek képezi előfeltételét.

Ezek után azon reményemnek adok kifejezést, hogy Nagyvárad város közönsége átérzi az általános népszámlálásnak rendkivüli fontosságát és a legnemesebb versenyt és buzgalmat fogja kifejteni a végből, hogy a népszámlálás nagy munkája minél tökéletesebben keresztül vitessék.

Nagyvárad, 1900. november hó 25-én.

Dr. Bul yovszky József,
polgármester.

REGÉNY-CSARNOK.

Egy borzasztó karácsonyeste.

Irta: **Ember György.**

Parragi Viktor gyönge tehetségü, de vasakaratu ifju volt. Közel laktak a megye székhelyéhez egy kis faluban. Armális nemes családból való volt. Atyja elhalt, a vagyon, a temérdek szántóföld, kaszáló, erdő a már nagyon jól ismert módon elkallódott s az uri kastélyt csak nem vette még át az emberalaku hiéna, mert ott — némi kis előrelátásból — az özvegyasszony magának állandó lakást biztositott — haláláig.

Atyja, mig élt, a kevély nagybirtokos szerepéből nem esett ki. Mig szemlátomást pusztult a vagyon, őt folyton felszinen tartotta a magyar gentryt jellemző kényelem, könnyelmüség és tulságig hajtott barátság és vendégszeretet.

Az alázatos, ravasz, földig hajlongó hitelező kiszimatolta horgasan jól kifejlődött orrával, hogy a hitelezésben minő határig mehet. Aztán becsapta a bugyellárist és kivette a jobb időkben könnyedén aláirt rengeteg összegü váltókat s a kész veszedelemnek e kérlelhetlenül pusztitó papirnyelveivel a nagy birtokot magáévá tette. Nagy szeszgyárat emeltetett s a nagy birtok minden termését, erdejét a szeszgyár czéljaira forditotta. Barmokat hizlalt, gabonát termelt, a környék minden szilváját, gyümölcsét összeszedette.

A mi kis kényelem, tisztaság és csin, a mi kis költészet látszott az öreg Parragi földes ur udvarán, az most — — a haszon és birvágy undok levegőjében — sár- és piszokká lett.

Az özvegy nő Viktort, egyetlen fiát tulságos figyelmével árasztotta el. Tanácsokkal forditotta az ifju minden szellemi és erkölcsi erejét egy nagy czél felé.

— Tanulj, Viktor! Ne hagyd magad. Üsd helyre, a mit apád elhibázott. Előre, fiam! Nagy ur lehetsz még! Négyes fogaton, aranyos hintóban fog téged még látni Parrag falu.

És az ifju hiven követte anyja szavait. Ejt, napot összetett, hogy valamire mehessen. Még otthon is, a nagy szünidőben elővette könyveit és tanult, tanult, törte fejét, melyet gyakran kinos fájdalam hasogatott.

Mikor néha nyáron át kiment a mezőre, mely mindjárt a falu mellett terült el, látott egy kis csinos fogatot. Egy takaros kis ló vonta s egy leány hajtotta azt ki az aratókhoz. Ételt hordott a kis fogaton az aratóknak . . . Viktor, a ki mindig csak a könyvet bujta, észre vette, a mint mellette elhaladt, hogy a leány kivánatos kis szája gunyos mosolyra alakul. Es ezt a kis lány valahányszor találkoztak, mindig megtette.

Egyszer a kis vidám teremtés épen közelében állitotta meg a kocsit és kis, formás kezeit összecsapva a mező keleti része felé mutatott.

— Jaj, be szép vad rózsa! Megyek leszakitom!

Viktor hirtelen arra tekintett.

— Leszakitom én azt a vadrózsát, Róza kisasszony! — és futott a rózsa felé.

Meglátszott rajta, hogy nem igen társalgott nők körében, mert esetlenül nyujtotta át a vadrózsát. A kis lány mosolyogva fogadta és elkezdett pajzánkodni Viktorral.

— Ugyan, ugyan! Mire való már az a sok tanulás? Talán a bölcseség kövét akarja feltalálni? Higyje meg: a fölkelő nap mosolygó arczában, a madarak énekében, a rét virágainak illatjában gyönyörködni, tisztes munka után fejemet édes álomra lehajtani nagyobb bölcsesség!

— Kisasszony, — válaszolt az ifju komolyan, ihletten — nagy feladat vár rám. Nagyot akarok tenni! A Parragi családot ősi fényébe, hirnevébe akarom visszahelyezni. Nincs más méltó eszközöm hozzá, csak a törekvés.

Arcza megváltozott, szemeiből égő vágy sugárzott és homlokán megdöbbentő komolyság ömlött el.

A faluban pedig furcsa hir kerengett. Hogy özvegy Parraginé bent, a városban nagyon sokat koptatja a tanárok ajtajának küszöbét, hogy eddig is csak a gyermek csöndes, jó magaviselete s az anyja ostromló kérése mentette meg a bukástól.

De Kolozsi Róza nem mosolygott még sem. Kis korától fogva gyönyörködött a kis diák szorgalmában s nagyon tetszett neki a fiu komoly, becsületes arcza. Aztán ugy, a mint szemeit rajta felejtette, az ifju arcza lassacskán a szivéig jutott szép szemein keresztül és abban kizavarhatlanul benn is maradt.

Hát hogy tudott volna mosolyogni azon, a mit az ifju oly ünnepélyesen nyilvánitott. Csak kezeit nyujtotta.

— Segitse az Isten, uram!

A kis fogattal tovább haladt és a kedves ifju szavai felett tépelődött . . . Taglalgatta: mit akar Parragi? Igaz-e a kósza hir? . . . Oh, bár dobná el a könyveit. Még abból a csöpp kis vagyonból, a mi maradt, meg a mienkből — oh, ha az ugy lenne. A leányka elpirult e gondolatnál . . . De aztán még is tovább füzte gondolatait: Jobb is lenne igy! . . . Ha majd nagy ur lesz, rá se tekint többé Par-

rag falura. Oh, ügyet sem vet majd ő a szegény leányra.

És ez igy ment pár éven át. A nagy szünidő komoly munkájába mindig vegyült egy-egy ilyen kis idyll. És a pajkos, de szivében csupa jóságos leány e szavakkal lepte meg Viktort:

— Ugy-e, ha majd magas állásra jut, felénk sem néz aztán?

— Oh nem, ne higyje! Atyám emléke, az ősi birtok, melyet vissza akarok szerezni, gyermekkorom bölcsője, szülőföldem drága környéke, erdő, mező, a kis régi játszó társak, minden bokor, csermely, gyermeki élményeim minden kedves tanuja ide csalogatnak, visszaédesgetnek. Oh nem, Róza kisasszony, dicsőségem minden eredményét, minden jelvényét ide fogom gyüjteni.

— És semmi más? — kérdé elkomolyodva a leány.

Viktor ártatlanul pihentette szemeit a szép leányon.

— Hát nem minden ez?

Szomoru arczczal nógatta tovább kis lovát. Majd meghasadt a szive. Ugy érezte, hogy szivének legdrágább kincsét veszitette e szomoru pillanatban.

Az ifju közönnyel haladt tovább, a négyes fogat, az aranyos hintó, az, az! a nagyravágyás rögeszméjévé lett. Mikor eljött az ősz, bekisérte az özvegy nő a közel városba egyetlen jó fiát, hogy *tanuljon.*

Pedig a bitang, kósza hir most az egyszer nem ferditett. Csakugyan ugy volt, hogy a tanárok sajnálatból nem buktatták meg. Néha, önfeledt pillanatában elmondta az anyja, hogy kisebb korában csak furni-faragni szeretett, kocsit, vizi malmot, házakat pompásan tudott fából faragni, de ezekkel aztán felhagyott Viktor — az aranyos hintó reményében. Aztán éjjelezésekkel valahogy *uszott* fel a nyolczadik osztályig.

Most őszszel már abba lép és közeledik az érettség. Ah, az *érettség*! Sok ifjunak megváltó levele valamely pályára. Sok aggódó szülőnek édes reménysége, sok ifjunak, leánynak boldogitó nyugtatványa.

Mikor elhelyezte a fiát a városban, megcsókolta, megsimogatta arczát.

— Viktor, drága fiam, Karácsonyra haza várlak. Ugy-e fogsz anyádnak hozni az első évharmadban szép karácsonyi ajándékot. Mutasd meg a világnak csak azért is, hogy Parragi-fiu vagy. Mondod, hogy egy parasztfiu a legjobb tanuló, a másik meg egy csizmadiának a fia. Ne hagyd magad Viktor! Ne mulasson rajtad az ilyen közönséges népség. Oh, fogsz bizony te még járni aranyos hintóval.

És szegény Viktor éjjel-nappal ezen egyetlen eszme rabjává szegődött. Iszonyu fejfájások gyötörték tanulása közben. Testalkata a sok lelki és testi nyugtalanságban elvéznult, étvágya elveszett. Sokszor homály boritotta be szemeit és minden gondolat kifogyott agyából. Órákig elült egy helyen és némán, értelmetlenül bámult a semmiségbe. Majd megrázkódva kivonta magát a tompa elmélázásból.

Kolozsi Róza, ki gyakran bement a városba, sokszor mondta Parraginénak, hogy Viktor beteg, higyje el, hogy beteg. Szavainak igazságát még könnyével is megtoldta a mi nagyon feltünt az özvegy asszonynak. Egy kissé gunyosan vetette oda:

— Ne aggódjál szép Róza! Majd csak kiheveri ő a baját a te segitséged nélkül is. Finom uri hölgynek kezecskéje fogja majd azt bekötözni.

Ilyenkor szomoruan hajtotta meg fejét a szép Rózsa és bár soha részvevő, vigasztaló szót nem hallott tőle, azért mindig szelid szeretettel kereste fel a gőgös nőt, ki utóbb már észrevette mennyire szereti a leány azt a becsületes fiut.

*

Karácsony estére büszke örömmel várta özvegy Parraginé az ő egyetlen kincsét. Kedves fiát, a ki majd elhozza a szép karácsonyi ajándékot, az időszaki bizonylatot. Eldicsekszik majd a tisztelendő plebános urnak, a Kolozsi családnak, az egész falunak, hogy ki lesz, mi lesz az ő derék, jó fiából.

És a szekér, melyet fia után küldött, alkonyat felé bezörgött a régi kastély udvarára A kocsis megállott, aztán besietett ijedt képpel Pavraginéhoz.

— Nagyságos asszonyom! Én nem tudom, mi lelte az urfit. Hogy a falu felé közeledtünk, szólok hozzá, nem felel. Visszafordulok az ülésemből, hát látom, hogy a képe egészen elváltozott és szótlanul egy helyre mereszti a szemét. Majd kővé lettem, szólok hozzá, mozgatom. Nem szól. Egyszer csak ég felé tartja a kezét s büszkén mondja, hogy:

— Birtokomat visszavettem . . . Aranyos hintót hozzatok, szép négyes fogattal!

Aztán megint elhallgatott. Tessék kijönni nagyságos asszonyom!

Rémülve futott ki az anya. Fia ott ült a szekéren s mereven szegezte szemét egy irányba. Szólott hozzá s nem ismerte meg az anyát. Ketten lesegitették s ment velök, befelé, mint az élettelen gép.

Futó tüzként terjedt el a borzasztó hir. Csodálatos módon Róza tudta meg leghamarább, aztán a pap, jegyző, tanitó, és siettek a szerencsétlen anya gyászos lakásába.

A tisztelendő ur nagyon megilletődött. Figyelemmel kisérte Viktornak egész ifjuságát. Sokszor mondta az anyának, hogy nehezen birja meg a fia a magasabb tanulmányt. Szelid szemrehányással nézett az anyára, mikor Viktor büszkén felegyenesedve parancsolta:

— Aranyos hintót hozzatok, szép négyes fogattal . . .

És mikor a csodálkozók, a kiváncsiak, a kárörvendők meg a kis számu részvevők eltávoztak, Kolozsi Róza megfeledkezve mindenről, csak a szerencsétlen Viktort látta és fejét, arczát, kezeit zokogva árasztotta el csóközönével.

Szive nagy kinjában összegörnyedt aztán.

— Meghaltál, Viktor! Én is utánad megyek nemsokára.

Betlehemesek zörögtek az ablakon, de amint betekintettek, szótalanul sompolyogtak el onnét.

Az anya kinos-keserves zokogás közt önkénytelen vetette szemeit a falon függő képre. A kis Jézus szüz anyjának ölében ült és áldást hintett szent kezecskéjével.

Rettentő eszmétől indittatva kapott homlokához és a képre mutatott.

— Drága Jézuskám, születésed éjjelén megfenyegetsz ugy-e a miért megöltem a fiamat! Oh, ha még egyszer életre ébresztenéd!

A szeretet angyala.

Irta: **Lázár Gyula.**

22.

— Még nem is néztem meg jól e szerencsétlenül járt urat, katonauram engedelmével megtekintem, hátha ismerem, mondá a tisztestházigazda s Iván fölé hajolt.

— Szüz Anyám! hiszen ezen ur éppen olyan, mit a mi boldogult nagyságos asszonyuknak fia. Mondja, mondja tiszt uram, jól sejditek?

— Jól, öreg, nagyon jól. Málnafalvy Iván, a kend földesura fekszik házában — felelt Boldizsár folyton dörzsölve Iván homlokát.

— Aztán hogyan lehet ez? Az én ifju uram Gy . . ben tanár!

— Igaza van; csakhogy Iván barátom ki akart rándulni Kövesdre, de utközben elragadta lova, s a R . . . ba vitte.

— Szegény derék uram! Hej, ha Iván uraság meg találna halni, mi lenne galamblelkü kisasszonyukkal? Bánata sirba vinné őt is testvére után. Ments Isten . . . !

Jó sokáig dörzsölték már a testet, de életjel nem mutatkozott.

— Juliska, édes csibém, Juliska, hol vagy no! menj szaporán Istók után a kunyhóba s mondd meg neki, hogy ugorjék be Gy . . be, s hivjon ki magával orvost, mert nagy beteg van a háznál . . . Egy-kettő, szaladj hamar . . . én meg addig befütök ebbe a rozsdás kályhába; jót tesz a betegnek, ha föl tudjuk éleszteni . . . katona uram pedig csak dörzsölje erősen tovább, azonnal segitségére leszek megint.

— Azt nagyon jól teszi bátya, ha befüt, de ezt a kis leányt ne fáraszsza, gyorsabb az én paripám, majd gondoskodom én orvosról. Őrködjék szigoruan Juliskával együtt barátom mellett, mig visszajövök. Jutalma nem marad el.

— Nem számitok jutalomra, katona uram; keresztény ember felebarátomon örömmel segitek annyit, a menynyit tudok. Megfizet bőven érte az Uristen . . .

Boldizsár megszoritotta a becsületes zsellér kezét, s még egyszer szivére kötve barátja gondozását, felkapott a nyeregbe a visszavágtatott Gy . . be . . .

A jó öreg szemei könybe lábadtak, mikor látta, hogy fáradtsága kárba, Iván vesz . . . Pedig dehogy veszett kárba, orra alatt megmozdult egy kis szilánk, de az öreg ezt nem vette észre. Juliska összekulcsolt kezekkel bámulta nagyapját, mig furcsa munkáját végezte, majd meg a halovány arczot vizsgálgatta . . .

— Öreg apám látta? — s félve mutatott Ivánra.

— Mit, édes gyermekem?

— Megmozdult ennek a hallottnak a szája.

— Rosszul láttad, kis unokám. Bár ugy volna.

— Isten bizony, öregapám.

— Na, na, te rossz gyerek, egyszeriben tüzet teszek nyelvedre. Hogy mered az Istent káromolni?!

— Igazat mondtam bizony, vigyázzon csak kelmed is, majd meglátja, hogy megint megmozdul.

— Te gyerek, ha igazat mondanál . . . !?

Iván ajka csakugyan megrezdült kétszer, háromszor egymásután. Ezt már a kétkedő öreg is látta.

— Hála Istennek még él. Csak jönne mielőbb a tiszt ur az orvossal, egészen életre lehetne hozni. Juliskám, édes szolgám, nézz ki, nem jön az a czifra ruhás ember . . . ?

Juliska kiszaladt a ház elé és Gy . . felé nézett. Jó messze egy sebesen haladó hintót vett észre. Örömmel rohant vissza, s hebegve jelentette öreg apjának, hogy hintó közelekedik az országuton.

Nemsokára lehetett hallani a robogást, mely egyre közelebb ért s egyszerre elnémult. A magas part miatt nem mehetett a hintó a házikóig, megállt az ut közepén, a két benn ülő alak pedig egyenesen a hajlék felé tartott.

Boldizsár volt és az orvos.

Alig lépték át a küszöböt, a házigazda megragadta Boldizsár kezét. s erősen suttogva tudtára adta, hogy Iván uraság már több izben megmozdult.

— Köszönöm kedves öregem, ez örvendetes hirt — szólt Pethő hadnagy megrázva férfiasan a zsellér kérges kezét; majd az orvoshoz fordulva folytatá: Kérem orvos ur, kövessen el mindent, hogy barátom ismét az életé lehessen, lekötelezettje maradok örökre.

— Tehetségemhez mérten igyekszem megfelelni hadnagy ur kivánságának — válaszolt komolyan az orvos. Aztán Ivánhoz lépett s hosszasan nézte annak halálra vált ábrázatát . . . Szegény fiatal ember, mily hamar utólérte meggondolatlan tetteért a büntetés — suttogá alig hallhatóan . . . Fülét a mozdulatlan ember szive fölé szoritotta és hallgatódzott.

— Hadnagy ur reméljen, fölfedeztem benne az életjelt.

Időközben megdobban szive.

— Akkor talán nincs veszve minden!?

— Még bizonyosat nem mondhatok, de azt előre is kijelentem, hogy, ha Málnafalvy ur magához tér, e házból nem szabad tovaszállitani. Itt kell neki felépülnie.

— Amint orvos ur jónak látja és parancsolja, ugy fogunk cselekedni — mondá Boldizsár határozott hangon.

— Hanem hadnagy ur, gondos ápolásban kell ám részesiteni Málnafalvy urat, mert az ily komoly bajoknál egy szemernyi hiba is életet követelhet. Ha jól tudom, a tanár urnak van egy kedves nővére; nem volna jó őt haza hivni bátyja mellé? Gondosabb kezekre nem bizhatnók.

— Teljesen egyetértek orvos urral. Igaz ugyan, hogy e borzasztó hir le sujtandja a gyenge nőt, főleg ha megtudja, hogy bátyja hitehagyott, de a szükség nem ismer korlátokat, haza fogom tehát hivni táviratilag, mihelyt visszatérek Gy . . be. (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

—

A szent kapu bezárása.

Róma, decz. 24. (Saj. tud. távirata). A szent kaput, melyet a pápa a mult év decz. 31-én nyitott meg, ma nagy ünnepélyességek közt bezárták.

A búr forradalom.

Brüsszel, decz. 24. (Saj. tud. táv.) Az itteni transzváli ügyvivőség szerint a Fokföldön 6000 búrból álló csapat az angolokat körülvette. Az angol hadsereg eszeveszetten futásnak eredt.

Fokföldre betört búrok.

Hamburg, deczember 24. A »N. Hamb. Ztg.«-nak jelentik Londonból, hogy Fokvárosból odaérkezett jelentés szerint a búrok megszállották Koleszberg városát, nagyon rövid ellenállás után. Az angol helyőrség elmenekült. A Fokföldre tört búrok s a hozzájuk csatlakozott hollandusok főserege Filipstownból De Aar felé tart, hogy az ottani nagy élelmiszerraktárt az angol főseregtől elvágja. A lázadás a hollandusok közt rohamosan terjed.

Bekeritett búrok.

London, decz. 24. Kitchener lord táviratozza Pretóriából 22-iki kelettel: A mennyire véleményt alkothatok magamnak a helyzetről, azt hiszem, hogy a búrok előnyomulása Fokföldön meghiusult. Csapataink megkerülték mind a két búr kommandót. A búrok nem sok támogatást találnak Fokföldön. Dewett Senekal közelében van. French tábornok jelenti, hogy az utolsó két napon a Magalies-hegyektől délre talalkozott Bayer és Delarey komandóival és üldözi az ellenséget, a mely nagy veszteséget szenvedett. Kreuss parancsnok néhány más búrral együtt fogságba esett. (M. T. I.)

Elsülyedt hajó.

Göteborg, deczember 24. A Swerre vitorláshajó pénteken a viharban Göteborg mellett egy sziklához ütődött és elsülyedt. Hét ember vizbefult, három pedig egy lakatlan kis szigetre menekült, a hol ketten meghaltak közülök. A harmadikat ma még élve találták. (M. T. I.)

Meggyilkolt marhakereskedő.

Csákány, decz. 24. (Saj. tud. táv.) *Virmer* Lipót bécsujhelyi marhakereskedőt tegnapelőtte éjjel, a midőn az ottani uradalomból vendéglőben levő lakására ment, meggyilkolták s kirabolták.

Kabinetválság Japánban.

Jokohama, decz. 24. Hosi közlekedésügyi miniszter lemondott. Utódja valószinüleg Hara lesz, a ki azelőtt követ volt Koreában. Az Itokabinet megmaradása kétségessé vált. (M. T. I.)

Játékból szerencsétlenség.

Dermstadt, decz. 24. Egy papirkereskedő lakásán tüzijátékszerek készitése közben robbanás történt, a melynek következtében a lakás rögtön kigyuladt. A papirkereskedő felesége a lángokban lelte halálát, a papirkereskedő, nővére és gyermekei sulyosan megsérültek. A tüzet hamarosan eloltották. (M. T. I.)

Szigligeti- **Színház.**

Folyószám 71. Idénybérlet 69 sz,

Nagyváradon, kedd, 1900. decz. 25-én

délután 3 órakor fél helyárakkal

HAMUPIPŐKE.

Este 7 órakor, rendes helyárakkal

Kuruczfurfang.

Népszinmü.

SZEMÉLYEK:

Özv. Becskyné — — — Tóváry Anna
Jlona, unokája — — — Lányi Edith
Bögözi Lőrincz — — — Szilágyi Dezső
Senki Tamás, diákja — — Erdélyi Miklós
Tétény Gábor kuruczkapitány Balla Kálmán
Bedő István, vitéze — — Szarvasi Sándor
Bözsi, Bedő felesége — — B. Csik Irén
Katicza, fogadott leányuk — Szohner Olga

HELYÁRAK: Nagypáholy **7** frt. Földszinti és első emeleti páholy **6** frt. Másodemeleti páholy **4** forint. Zsölye **1** frt **50** kr. Körszék **1** frt **20** kr. Támlászék **1** frt. Erkélyülés 1-ső sor **60** kr., közép 2-ik sor **50** kr. oldal 2-ik sor **40** kr. II. emeleti zártszék **30**kr. Földszinti állóhely **50** kr., diák és katonajegy **30** kr. Karzati állóhely **20** kr. Egy szinlap **10** kr.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Szinházi látcsövek a ruhatárnál kaphatók bérbe, ára 30 kr.

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Kezdete 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szerdán, decz. 26-án:

délután

Szökött katona.

Népszinmü.

este

Bibliás asszony.

Operette.

KOZGAZDASAG.

—

Nagyváradi hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradi piaczon 1900. decz. hó 18-ik napján tartott vásárban eladott termesztmények és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.40—13.—. Kétszeres buza 12.40—12.—. Rozs 12.80—12.10. Arpa 11.60—11.20. Zab 10.80.—10.40. Tengeri: 9.60.—9.20. Borsó 34.—. Lencse 42.—. Bab 15.—. Köleskása 24.50. Burgonya 3.80. 100 kiló lángliszt 25.50. zsemlyeliszt 24.50. fehérkenyér liszt 23.50, barnakenyér liszt 20.50. széna fuvarral 5.20, szalma 1.— Szalonna 104.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. bükkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.80, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.84. Lámpaolaj —.82. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.60. Szesz 2.—. 1 mm. kősó 21.50, nyers fagyu —.48. olvaszt. fagyu 72.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—.—, magyar gyapju —.—.—. Egy hektoliter ó-bor 66.—, uj bor 54.—, mész 2.20, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.—, kendermag 21.—. köles 13.— repcze —.—, dió 54.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 42.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 20, szalonna 1.20, sertéshus —.96, juh-hus 64, veres hagyma 14, fog-hagyma 36, bors 2.40, paprika 2.20, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 40, mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1900. évi decz. hó 18-ról. Tiszta buza körülbelül 1500 hltr, kétszeres buza 250 hltr, rozs 300 hltr, árpa 180 hkl. zab 250 hltr, tengeri 1400 hltr, burgonya 800 hltr. Lábas jószágok: Hizott sertés mintegy 290 drb, félhizott 580, sovány 170, süldő 500, malacz 580, hizott marha 10, jármas ökör 180, fejős tehén 160, borju 140, bivaly 3, juh és kecske 52, ló 149.

Marha ártáblázat 1900. decz. hó 18-ról. Egy pár első rendü jármas ökör 630—770, egy pár másodrendü jármas ökör 460—590, egy pár harmadrendü jármas ökör 260—450, 1 drb fejős tehén 100—250. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—230. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 110—175, 2 drb. veres borju 26—48, 1 drb. fél éves borju 36—48, 1 drb egy éves borju 46—70, két éves borju 60—170. 1 drb hizott sertés 76—128. 3 pár fél éves 26—34, 1 pár egy éves sertés, 36—58, 1 pár két éves sertés 60—120. 1 drb igás ló 120—240, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—34. 1 pár bojubőr 10—20, 1 pár lóbőr 10—18.

———

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

	Budapest, decz. 22.
Osztrák hitel	675 25
Magyar hitel	680.50
Államvasut	670.—
Rimamurányi	486 50
Magyar jelzálog	427 50
Salgótarjáni	—.—
Wagon-kölcsön	—.—

Határidők.

	Budapest, decz. 22.
Buza októberre	7.65
Buza áprilisra	7.46
Tengeri	4.86
Rozs ápr.	7.22
Zab ápr.	5.68
Káposzta, repcze, aug.	—.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. decz. 21-én.

Magyar aranyjáradék 4%	97.75
Magyar koronajáradék	92.55
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	99.50
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2½%	99.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	98.50
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	91.50
Italmérési jog megváltási kötvény	98.85
Horváth-szlavónföldtehermentési kötvény	92.50
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	166 50
Tiszaszabályozásés szegedi sorsjegyek kölcsön	139 50
Osztrák járadék papirban	98.25
Osztrák járadék ezüstben	98.—
Osztrák járadék aranyban	98.—
Osztrák korona járadék	98.50
Osztrák államsorsjegyek	135.—
Osztrák magyar bank részvény	16.90
Magyar hitelbankrészvény	677.50
Osztrák hitelintézet részvény	668.—
Párisi vista	95.72
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.14
Németbirodalmi márka	117.60
London vista	240.25
20 márkás arany	23.52

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A

„TISZÁNTÚL“

pártoktól és érdekköröktől független politikai napilap.
Az Alföld legolvasottabb lapja s Nagyváradon, Bihar- és a szomszéd megyékben rendkivül nagy elterjedésnek örvend.

Előfizetési ára:

Nagyváradon negyedévre . . 5 korona
Vidéken » . . 6 »

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a lat. szert. kath. lelkészi hivatalok számára egyházhatóságilag jóváhagyott következő nyomtatványok:

Kereszteltek, Bérmáltak, Egybekeltek, Megholtak, Megtértek, Eltértek } anyakönyve, diósgyőri papiron.

Bevétel, Kiadás } templomszámadáshoz.

Alapitványok törzskönyve.
Anyakönyvek betürendes mutatója.
Jegyesek naplója.

Kereszteltek, Egybekeltek, Megholtak } anyakönyvi kivonata.

Esperesi látogatás jegyzőkönyve.
Esperesi gyülés jegyzőkönyve.
Jelentés alapitványokról.
Évi jelentés iskolákról.
Templomi leltár.
Catalogus librorum.
Családi értesitő.
Elbocsájtó levél.
Keresztelési jegy.
Keresztelési Emlék.
Esketési jegy.
Iktató könyv.
Kézbesitő könyv, kötve.
Imádság a szt. mise után (kemény papiron).

Anyakönyvek félbőrbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.

Hivatalos levélboriték, levélpapirok, névjegyek, meghivók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készitünk.

Kiadóhivatalunknál megrendelhetők

a Szent Vincze intézet kiadásában megjelent b. e. NOGÁLL JÁNOS szerkesztette hitbuzgalmi munkák:

Krisztus követése. 80 fillér, 8, 12, 16 korona.
Ligouri Szent Alfonz Vezérkönyve. 3 korona.
Boldogasszony követése. 2 korona 40 fillér.
B. Skupuli Lőrincz Lelki Harcza. 2 korona.
Szeráf Hangok Szent Teréziától. 2 korona 40 fillér.
Keresztény Vezérczikkek. 2 korona.
Az Urangyala, füzve 2 kor.
Liliomszálak, füzve 3 kor.
Csarnok. 3 korona.
Szent Halmok. 3 korona.

Eredeti bolti áron kaphatók a PUSTET-féle liturgikus könyvek:

Breviarium, Missale, Pontificale Rituale etc.

Szent László
nyomda részvénytársaság

elvállal és készit:

izléses kivitelben

mindennemü

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Névjegyekben, eljegyzési s esketési jelentésekben folyton a legujabb.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Nyomdai műintézetünkben a legnagyobb körültekintéssel készittetnek:

Hirlapok, folyóiratok, könyvek, füzetek, röpiratok, **körlevelek, falragaszok, hirdetmények**, részvények, árjegyzékek, **jegyzőkönyvek, pénz- és hitelintézeti nyomtatványok, étlapok, meghivók, szinlapok, egyházi és mindennemü hivatalos nyomtatványok,** névjegyek, tánczrendek, **palaczkfeliratok, sorsjegyek, gyászjelentések, levélpapirok és boritékok,** valamint más itt elő nem sorolt nyomtatványok.

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a gör. szert. kath. lelkészi hivatalok számára főhatóságilag jóváhagyott következő román nyelvü egyházi nyomtatványok:

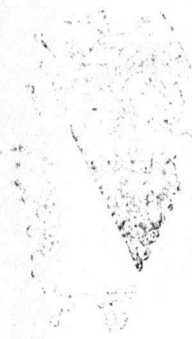
1. Informatio papi özvegyekről s árvákról.
2. Megtértek jegyzéke.
3. Hitehagyottak jegyzéke.
4. Elvált házasok jegyzéke.
5. Szertartás szerinti vagy házasságok jegyzéke.
6. Vegyes házasságok jegyzéke.
7. Jelentés a kántor-tanitó magaviseletéről.
8. Kimutatás a plebánia állapotáról.
9. Kereszteltek, 10. Egybekeltek, 11. Megholtak } anyakönyve, diósgyőri papiron.
12. Bevételi, 13. Kiadási } számadás-ivek.
14. Adósok jegyzéke.
15. Kereszteltek, 16. Egybekeltek, 17. Megholtak } anyakönyvi kivonata.
18. Esperesi látogatás jegyzőkönyve.
19. Iskolai jelentés.
20. Jelentés a templompénztár számadásairól.
21. Kereszteltek, 22. Egybekeltek, 23. Megholtak } anyakönyvi másolata.

Anyakönyvek félbőrbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.

Hivatalos levélboriték, levélpapirok, névjegyek, meghivók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készitünk.

KÖNYVNYOMDA.
—
Tömöntöde.
—
Disz és műkönyvkötészet.
—
Vonalzó intézet.
—
Ruggyanta bélyegző gyártás.

NYILTTÉR*.

Legszebb faj

Csemege-Szőllő.

Kiváló szép és legnemesebb

faj-almák és körték

Tiroli legédesebb

Maróni,

Czitrom és **Narancs,** ugyszintén mindennemü **Déli-gyümölcsök** raktára.

Tisztán kezelt természetes

Hegyi-Borok

a következő **előnyös árak** mellett:

Asztali ó-bor, literje 30 és 32 kr.

100 liter 22 és 23 frt.

Magyarádi ujbor, literje . **36** és **40** kr.
Asztali ó bor, literje . . . . . **40** kr.
Magyarádi pecsenye bor literje **50** kr.
Asztali vörös bor, literje . **40** és **44** kr.
Ménesi vörös bor, literje . . . **64** kr

Mindennemü üvegelt **csemege-** és **pezsgőborok** a **legolcsóbb** árban.

Egy kosár, 5 kiló, finom téli, **piros bakarszőllő 2 frt 20 kr.**

Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek

kiváló tisztelettel:

MERTZ NÁNDOR,

Nagyvárad, Nagy-Körözs-utcza, Mertz-ház.

Telefon-összeköttetés 134. szám.

Belépési felhivás

a „Polgári takarék- és segély-szövetkezet“

VI-ik évtársulatába.

A **«Polgári takarék- és segély-szövetkezet»** 1901 január 1-én uj évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1903. év végeig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s **minden üzletrész után hetenként 20 fillér (10 kr.) fizetendő.** A három év eltelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet czélja a takarékosságot előmozditani és önsegélyt nyujtani, a mennyiben a tag heti betétei által önmagának tőkét gyüjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeremény osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg $^4/_5$ részé-6%-os kamatláb mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok utján teljesithetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenkint 10 fillér (5 kr.) beiratási dij fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1901 január 3-tól kezdődő 6-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzletl helyiségünkben (Kossuth Lajos-utcza 4. sz. a.-**mielőbb** jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1900 október hó.

A «Polgári takarék- és segély-szövetkezet»
igazgatósága.

A 6-ik évtársulat befizetési napjai:
Hétfő délután . . 3—5-ig,
Csütörtök délután 3—5-ig.

A szövetkezetnek ez időszerint több mint 2000 tagja van, 41.000 üzletrészszel.

Uj tekeasztalok!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség, mélyen tisztelt vendégeim és jó ismerőseimnek becses tudomására hozni, hogy kávéházamban az osztrák-magyar monarchia első és legnagyobb Billiard-gyárából (Seifert H. és fiai cs. és kir. udvari szállitó czégtől) két szép, modern és jóságában utólérhetlen carambol tekeasztalt állitottam fel.

A billiardozás ára:

nappal egynegyedóránként 8 kr

este pedig negyedóránként 13 kr.

Egyidejüleg bátor vagyok közhirré tenni hogy kávéházamban ***mai naptól kezdve*** ugy a kávé, valamint az összes kávéházi czikkeknek árát lejebb szállitottam.

Nagyvárad, 1900. évi decz. 19.

Kiváló tisztelettel:

Klein Miksa,

a **„Fekete Sas“** kávéház tulajdonosa.

1958—1900. számhoz.

Árverési hirdetmény.

Alulirott kiküldött birósági végrehajtó ezennel közhirré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járásbirósságnak 1900. évi VI. 1704. számu végzésével Erdélyi József ügyvéd által képviselt *M. F. Mancheim* bécsi czég felperes részére *Porjesz Herman* alperes ellen 456 kor. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 3963 kor.-ra becsült ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járásbiróság fenti számu végzésével az árverés elrendeltetvén, annak felülfoglaltatók követelése erejéig is amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán Nagyváradon Zöldfa-utcza 34. sz. házban leendő megtartására határidőül ***1901. évi január hó 10. napjának délelőtt 11 órája*** tüzetik ki, mikor a biróilag lefogialt butoráruk s egyébb ingóságok a legtöbbet igérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégittetéshez tartanak jogot, amennyiben részükre foglalás korában eszközöltetett volna és ez a végrehajási jegyzőkönyvből ki nem tünik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulirott kiküldöttnél vagy irásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számittatik.

Kelt Nagyváradon, 1900. évi decz. hó 22-ik napján.

Csathó Jenő,
kir. bir. végrehajtó.

Eladó szálfák.

A nagyváradi káptalan h.-k.-ujlaki erdejében az ez évi vágás fatömegét megvettük és ebben mintegy

400 szál műfa van,

a mely különböző méretü és különböző czélokra alkalmas u. m.:

szőlő karóknak, kutágasoknak, itatóvájuknak, donga és egyéb

iparműfák.

Ennek szálankénti eladását elhatároztuk s foganatositását

1901. évi január 9-edikén

a helyszinen megkezdjük és folytatólag

minden hét szerdáján

folytatjuk. Értekezhetni lehet Várad-Ujvároson

Milibák József,

Várad-Olasziban

Karger Sándornál.

Ez utóbbi helyen telefon összeköttetés van.

A „Polgári takarék- és segélyszövetkezet“

4-ik évtársulatának befizetései kedden, f. hó 25-én az ünnep miatt elmaradnak.

Szerdán, f. hó 26-án az 5-ik évtársulat befizetései ugyancsak az ünnep miatt délelőtt 9—11 óráig eszközlendők.

Felhivjuk a nagyérdemü közönség szives figyelmét

rendkivüli nagy karácsonyi kiárusitásunkra

miáltal alkalmat nyujtunk tisztelt vevőinknek nem csak *divat, rövidáru, szőnyeg* és *egyéb áruink olcsó beszerzésére*, hanem alkalmat nyujtunk különösen ez idén

olcsó kelengyék bevásárlására is,

nevezetesen: *vászon és siffon női ingek, nadrágok, köntösök, szoknyák, velez (barchent), női fehérnemü, ágykészletek, asztal és kávés teritékek és egyéb kelengye czikkekben* ***rendkivüli előnyös kiárusitást*** rendezünk.

Tisztelt vevőinknek ezen hirdetésünket különös figyelmébe ajánlva, vagyunk

teljes tisztelettel

KUNZ JÓZSEF és TÁRSA,

Nagyvárad, Szt. László-tér 1.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.

Melléklet a «Tiszántul» 295-iki számához.

A TISZÁNTÚL

KARÁCSONYA.

Karácsony este.

Ma van karácsony este?
S hogy elfeledtem én!
Nem is tudom, mit érzek
Karácsony ünnepén.

Meleg szoba — fenyőfa —
Kályhámban tűz lobog —
És mégis a hidegre,
A fagyra gondolok.

Nem mernék azt hiszem, most
Járni a temetőn,
Midőn Karácsony éjjel
Éjfél órája jön.

Ott vannak, a kiket ma
Vig körbe vártam én —
Eszökbe juthat, félek,
Karácsony éjjelén . . .

Gyertyával a kezökben
Keresve járnak ott,
A kiknek oly korán volt
Még sirba szállniok.

Gyertyával a kezükben
Keresik ide fent
A testvért, a fiut, a
Hitvest vagy a jegyest . . .

Én nem tudom, mi ég több:
Fenyőfán gyertyaláng,
Vagy ott az ő kezökben
Kisértetes világ?

Egy óra. — Csend, sötétség.
Csak a faág recseg,
Csak lent a föld egy perczre
Megindul, megremeg. —

Snéhány sirhalmon reggel
Fagyott könnycsepp ragyog
De ni! hisz ez csak álom,
Ábránd, itthon vagyok. —

Én nem tudom, mi több ma:
Az öröm vagy a gyász?
Nehéz kérdés, nehezebb
Rá a válaszadás . . .

Nehéz kérdés — ne bántsuk.
Meghajtom a fejem;
Dicsértessél kis Jézus
Karácsony éjjelén.

Krüger Aladár.

Karácsony napja.

Irta: Kines István.

Régen kifundálták már azt a mondást, hogy szegényember kérését maga az Uristen sem igen hallgatja meg. Hanem hát az nem igaz. Tudom bizonyosan, hogy nem igaz. Mert ismertem én egy szegény embert, annak az Uristen minden kérését teljesitette; csak mondania kellett valamit, miként a mesékben irva vagyon, hogy teszem, a botból hurka legyen és meglett azonnal. Talán még a Ságh hegyet is aranynyá tudta volna változtatni. Akkor koldust persze kötéllel kellett volna fogni egész Kemenesalján.

Csakhogy Esztegár Józsi, ugy hitták a szegény embert, dehogy kivánt magának valami okosat. Másból olyan tálentom mellett a világ legboldogabb embere válik, még a szolgabiró is megsüvegeli, csak Esztegár Józsi maradt meg szegény embernek mellette s a kőről is a legkomiszabb fajtájának.

Valóságos koldus vállott belőle.

Pedig hát zsellér volt. Kis viskója mellett a falu végén akadt egy-két hold termő is, szóval ő nem született épenséggel czégéres koldusnak.

A bolond szerencséje tette azzá.

Ott kellene tulajdonképen kezdenem, hogy Esztegár Józsi egyszer zsinatolt a feleségével, vagy talán megforditva volt, nem is tudom bizonyosan, annyi azonban szent igaz, hogy azt a zsinatolást egy czigányasszony meghallotta s azt gondolta, nem ártana bemenni közibök és rendet csinálni.

S ugy is tett. Mikor meglátták, először majdnem kidobták: mindketten neki estek, hogy mit keres egy czigány náluk s még hozzá épen ilyenkor. Hanem a czigány asszony fölibük fordult, azt mondta, szerencsét hoz, mert valamint a buza csak jól megturt földben terem, azonképen a szerencse is csak jól egyonveszekedett családi életben fogamzik meg legjobban. Teszem, Esztegár Józsinak is bomlott szerencsét diktál a bal tenyere. Meg vagyon ott irva, hogy az Uristen minden esztendőben a kivánságát egyszer legalább is teljesiti, még pedig Karácsony napján.

— Hallod, Lina? — szólt oda Józsi a feleségének — ugy vigyázz hát, hogy lakatot ne kivánjak a nyelvedre. A végén még valamelyik ördög rákovácsolja.

— Te komisz! — toporzékolt az asszony.

Esztegár Józsi rá se hederitett, csak tovább traktált a czigány asszonynyal. Megtudakolta tőle, hogy voltaképen hogyan, miként kellessen az ő kivánságát az Istennek tudomására hoznia, hogy az azután Karácsony napján teljesedésbe is menjen. S a czigány asszony töviről hegyire el magyarázta neki a dolgot. Azt mondja teszem: »szeretnék egy pipát« ennyi elegendő. Karácsony napján azután keresgéljen vagy az asztalon, vagy a kályha vállán, vagy akárhol, de valahol pipát fog találni bizonyosan, ha másutt nem, hát az utczán akad, melyet valami vásáros zsidó elvesztett. És igy megy az mindenben.

Józsi jót mulatott a dolgon, hitt is a czigán asszony fecsegésének, meg nem is. Piczulával fizette ki s utnak eresztette:

— No asszony — szólitotta meg azután a feleségét, — mit gondolsz, mit kivánjunk magunknak az idén?

— Zsákra való pénzt — gunyolódott Lina — nálad az legjobban elkel.

— Az eszed tokja kel el — vágott vissza Esztegár Józsi.

— Hát nincs öt lányod? Adj nekik hozományt, ha tudsz. A fiuknak sem ártana. . .

— Na-na . . . persze hogy nem ártana, hanem én a mondó vagyok, mi zsák pénznél okosabbat is kivánhatnánk.

— Példának okáért?

— Az Isten áldását — volt a válasz — az szekér pénznél is többet ér, galambom.

Az asszony vállát vonta, mintha azt mondta volna vele:

— A mint vesszük.

— Akkor hát kivánjuk az Isten áldását, — mondta ki határozottan Esztegár Józsi.

Abban azután megállapodtak. Várták erősen, vajjon mi leszen a dologból.

És az lett, hogy az Isten áldása csakugyan beütött. Esztegár Józsi, az igaz, a füle tövét vakarta meg rája, de ki tehetett róla: az ő kedves Linája tiz hosszu esztendő után ujból anyának érezte magát; Karácsony napján hozta a világra épen két gyermekét.

Arra vakarta meg a füle tövét Esztegár Józsi. Szeretett volna pörbe szállani az éggel, de hát ő volt az oka, maga kivánta magának. S hogy megesett, most hiába minden

veszekedése, csak nem akaszthatja föl magát a két legfiatalabb gyereke kedveért.

Azután az asszony eleget lármázott, eleget gunyolta, hogy miként tetszik neki az Istennek duplázott áldása? O persze szóval se felelt, hanem az asszony annak daczára se hagyta annyiba. Ha előbb csöröltek-pöröltek néha, most se hossza, se vége nem volt közöttük a dulakodásnak. Csöpp csudálni való sincsen tehát benne, hogy Esztegár Józsinak eluszott minden az élethez való kedve. Elkeseredésében egyszer kifakadt:

— Hogy pusztitaná hát ki az Uristen egyszer a siró porontyait!

Hanem persze azt csak ugy mondtta. Hiszen szerette őket. Dehogy kivánta volna, hogy bár csak egy hajuk szála is meggörbüljön. Kitekerte volna a nyakát menten, ha valaki bántani merte volna őket. Hiszen szépek voltak, olyanok talán, mint az angyali cselédek fönn a magas menyországban.

És különös! Karácsony napjára két koprsót szállitottak Esztegár Józsi házához: a két angyal fölkivánkozott a magas menyországba.

Esztegár Józsi sirt, a haját tépte, csak a kántor fujta nyugodtan a bucsuztatót. Hozzá vagyon ő már az ilyes sirás-rivához szokva: őt nem veri ki a kerékvágásból hamarosan semmi.

Kihozta szegeny Linát. Temetés után oda állott az ura elé s mint valami dühös nőstény farkas rontott neki.

— Te vitted őket sirba! — kiabálta ész nélkül — a te lelkeden szárad az életük!

— Bolond vagy, asszony — mondta keserüen Esztegár. Többet nem emlitetts, mert látta, hogy olyan bőszült teremtéssel bajosan megy valamire.

Pedig az asszony nem engedett még jobban kiabált:

— Igenis, te vitted őket a sirba.

— Hát nem mondanád meg mivel?

— Mintha nem tudnád . . . hahaha . . . hangzott a szivfacsaró kaczaj — hát nem a te kivánságodat teljesiti az Uristen Karácsony napján? S nem te kivántad nekik: »Bár pusztitaná ki az Uristen egyszer a siró porontyait!« ?

Esztegár Józsi megtántorodott.

— Hogyan! hát való volna az? O volna tulajdon gyerekeinek a gyilkosa? O — igazán ő ölte meg őket?

Attól a percztől fogva megbomlott az egyensuly lelkében. Mintha furiák üldözték volna folyton, pillanatig se volt öröme, nyugta. Ő tudni szerette volna, hogy vajjon igez-e az, mit az a czigányasszony mondott? De hát ki mondja meg azt neki? Próbára kellene tenni az Uristent.

No és nehéz próbára tette. Felesége folyton szekálta s mikor már nem tudta kiállani vele, akkor dühösen kiáltott föl:

— Aztán bár csak téged is kipusztitana te hárpia! Az ördög négyes fogaton jönne érted.

Arra a szóra az asszony elhalványult. Két ajka rángatózni kezdett s két szemével mint valami élőhalott meredt az urára, ugy, hogy Esztegár Józsi is megijedt tőle. Vigasztalni kezdte:

— No ne, hiszen nem ugy értettem. Édes Linám no, ha mondom, bocsáss meg.

A kezénél fogva huzogatta. Hanem az asszony nem beszélt, hagyott tenni mindent magával, olyan volt, mint a ki ébren álmodik.

S attól fogva megszünt a csör-pör a háznál, az asszony folyvást imádkozott. Szakasztott, mint a ki a biztos halálra készül elő.

Esztegár Józsi látta, de nem szólt semmit. Az asszony dolga, mi türés tagadás az ő lelkiismeretét is terhelte. Kiváncsi volt, mi lesz már most. Karácsony kopogtatott.

Az lett, hogy az asszony megsütötte a kalácsokat s azután odaszólt az urának:

— Isten veled, Józsi.

— Mit akarsz? — Hová mégy? — kérdezte ez meglepetve.

— Meghalok lelkem.

— Meg — — — meghalsz? — orditott fel fájdalmában Józsi — hát beteg vagy?

— Nem.

— Mit bolondulsz hát akkor?

— Mondtam, hogy meghalok — erősitette Lina.

— De galambom, lelkem, hogy mondhatsz ilyet!

— Te küldesz a más világra. Te kivántad, hogy pusztuljak a világból, no és a te kivánságod mindig teljesedik — én elpusztulok.

Esztegár Józsi tördelte a két kezét, vergődött, mint a meglőtt vad — hanem azért még mindig reménykedett.

Együtt mentek az éjféli misére s ott Józsi olyan buzgón imádkozott, mint talán soha az életben még. Nem is történt semmi baj. Szépen hazamentek s lefeküdtek. Másnap azután, mikor Esztegár Józsi a feleségét keltegette, kővé meredt ijedtében — az asszony halva volt.

Józsi fölorditott. Nem emberi hang volt, mi a torkán kiszakadt . . . és azután nem tudott magáról: elájult.

Mások gondoskodtak az asszony eltemetéséről. Esztegár Józsi ugyis hiába gondoskodott volna: a visszájáról fogta volna meg a dolgot: eszelős lett szegény.

Minden gyerek ismerte. O csak járt házról-házra. Töpörödött, rongyos alak lett belőle s mégis ha valaki azt tudakolta tőle, nincs-e valami kérése? azt felelte büszkén:

— Nincs. Mert ha volna is, az Uristen ugyis teljesiti valamennyit Karácsony napján.

Csak azt nem teljesitette, hogy őt is pusztitaná ki már a világból. Pedig ugyan sokszor kivánta.

Szomoru történet, de ha nem igy történt volna, nem is mondtam volna el.

A Csáthy Magda levele.

Irta: Szabó Irma.

Arra a sokszor föltett kérdésére, im megadom hát a választ. Ami az egész világ csodálkozását fölkeltette, hogyan hagyhatta volna érdektelenül éppen Önt? Mi törte meg azt a büszke Csáthy Magdát, mi melegitette fel hideg lényét? — ez volt sok ideig a jourozó-körök tápanyaga.

Azt mondtam Önnek egyszer, mikor egy napsugaras délutánon még mindég oly fáradhatatlanul rimánkodott, hogy meséljem el a három esztendő történetét: majd ha egyszer megszállja a lelkemet olyan hangulat, mi édes szomoruságával elringatja s minek hatása alatt képes leszek felszaggatni a már eltemetett három év véres sebeit: megteszem.

Most, mikor ön messze tőlem, valahol a pirensi hegyek közt bolyong, vagy talán épp az andaluziai szép nők éjsötét, csodaszép szemeibe tekintget: elringatja lelkemet valami büvös hangulat s végig vezet ujból annak a kinteljes három esztendőnek keservesen szuró tövises utain. — Ha talán meg is vérzik a sziv s hull egy pár könny az emlékezésben: még sem oly intenziv a fájdalom. Az emlékezés e malasztos tisztitó tüzében edződik, erősödik a lelkem, lassankint lepattog róla a három év előtti zománcz, ami hideggé, gőgössé és erősségében is gyengévé tevé. Ezt várom, mig az utolsó paránya is lepattog lelkemről, akkor tudom már meggyógyult. Ekkor bár gyönge lesz és szelid, de e gyöngeségben is erős, mert megedzette a szenvedés és mindjobban erősiti a tüz. Ha Ön közelemben van: nehezebben tisztul a lelkem, mert még az öné sem tiszta. Szenvedtünk egymásért eleget, szenvedjünk még többet is; de akkor legalább tiszta lélekkel közeledjünk egymáshoz, hogy méltók lehessünk a boldogságra. . . Nem is tudom én önnek szavakkal elmondani a három év gyötrelmét. Igy ha leirom: nem látja, mint vonaglik szivem, mig kinos vánszorgással ujból eljut a szenvedések mértföldkövéhez, nem látja mily keserves fájással szakadnak fel azok az eltemetett könnyek lelkem mélyéből. — Ha jobban esnék önnek hallani e történetet, mint olvasni: képzeljen el engem a kandalló előtti nagy zsölyébe temetkezve s gondolja, hogy halk, monoton hangon az én ajkaimról szállnak e szavak . . .

— Ott született meg az én fájdalmam a tiszaparti vadvirágos réten, otthon a bágyadtan csöndes alkonyatban. Lassan folydogált széles medrében a szőke vizü Tisza, mint a hogy a gondolatokba mélyedt töprengő emberek ballagnak. A parti füzek szomoruan bólongató ágai ráborulnak a csillámló vizfelületre és elelnézdegélték magukat annak ragyogó tükrében. Az alkonyati nap bucsusugarai belevesztek a lágyan hullámzó szőke habokba. Csöndesen ringtak a szabad hullámok; halk, suttogó locscsanással altatgatták a karjaikba dőlt bágyadt, álmos sugarakat. A vadvirágokkal tarkázott selymes, lágy gyepen, az alig-alig homályosodó alkonyatban sétálunk mi ketten. Körös-körül a végtelen alföldi róna ölelkezett az alkony szelid fátylával boritott égboltozattal. — Az a gőgös Csáthy Magda megengedte magának azt bolondságot, hogy fejedelmi büszkeséggel hordozott klasszikus fejére feltett egy széles peremü, vadvirágokkal koszoruzott szalmakalapot; mert a Szilassy Sándor keze tépte a virágokat. Evvel koronázta meg »pusztai királynőjét«. Mily gyermekes bohósággal jöttünk ki a Tiszapartra s mily összeroncsolt szivvel váltunk el! . . .

Tán az alkony melankoliája hatotta meg szivét. Amint lejebb-lejebb szállt annak szürkés fátyola, aképpen szállt szivére is valami kegyetlenkedő szomoruság. Még ott vibrált az utolsó sugár a szőke habokon, mikor megfagyasztották mosolyomat, megdermesztették szivemet az ajkairól elhangzó kegyetlen szavak. Hogy az édes atyja nincs megegyezve a választásával, már nehéz türni a sok szekaturát. Folyton a sok küzdésre hivatkozik, amit egyetlen fiáért átélt s természetes tartozik is az öregnek valamivel. Nagyon kedveli a Várossy comtesat, mert hát — nos? itt egy kicsit habozott édes barátom és zavartan nézegeté az örvény szeszélyes, gyors kavar ását. Éppen ott állunk a Tiszaparton és — higyje el — abban a perczben még egész higgadtan azt gondoltam: jobb volna, ha egyikünk beleveszne abba az előttünk őrülten kavargó, feneketlen örvénybe. De a másik perczben már felágaskodott bennem a büszkeség. Nem éreztem én akkor más fájdalmat, mint amit rettenetesen megsértett önérzetemben, büszkeségemben érezhettem.

Amit mondott, azt én már rég tudtam, az ilyesmi eljő a fülünkhöz szellőszárnyon is. Szerelmem győzedelmét láttam hallgatásában. Ujjongott szivem örömében, hogy nem szólt felőle eddigelé soha egy szót sem. Sőt, ha szándékosan arra irányitottam is a beszélgetést, finoman kitért előle. Nagy, erős, igaz szerelmet éreztem ebből és mosolyogtam a mendemondákon. Azt hittem, nem akar meg se szomoritani ezzel, szembeszáll mindenekkel én értem és e hitemben szerelmem, becsülésem csak erősbödött ön iránt.

De mikor ott a nyári alkonyat fenséges csendjében, azok az élesen metsző, fagyos szavak elhangzottak, momentán tudtam, hogy nem szerethet ugy, amint azt az én szivem sejtette, Ha képes volt ezt és igy, ilyen könnyelmü nembánomsággal elmondani, szivében vagy sohasem volt, vagy már nincs igaz szerelem . . . S még fölém emelik Várossy Melaniet! Ah, mert annak kilencz águ korona van monogramja fölé himezve, azért Csáthy Magda még sem cserél vele! S hogy az Ön atyja sokat küzdött a fiáért, az szép kötelessége egy apának; az apa iránti engedelmesség meg szintén fölemelő erénye a gyermeknek.

Ugy sejtem: nem mondtam ki e gondolatokat, csak bolonditó chaoszba rohantak lüktető agyamban. Hogy mit mondhattam: nem tudom. De valami kegyetlen, rideg, büszke elutasitó szó lehetett, mert mire a vérvörös nap eltünt a láthatár aljáról Ön is eltünt szemeim elől örökre, mintha az alábukó nap magával rántotta volna valami ismeretlen, rejtelmes világba. . . Ahogy ott álltam kifosztottan, elhagyottan. A habok halk locsocsanása valami észvesztő gondolatot sugdosott fülembe. Már rohantam volna végrehajtani e bünös szuggesztiót, de két lehetetlen fénynyel ragyogó csillag megmentett. Mintha belőlük az édes anyám két szép szeme, jóságos tekintetének üdvözitő sugara világitott volna agyamba, nagyot dobbant szivem s szinte bünbánó bocsánatkéréssel néztem a rezgő csillagokba. De a királynői korona, a vadvirágos kalap, az beleveszett a Tiszába. . .

Odahaza már nemcsak a sértett büszkeség égette agyamat, de a csalódás, a vesztett szerelem véresre sebezte szivemet. Vajjon leirható-e az a sok kin, szenvedés, ami ezután következett? — Ha egy szelid, alázatos lélek szenved, az belenyugszik és hálás imával fogadja a legnagyobb fájdalmat is, mint Istenétől eredőt. De ha egy büszke lelket zuz össze a fájdalom, az nem ismer vele megalkuvást. Az fellázad a mindenség ellen és daczos kinjában imádkozni sem tud. Elveszti az eszét, tombol, őrültté teszi a szenvedés. Nincsenek könnyei, szárazan égnek a szemek. Arczvonásaival, mint jó médiummal ugy bánik, reá oktrojálja a legsimább nyugalmat; de szivében a kinok özöne ül diadalmas orgiát. . . Hideg, méltóságos nyugalmát látva, ki sejtheti, hogy amint leszáll az a meggyülölt esthomály, szobájába zárkózva tombol Csáthy Magda eszeveszett kinjában. Nem volt szabad sejteni se a világnak, hogy a büszke Csáthy leány még csak sajnálná is Szilassy Sándort. Hisz köztudomásu volt, hogy Ön elhagyott; gondoskodott e hirnek világgá futásáról, az ön aggodalmasan gyöngéd familiája. S mily bosszus pillantásokra méltattak, látva, hogy büszke arczom mindég olyan, mintha márványból faragott volna. Nem rándult meg soha egyetlen izma sem, bármint regisztrálták előttem finom tapintatossággal az öreg Szilassy boldogságát. Régi álma a megvalósulás stádiuma felé közelg, fia sokat foglalkozik a Városssy contessel. — Ki láthatott be az én szobám jól elzárt ablakán? Nem volt erőm már tovább hallgatni a jóakaratu hireket, melylyel megakarák alázni büszkeségemet, elindultunk édes apámmal bolyongani. Eszelős gyorsasággal rohantunk városról városra. Bejártuk a félvilágot, de nyugalmat nem leltem sehol . . . E kinos extázisban beletemetkeztem az élvezetek árjába, mohó sietéssel élveztünk minden lehetőt. Szegény apám mindenben szó nélkül, hüségesen követett. Idehaza meg a jószágigazgatótól kezdve az utolsó béresig, mind a sajátjában gazdálkodott. Másfél esztendeje kóboroltunk már oda, mint hazátlan vándorlelkek s ezen idő alatt egyetlen szóban nem hallottunk hirt hazulról. Szeszélyes utirányunkban még a jószágigazgató hazugsággal telt levele sem talált meg bennünket.

Már vagy tizedszer tértünk vissza Párisba, ennek a lázasan lüktető, forrongó élete azonos volt lelkemmel . . . Egy müvész kolónia zenés garden partyt rendezett, megakarva kedveltetni e kellemes angol szórakozást; bohém kedvességgel tették meg előkészületeiket. Egy franczia müvész valódi párisi esprittel körözve tálalá fel a meglepetések menüjét; igy tudtam meg, hogy a monseur Szilassy, egy antik római szépségü, gavallér hongrie lesz a delikot az inyenycz párisi nők számára. — Valahogy ugy belenyilallott a szivembe és igy történt meg, hogy a másik méltóságosan pompás delikot lemaradt a zenés garden party menüjéről. . .

Mikor ujból megláttam azt az édesen kék magyar eget, valami fohász szállt felé a lelkemből, ami csodálatosképp megkönnyitett. De amint az a tiszaparti alkonyat leszállott, belopta szivembe a sötét, vad őrületet. Szük volt a szobám, bebörtönözött rabnak éreztem magamat, de ki mozdulni nem tudtam belőle.

Bántott a fák lombjával, a virágokkal szerelmeskedő szellő suttogása, a madárkák örök szerelemről zengő dala. Ekkorra már a télből tavasz lett, minden felébredt, mi halva volt. Jó apám kitapétáztatta a szobámat, ne halatszék be a természet ébredő zsongása, ne suhanjon be a tavaszi sejtelem. Hátha a siket, halálos csendben megpihenhet a szivem. Hasztalan. A tapétát is fájdalomból gyártották. A halálosan szomoru csendességben vadul kiáltoztak bele a győzelmi orgiáktól mámoros gyötrelmek. Fölverték lármájukkal a tompa csöndet, megtelt a szoba rémalakokkal. E siket zajban majd szét pattant agyam.

Keserves, kinos vergődésemben szemeim nem láttak a külvilágból semmit. Befele néztek lelkembe és az ott látott rémes képek véres viziói gyötörték éjjel-nappal szüntelen.

Egy lázas álmomba beleszólt a vad orgiába az édes anyám szeliden csengő hangja s mintha csak e csodás erejü, édes hang megölte volna valamennyit, elhaltak hirtelen . . . Bekövetkezett a reakczió. Elhagyott minden energiám, lethargikus állapotba estem. Napokig feküdtem csukott szemekkel, mozdulatlanul. Meghaltak a kinok, meredt halott testeik rettenetes sulylyal pihentek szivemben. Lenyügözött a sok hideg halott, tehetetlenül, megdermedten vártam a halált. Mennyi idő telt el igy, ki tudja?

Egy pirosló hajnalon az apám hüséges, öreg inasa remegő félelemmel hivott az apa hálószobájába. És csodálatosképp valami halálos nyugalom erőt öntött zsibbadt tagjaimba, lábra tudtam állani.

Mikor megláttam az én jóságosan szelid, galambősz édes apámat, mosolygó boldog arczczal halottan; keserü önvád ébresztgette halotti dermedtségéből szivemet. Hirtelen bevilágitotta lelkemet az a tudat, hogy ez a rohamosan megöregedett szivbajos ember, ki két-három évvel ezelőtt még délczeg, gyönyörü czigányfejü, hóditó magyar gavallér volt, meghalt attól a sok kintól. mi az én szivemben tanyázott s ami engem nem tudott megölni. Keserves zokogásra fakadtam. A lelkemben élő sok gyötrelem nem találta meg a könny forrását, de az én tehetetlen, meghalt apám felfakasztotta azt. Mintha az a jóságos halott keze leoldotta volna szivemről a szuró tövisekkel telerakott véres pólyát és azokat a hideg halottakat onnan mind az ő megdermedt, élettelen szivébe rakosgatta volna be, miből a nemrég elszállt melegség, jóság, hit egyszeribe mind az én szivembe költözött, megmozdult a szivem, a belőle kiinduló melegség bejárta tagjaimat s csodálatosan megnyugodtam.

Most már elvesztettem őt is; a velem hüségesen szenvedő jó apát. Egyedül álltam a nagy világ sok millió embere között. De ez a jóságos apa, bár váratlanul érte a halál, mégis intézkedett, hogy a legmagasabb vigasztaló mellettem legyen s ne hagyjon el soha. Amennyi hit volt a szivében, az mind az enyémbe költözött. Az ő koporsójánál most már megtanultam imádkozni. A szivembe szálló hit, a lelkemből égbe törő ima: meggyógyitottak. Tudtam már sirni és imádkozni, mert volt kiért.

A tiszta hit fényessége bevilágitotta ezentul lelkemet. A büszke, márványból vésett Csáthy Magda, ki nem tudta meghajtani térdét és fejét, most térdencsuszva esd kegyelemért a templom hideg kövén. A malasztos hit tisztaságos ragyogása elüzte lelkemből a sötétséget, a büszkeséget; a szenvedések romjain a hit melegitő sugara nemes virágokat növelt: az alázatosság, a szeretet illatos virágait. Erős lett a lelkem s a csodás fényességnél megláttam a reám várakozó kötelességet: a munkát. Megtudtam, hogy az eddigi élet csak haszontalanul átkinlódott vegetáczió volt; az igazi most kezdődik, mikor a hit világánál dolgozunk fáradhatatlanul . . .

Magam vettem kezembe az uradalom intézését s jutott rá időm észrevenni a porban hanczurozó gyermekek fogyatékos ruházatát.

Megláttam, hogy eszecskéjük parlagon maradt; tudatlanok, ügyetlenek szegények, csak azt tudják, amit az ut porában egymástól eltanulnak. Megesett a szivem rajtok s lettem én a gondozójuk, a tanitójuk. Fölszedtem őket a porból, kiöltöztettem őket. Ezer teendőm közepett mindennap tanitgattam a szegény paraszt gyermekeket, fejlesztgettem szük, tudatlan eszecskéjüket. S mily boldog voltam, mikor fáradtságomnak gyümölcsözését láttam! Ahhoz hasonlót még életemben nem éreztem! Apró, napbarnitotta kezecskéikkel biztosan irogatták egymás mellé a gömbölyü betüket s csengő hangon olvasgatták az olvasókönyv történeteit. Szemökben ragyogott, hangjukban ujjongott az öröm, a tudás feletti öröm. S micsoda boldog, ártatlan büszkeséggel mozgatták kezeik a kötőtüket.

Nagy volt az ő boldogságuk, de nagyobb volt az enyém; az ő boldogságuk az én munkám jutalmazása vala . . . Mit törődtem én azzal, ha azt mondták, hogy annak a gőgös Csáthy Magdának micsoda hóbortos ötletei vannak. Másnak hóbort, nekem boldogság, életczél. Csupa hóbortból állitottam fel aztán egy szövőgyárat, ami sok egészséges embernek ad kenyeret. A tehetetlen, a beteges vagy az elaggott emberek számára van menedékházam s minden tanyán van egy-egy iskola.

Mindezt létre tudtam hozni, mert a szivemben mind nagyobb s mind tisztább fénynyel ragyogott a hit.

Ma is mosolygok rajta, micsoda hosszura nyult arczok meresztették reám csodálkozó szemeiket, mikor legelőször megláttak apró védenczeim között. Gyanusan vizsgálgattak s siettek rövidre szabni a vizitet; tisztára azzal a meggyőződéssel mentek el: megbolondultam. Ennek hire és kelte s szánakozó részvéttel jövének bámulásomra.

Eközben lassan, napsugaras mosolygással haldoklott a természet, majd ráborult az a szüzi fehér szemfedő s alatta halotti álomban aludt a föld. Közelgett egy fenséges ünnep, a mit már oly sokszor átéltem s ami mégis most hozta először ihletett lázba szivemet. Eddig nem is tudtam elképzelni, hogy lehet-e földön menyország; — de mikor ott ültem a nagy ebédlőben, ezelőtt a végnélküli dáridókból visszhangzott, az imádkozó, énekelgető fehérruhás angyalkák között, kik parányi szivecskéjök nagy szeretetével járultak a betlehemi Jézuskához, magasztos fenségében teljesen átéreztem a szeretet dicső ünnepét. Mikor a tündérfénytől ragyogó karácsonyfáról szétosztottam szegényeim és apróságaim között a kis Jézuska ajándékát s szemeikből hálás könnyek rezegtek felém, ajkaikról köszönő szavak szálltak hozzám, valami soha nem érzett, mennyei tiszta boldogság költözött szivembe. Még fülemben csengtek az előbb elhangzott ártatlan szivből fakadt angyali énekek, a hálás szavak remegése ott zsongott agyamban, ezek boldogságos dicső chaoszában igazán megtisztult, igazán ujjá született az én lelkem. Most már elhittem, hogy lehete földre is varázsolni menyországot, mert benne éltem s lelkemben a menyország malasztos, szent boldogságát éreztem. . .

Tehetek-e róla, ha lelkemben nem volt többé rossz indulat, ha boldogságos ihletettségemben olyan csodálkozó szeretettel fogadtam önt, mikor utolsónak maradva, hozzám lépett a karácsonyfa fénylő ragyogása mögül és: mint legszegényebb, legkoldusabb teremtése az Istennek, kérte tőlem szivem nagy ajándékának: az isteni hitnek csak egy parányát. Tehetek-e róla, ha ily szavakra nem tudtam elüzni. Önt: a megtérőt?

Pedig hányszor elképzeltem régebben az első találkozást, micsoda sértő büszkeséggel fogom önt elutasitani. S ime, hogy végig nézte az én menyországomat s vágyat érzett bejutni oda, megtérni, hát hogyan tudtam volna én rideg lenni a megtérőhöz, a szeretet fenséges ünnepén? Örömmel fogadtam, éreztem, hogy megmenthetem lelkét a hitnek. És az én erősebb hitemnek sikerült fénysugarával bevilágitani az ön lelkébe; ezért engedtem közelembe . . .

Nem jól voltam informálva lelkem ügyeiről. Azt hittem, hogy nem szeretem már önt. De a tiszaparti füzek bólongató ágaival suttogó szellő felkeltette szivemben a mélyen alvó szerelmet.

Keserü, busongó szomoruságba borult a lelkem, azt hittem visszaesem a három év előtti bünös extázisba. Ezért rimánkodtam el önt magam mellől, oda a forró spanyol földre. Ha bolyongásában a hitnek az a parányi fénysugara, mi az én lelkemből szökkent a lelkébe: fenséges ragyogással bevilágitja egész lényét; ha megerősödött hitében megtisztul a lelke s ha én sem vesztek hitemből egy parányit sem: méltók leszünk a boldogságra, addig látnunk sem szabad egymást.

Ebből megértette, mi változtatta meg a gőgös, büszke Csáthy Magdát egyszerü, szelid, alázatos szivü leánynyá. Ezen tanakodott a világ, de a gőgös, felfuvalkodott emberek nem értik meg az egyszerü, nemes szív erényeit.

Csak ön tudja lelkem megtisztulásának történetét, ön is csak azért, mert nem tudtam ellentállni rimánkodó könyörgéseinek s mert azt gondoltam, hogy az én elmult szenvedésem tisztitó-tüzében megtisztul egészen az ön lelke is.

Érzem, amig ujból végig tapostam a három év keserves, tövises utait, szivemnek felszakgatott sebei ismét véresre festették azt. De az emlékezésen átszürődött minden salak; ami lelkembe maradt, az már aranycsillagásu nemes érzelem. . .

Hosszu e levél ugyebár; de mi ahhoz a három év örök-hossza gyötrelmeihez képest? — Talán régebben várta, de ujból egy karácsonyesti menyország boldogságának kellett szivembe költözködni, ami tiszta hangulatával az emlékezésbe ringassa lelkemet.

Tél és tavasz.

Künn hóvihar csatáz:
Szél rázza ablakom;
Én a kályha mellett
Májusról álmodom.
Gyöngyvirágot szedünk
A Zugliget ölén.
»Uram« — igy szólit ő;
»Kisasszony« — mondom én.

Furulyáz a rigó,
Méhek hegedülnek;
Kék plüs-kalapjára
Pillangók repülnek.
A gyöngyvirágoknak
Megszédit illata.
Én mondom: »Iténke«.
Ő azt mondja: »Maga«.

Szállton száll a nap is
Aludni menőbe,
Arany fátyolt terit
A lombos erdőre.
És mint egy sóhajtás,
Jön a halk fuvalom . . .
Ő mondja: »Kedvesem«,
Én mondom: »Angyalom«.

Gárdonyi Géza.

A dalos madárka.

Németből szabadon forditotta: **Szőke Gyula.**

Fagyos, metsző téli szél száguld sivitva végig a németek fővárosának utcáin. A hó nagy gomolyokban esik, a szél pedig beléjök köt, viszi, hordja, majd becsapja röhögve a járókelők arczába, hogy tartóztassa sietős utjokban, majd meg tele hordja velök a házak ablakait, hogy ne lássák az emberek pajzán játékát.

Egyik házba benyit egy nő. Korra még elég fiatal, ruhája szegényes, vékony és a metsző hideg ellen alig védi didergő tagjait. Jobb kezével egy kis leánykát vezet. Tekintete, csak futólag érinté az ajtó fölé aggatott pléhtáblát, melyre ékes, vaskos, de az esti szürkületben már gyengén olvasható betükkel van irva, hogy a »muzsikálás, házalás és koldulás büntetés terhe alatt tilos«. Nem veszi magára e tilalmat. Jobban szemére huzza a kendőjét, homlokáról hátrasimitja a szőke haját és a kis leányt kissé előrébb tólja. Ez pedig összefázvafagyva kér, könyörög:

— Mamuska, menjünk haza. Mariska nem akar már énekelni, Mariska éhes, fázik.

— Megyünk, angyalom, megyünk, kapsz jó meleg levest. Aztán estére megjön a kis Jézuska, hoz bábot, czukrot, sokat.

— És meleg ruhácskát is, ugy-e, Mariska fázik, toldja meg a szép reményeket a kis leány.

Beérnek a nagy, de minden oldalról beépitett udvarra. A nő előveszi gitárját, gyengéd keze átfut, megrezegteti hurjait és remegő hangon belekezd egy régi, szép karácsonyi énekbe.

Egy pillanat és kinyilik minden ablak. Hallatlan valami, hogy e házban gitár szól és ének hangzik. Évek óta nem szólalt már meg e falak közt zenei hang. A házi gazda, az öreg kőmüvespallér csak olyan embernek adott bérbe lakást, ki megesküdött volna reá, hogy még képzeletében sem ért semmiféle hangszerhez. S ha hébe-korba betévedt egy kintornás vagy énekes koldus, a vén Kata, a házi gazda teljhatalmu cselédje, mint sötét vészmadár termett elő s haragos szeme, szava egyszeriben eltüntette a szegény »mükedvelőket« a harmadik szomszédságba.

Hanem ma Karácsony este van. S ugy látszik, a vén Kata nagyon ellehet foglalva, vagy talán itthon sincs, hogy e szegény énekesekkel nem érezteti teljhatalmát. A lakók pedig teljességgel nem bosszankodtak e váratlan élvezeten. Annál inkább bosszantotta a házi asszonyt, ki ott ült a nagy tükörablak mellett. Csak várta, hogy szól-e már a vén cseléd. S hogy ez nem történt, haragjában maga akart kiszólni a csendháboritóknak. Felrántja az ablakot — de mindjárt becsapja. Nem szólt. Az a kedves gyermekhang, az a régi karácsonyi ének behatolt fülébe, belopódzott szivébe és fölébresztette emlékét annak a szebb időnek, azoknak a boldogabb napoknak.

Leült, fejét tenyerébe hajtva, lassan, halkan zokogott. Keserü, forró könnyük peregnek végig ránczos arczán s oly jól esik e könnyezés — egyetlen leányáért. Emlékeztében sorban felujulnak a két szükszobás lakás, az a szőkehaju kis leány, kinek gyerekes csevegése örökké vidor dalolása mintha mosolygó napfényt árasztott volna a komor, szegényes lakásra, feledtetve velök a nap fáradalmait.

Oly kedves is volt ez a kis leány. Beleénekelte magát mindenki szivébe, mint a dalos madárka. Hogy szerették, bálványozták kis kedvenczüket. Ugy gondoskodtak róla, érte fáradtak és szükölködtek, neki takaritottak s szereztek, minden óhaját teljesitették. Reményök, szerelmök, mindenök volt. S hogy lassan növekedett a kis Annuska, kis vagyonkájuk is szaporodott lassanként s megszerezték e házat, melyben most laknak. Annuska iskolába került, zenetanitója is volt, szerette zenéjét, szerette szenvedélylyel s meglepő haladást tett. Azt ajánlották szüleinek, képeztessék ki a ritka tehetséggel megáldott leányt, de hallani sem akartak róla. Legyen tisztességes polgáraszszony, ne csavarogjon a komédiásokkal. Ez volt atyja döntő szava és anyja teljes egyetértéssel osztotta atyja véleményét. A kis dalos madárka kért, könyörgött, sirt és rimándkodott. Hiába! Betegen, sápadtan és bágyadtan jártkelt a házban föl-alá. Majd daczos, haragos lett, végre nyugodt és vidám s szülei már azt hitték, hogy leányuk legyőzte a bolond hajlamot, övék ujra szive, lelke. De a zongora ezentul is zárva maradt és a kis madár nem zengett, nem játszott többé. Egy nap aztán elszállt, elrepült a széles, messze világba, csak egy rövidke levél beszélte el az elhagyott gyermektelen szülőknek a szökés okát. Zenéje nélkül nem tudott élni, elment tehát zenetanitójával, kit ugyanis már régóta titkon szeretett, világgá ment, hogy életét egészen a zenének szentelje.

Sötét, bus napok virradtak ezután az oly váratlanul megrabolt szülőkre. Szivök soká nem tudta megérteni, mit az ész már nem tagadhatott, hogy leányuk elhagyta őket, az a leány, kiért egyedül éltek, fáradtak, kit oly önzetlenül, akkora áldozatkészséggel neveltek fel.

Néha-néha még feléjök szállt tőle egy-egy fájdalmas, panaszos sóhajtás levélben. Kérte, könyörgött szüleinek, bocsássanak meg neki, fogadják vissza. Idegen földön nem mosolyog reá a szerencse csillaga; nyomorral küzd férje oldalán a nélkül, hogy csak megközelithetné, mit élete czéljául kitüzött. De az elszökött gyermek által okozott sajgó fájdalom felülmulta, elnyomta az elveszett gyermek iránt érzett szeretetet és nem tudott megbocsátani.

Aztán évek multak el és nem érkezett többé hir felőle és a szülők megszokták elhagyatottságukat, beletörődtek szeretetnélküli, örömtelen életökbe. Házukban nem szólalt meg zene többé; még azt a zongorát is, melyet egyedüli emléknek tartottak meg egy ideig ott a szoba sorkában, rég kitették, mert porolás közben véletlenül megszólalt néha egy-egy hurja s ugy belesirt a szülők szivébe, ugy szaggatta a hegedni kezdő sebet . . .

Gyülöltek mindent, mi a zenével összefügg.

És ma karácsony estén ujra megszólalt az az ének azon a kedves, lágy gyermekhangon, mint évek előtt és belopódzott az anya szivébe. Ott látja ismét gondolatban Annuskáját, karáncsony estén, a szoba ajtajában, alakját szőke fejecskéjét körülragyogja a karácsonyfáról lesugárzó lobogó gyertyafény, kezét összekulcsolva énekli azt a szép karácsonyi éneket.

Az öreg nő felsóhajt, karjait ölelésre tárja, de nincs kit átkaroljon, szivére szoritson az édes anyai sziv hő szerelmével s tehetetlenül tördeli kezeit. Besötétedett körülötte a szoba, besötétedett, sötét bánat borult szivére, mert megrabolták, mert elárvult. Mégis engedni kellett volna, szeretetével kellett volna magához lánczolni azt, kit szive ki nem elégitett vágya, ábrándos reménye oly váratlanul elszakitottak tőle! . . .

De hirtelen hátraveti fejét. A keserüség és fájdalom, mely évekig fogva tartá szivét, még egyszer erőt vett rajta. Mintha megbánta volna előbbi elérzékenyülését, szinte örült, hogy nem látta azt senki, sem a férje, sem a vén Kata. Még haragra is lobbant önönmaga iránt érte s felindulása még akkor is tartott, mikor a szolgáló is megkerült.

— Hát te hol voltál ennyi ideig? Miért nem kergetted el azokat, miért kinoztak annyi ideig kornyikálásukkal meg a dudájukkal?

— A városházán voltam. Elvittem a gyümölcsöt a szegények karácsonyfájára. Tudhatja, hogy az ur onnan nem marad el. Nem is karácsony neki a karácsonyeste, ha nincs gyermeknevetés, meg karácsonyfa. Aztán —

— Aztán?

— Aztán, — folytatta habozva a cseléd — magamnak is vettem egy kis karácsonyfát.

— Kata, Kata, vén napjaidra gyerek lészsz megint.

— Lehet, de ugy szerettem volna megint karácsonyfát látni a házban és rajta kis gyertyákat, aranyozott, ezüstözött diót, bábot. Ugyanis csak elgondolom ilyenkor, mi volt akkor itt, mikor még a kis Annuska . . .

— Hallgass róla! vágott szavába az asszony, kit ez egy név ismét sziven talált.

— De asszonyom, legalább még egyszer hadd beszéljek lányukról, csak még ma. Szerettem, nagyon szerettem s öreg fejemnek most már ugy sincs senkije széles a világon, most meg ne is legyen szabad beszélnem róla s gondomat valakinek elpanaszolni. Ki tudja, hol van most? Talán beteg, rosszul megy a sora — talán rossz is lett már a világban azóta, hogy elment innen, még «Isten hozzád»-ot se mondott. Pedig mi ugy szerettük!

Megfogja az asszony kezét, ki halványan, szomoruan, remegve állott előtte és sirva, zokogva folytatja:

— Aztán láttam is, mikor visszajöttem a városházáról, hogy egy asszony jött ide be egy kis lánynyal. Már mikor elkezdte, el akartam küldeni, de nem tudtam, végig hallgattam, mert nem volt annyi erőm, hogy hozzámehettem volna, mikor az Annuska énekét kezdte.

Aztán, a hogy elvégezte, ki is ment megint. Én egy sarokba álltam és meglestem. Ugy láttam, szőke volt a haja, akárcsak az Annuskánké, a kis leány meg, ki ott tipegett mellette vörösre fagyott képpel, kézzel, épen szakasztott olyan volt, mint a kisasszonyunk kicsi korában. Megölelni szerettem volna, olyan ismerősnek látszott, csak azt nem tudtam elhinni, hogy az Annuska ilyen szegény asszony lehet.

— Kata, Kata, te álmodol.

— Nem, nem asszonyom, ez nem álom, láttam és utánuk is mentem. Elmegyek megint oda, azt hiszem inségben vannak, hadd lássam meg igazán.

— Talán bizony ilyen naplopó népséget akarnál a házamba hozni, oly rongyos csavargókat, muzsikusokat. A gondolat, hogy még talán muzsikus kerül valahogy a házba, egyszerre lángba boritotta az asszonyt. — Ha éhen vesznek, az ő bajuk! — Te pedig itt maradsz.

— Nem, asszonyom, én elmegyek, segitek rajta, — ha ő az. Isten vele! Ha megtalálom, vissza se jövök többet.

És ezzel távozni készült.

Az asszony gondolkozott egy pillanatig, aztán utána kiáltott a cselédnek:

— Megállj, Kata, én is elmegyek veled. Menjünk ketten. Segitsünk ketten azokon a sze-

gényeken, — az Annuskánk kedvéért. Talán akad akkor nála is valaki, a ki szeretetből megvigasztalja, megsegiti.

Gyorsan végig mentek a városon, annak egyik legszélső utczájába. Sötéten, komoran bámultak a rozoga házak a szük utczára. Ugy látszik, a karácsony szent öröme ide nem hatolt el. Nyomor és inség, gond és nélkülözés ütöttek itt tanyát. Kata egyik kezében tartja karácsonyfáját, a másikkal urnőjét támogatja, ki a hidegtől zsibadt tagjait alig birja már. Lassan haladtak a lépcsőn fel és lélekzetöket visszafojtva állottak meg a kis, alacsony ajtó előtt.

— Itt laknak, suttogá Kata, csak bátran asszonyom.

S még mielőtt kopogtattak volna, kinyilt az ajtó és egy halovány, fiatal nő állott meg benne. Gyenge gyertyafény világitotta meg a szegényes szobácskát. A kályha mellett vén foszlányos karosszékben ült egy beteg ember, lehorgasztott fejjel. Lábánál kuporgott egy kis lányka; karjai közt kis babáját ringatja, annak dalolgat halkan altató nótát. Az ajtó nyitására figyelmessé lesz.

— Ugy-e mamus, megjött a kis Jézuska.

A kis leány hangja megszakitotta a csendet, megtörte a kinos hallgatást.

— Annuskám, leányom!

— Anyám, anyám!

Az anya és lánya megölelték ujra egymást; évek mulva ismét a régi szeretettel.

A vén Kata pedig ez alatt karjára veszi a kis leányt, megcsókolja.

— Itt a báb, a karácsonyfa, rajta gyertya, czukor és meleg ruhácska.

Künn megszólalnak a harangok. A megszakadt felhőfoszlányok mögül előbukkan egy csillag, égi fénye lesugároz a boldog emberekre, a szegény szobában. Sötét szárnyon szállt le az éj, a szeretet és béke ünnepének hirnöke, szárnyán hozta le a szeretet és boldogságot. Az ujra egyesültek örömmel köszöntötték, hisz ismét kibékülve, szivök boldogságában várták jövetelét.

Tiltott csók.

Ha a tiltott csók elcsattan,
És titkon meghallja más:
— Egyik kérte, másik adta —
Melyik most már a hibás?

Sem az ifju, sem a lányka,
— Vissza szivem igy felel: —
A ki őket megzavarta,
Büntetést az érdemel.

Dálnoky Lajos.

A kis madár és még valami.

Irta: **Mányiné Prigl Olga.**

Szép nyári reggel volt, felhőtlen, tiszta kék egü. Virág nyilott a kertben, az udvaron, még a keritések töveiben is. Fejünk fölött, a kinyuló galyak sürü, árnyékos lomberdejéből jókedvü madársereg rebbent fel olykor hangos csipogással.

Az «apróság» körülfogott, olyik kényelembe helyezkedve, végigheverészett a puha, bársonyos gyöpön.

— Nini! — kiáltott föl egyszerre Jóska gyerek és mint a villám, ugy ugrott talpra. A lélekzete is elállt s a szemeiben lobogott valami. ami nagyon hasonlatossá tette arczát egy miniatür kis vademberhez. — Ni — mutatott a kis lesült barna ujjával, nyakát előreszegve.

Odanéztünk, mi lehet, hát a pintérék Danija fut befelé a kapun, háta mögött egy spárgára kötött nagy kóczos verebet repitve.

— Fogtuk, — magyarázza pihegve, — a fészkibe fogtuk meg, létrán másztunk fel hozzá . . .

Addigra valamennyien talpon voltunk. A fiuk egy kicsit irigy, ám azért ragyogó arczokkal, — a kis leányok kiváncsian, de résztvevő tekintettel.

— Nem jól tettétek — mondom komolyan Daninak. — Ki tudja, nincsenek-e fiókái, ki visel most azokra gondot. Lám, ha a ti édes jó anyátok meghalna, ugyan ki főzne jó leveskét délre, ki adna uzsonnát, vacsorát . . .

Közvetlen a hátam mögött megszólal — szinte mintha magába beszélne — egy kis vastagnyaku gyerek. Jenőke, a ki manzsettát és kemény gallért visel már, de a térdein rendesen lyukas a harisnya.

Mondom, csak ugy a foga közül ereszti ki nagy selypen:

— Ugyse anya főzs . . .

Mintha nem hallottam volna, tovább beszéltem:

— Ki varrja meg a ruhácskátokat, ha elszakad, hogy szégyeli magát az olyan gyerek, ki rongyos ruhába jár . . .

Megint közbeszól a kis rebellis:

— Ugyis megvajja a vajjóné . . .

— De édesanyának csókolsz érte kezet, Jenőke! — mondom egyszer hirtelen, felé fordulva.

Megszégyelte magát, nem szólt, hiába unszoltam. A madarat eleresztettük, haza is engedtem őket és csak este, a mikor már lepihentünk, jutott ujra eszembe a Jenőke «hangos gondolkozása».

Milyen czinikus a kis gazember, milyen önálló nézetei vannak. Egyszerre ellentmondott nekem az anyai szeretet definiálásnál s ha érvelt, helyesen érvelt, mert csak az igazsággal élt. Most bizonyára azt hiszi, hogy én mondtam neki meséket. Rosszul ismertettem az anyai szeretet fogalmát. Magam vagyok a hibás, én provokáltam azokat a kijelentéseket.

Sokszor igen kicsinyes dolgok bántani szoktak, eltünődöm rajta egész éjszaka. Olykor meg szeretnék valami nagyot, nemeset cselekedni, szeretném egybeforrasztani a világot, hogy egy szivvel dobogjon, egy közös érzelem uralja mindeniket. Megannyi láthatatlan mágneskapcsok révén, legyünk oly igazán testvérek, mint mikor mindennapi imádságunkban elmondjuk: Mi atyánk!

Hasztalan! — lelkem csak vergődik, gyönge szavam elvész a pusztában. Még inkább elnyeli az élet nyüzsgő, mozgó lármája, a kifejlődött egoizmus, a mindent lábbal tapodó szent szabadság, a melynek kezétől koronás fők hullanak el, mint a mely kéz visszaüti az apját, az édesanyját.

Édesanya! — micsoda bűbájos szó! Zene, a melynek angyalok irták a kottáját. Imádság, mely mint utolsó sóhajtás hagyja el a hős katona megsápadt ajakát, ott a távol véres csatamezőkön. Szó, mely csupa sugárból van fonva, szó, a melybe az Istenség egy darab menyországot rejtett, kincs, a melyet talizmánul adott a mindenek alkotója, az örök Eszme.

Beszámolnak vele egykor kölcsönösen az örök biró előtt: a szülő, a gyermek.

Tudjuk mindnyájan, milyen alacsony fokon állott a régieknél a nő tisztelete. Kivételt egyedül a görög és római nők képeztek, ugy is mint anyák, ugy is mint harczi amazonok. Ott van a rómaiaknál az ősz Veturia, ott a Grachchusok anyja, ott vannak a görög mythológia Vesta szüzei, a kik szymbólikusan ugyancsak a családi tüzhely melegének, a soha ki nem alvó szeretet, a mindeneket betöltő otthon kedves fogalmának példaképeül voltak állitva. Elsöpörte őket a pogányság. A Vesta tüzhelyeken egy Neró ülte vad orgiáit, a családi élet szent érzelmei vak szenvedélylyé fajultak. A még megmaradt igazak a hajdankori Sodoma végveszélyét várták, sujtó menyköveket, tüzesőt, mely felperzseljen mindent.

De nem ugy történt. Isten nem bontotta ki suhogó ostorát. Egy szelid, csöndes ember jelent meg egyszerre közöttük. Nem épitett ő annyi theátrumokat a nép mulattatására, nem igért kincseket a földön, a hol azokat a rozsda és a moly megemésztik. De egy szavára ezrével borultak lábaihoz a bünös Magdolnaként és a világot a nők mentették meg ujra. Egy női hajszál erősebb sok férfikarnál — mondja a példabeszéd.

Félistenek születtek ezután. Martirok, kik a «megtestesült ige» zászlója alatt önkényt keresték a halált. Az isteni Megváltó példájára megannyi megváltó lett valamennyi. Micsoda kor, micsoda lelkesedés! — Szent volt a föld az ártatlanok vérétől, s e porból uj élet fakadt.

A nő mindenütt. Végig, a kereszténység békés évszázadaiban legendás alakokra találunk. A középkor lovagjai szinte babonás tiszteletben részesitették őket. A nőt, aki ugyan nem járt már csatákon, mint a hős amazonok, nem kellett, hogy vértanu-halált haljon a hitért. A csöndes várakban imádságos lélekkel szőttek-fontak immár s egybegyült körülöttük a ház apraja, nagyja. A cselédek is, a kiknek a «nagyasszony» szintén édes anyjuk volt.

Hihetetlenül hangzik a mai világban, mikor egy-egy zzurthéma sokszor pusztán a cselédkérdéssel foglalkozik. Földgolyónk tévedt volna valami különös uj légkörbe, a mely optikai csalódásba ringat, hogy ugy tótágast látunk mindent. Pedig soha több szó nem hangzott el a gyökeres orvoslásokról az egyéni szabadság védelmére, mint napjainkban. A nőemanczipátorok is arathatják babéraikat abban a mértékben, a mint szaporodnak az agglegény-klubbok. A nő több akar lenni, mint nő, szerepelni vágyik. Nem azokról a napszámosokról szólok, a kik épen emezek hibája miatt kénytelenek szépségüket, fiatalságukat, sokszor életüket odaadni a kenyérért, — mert a ki eljött volna értük, hogy felajánlja a közös munkát, a közös boldogulást, azt mondom épen e félre ismert szereplés miatt, valamelyik vendéglői asztal mellett szidja a savanyu kosztot, mely inkább azért rosz, mert egyedül kell elköltenie.

Egy fecske nem csinál nyarat, de viszont egy parlagon hagyott asszonyi lélek tiznek vesztét okozza. Konkoly konkolyt terem és a konkolylyal együtt sokszor kirostálják a tiszta buzát is.

Egynémely lélekre ugy hat a csillogás, mint a vademberre az üveggyöngy. Bolondul utána s feláldozza érte a mi legszentebb — a családját is. Másikat a divat hóbortja ragadja magával és nem tudja felfogni józan ész zel, hogy az a majmolási ösztön Darvinnak egyetlen igaz érve, a mivel származásunkat bizonyitgatja.

A legtöbb »mai asszony« — tisztelet a kivételeknek — leánykorában alig tanul egyebet, mint öltözködni. Összes irodalmi foglalkozása, hogy feljegyzéseket tesz a zsurokon »megtapasztalt« torták és czukorksütemények agyafurt chémiájáról. Az édes mamája büszkén mutogatja a remek befőtteket, mik mind a kisleánya jó gazdasszonyságát hirdetik. Ezzel, meg egy csomó kotillonemlékkel aztán férjhez adják. Az obligát három szobabutor kitelik a »biztositásból«, az apanázst, a mi elengedhetetlen, az öregek csak kisrófolják egy darabig.

A fiatal férjet is megszéditik eleinte a felesége sikerei. Látja, milyen dolgos, hogy izzad a czukorbefőttek mellett, — csoda-e, ha az ebéd későn kerül az asztalra? — A világ tapsol — ez a fő. A kiadás ugyan több, jóval több, mint a szegény férj vőlegény korában, de hát a nagy ismeretség kedvéért engedni kell.

Az asszony majd eldül a fáradságtól. Annyi vendég és kicsi a lakás, a butor felét kipakolták. A gyerekek a szomszédba kerülnek kvártélyra. Ne lármázanak itthon. Nem birok velük, panaszkodik az asszony az urának, ezek a cselédek egészen elrontják őket. Nyolcz forintot fizet a dajkának, de a gyerekek mégis kifognak rajta. A ruhájukat se birja kifoltozni, rongyosak, azért is külön fizet a varrónénak, a kitől meg Isten tudja, mikor várhatja ki. Ő nem jut semmihez, maga is ugy dolgozik, mint egy cseléd. Kétszer felfényeztette a szobát a héten és ráadással meg is hült a fagylalt csinálásnál. A mit pedig ugyancsak leszóltak a mult zsuron — panaszkodott később nekem.

Sajnáltam szegényt, — épen a Jenőke anyja volt. Sajnáltam egyért is, másért is, a miről talán nem is tehet, a mi csak ugy magával sodorta, mint a lepkét a lámpavilág.

Husz esztendő.

Irta: **Dr. Kontur Béla.**

Husz éve annak, hogy első költeményem — egy óda Kisfaludy Károly szelleméhez — az olvasó közönség elé került. Husz éve immár, hogy irodalommal foglalkozom s jóllehet irodalmi müködésemből kevés erkölcsi és anyagi hasznom lett, mégsem bánom, hogy iró lettem. Azok közül, kik utánam kezdték, többnek országos neve van s első ranguak az irók között, mig az én hirem, mint efféle »*kisebb foku*« iróé, alig zengte tul szülötte megyém határait. Munkáim elvesznek az utóbbi évek betüdiluviumában. Sebaj. »Magamnak irtam s örömöm volt benne« — mondom Jókaival. Megnyugszik a lelkem s amaz aranytollra, melylyel *személyes* barátaim f. év november 21-kén XX. éves irói jubileumom alkalmával megajándékoztak, büszke vagyok.

Soha nem követeltem senkitől, hogy olvassa el. A szegény hivatalnok nejének sincsen haszna az ő kék lobéliáiból, mégis gondozza e kedves virágokat s ott tartja ablakán. Meg is szólják érte: minek az neki? miért nem termel konyhanövényeket: gyömbért, köménymagot, zellért? a mint megszóltak engem is: miért nem irok bakteriológiát vagy népszerü orvosi könyveket? Mennyi gunyolódás ért a miatt, hogy elbeszéléseket szoktam irni, de én nem tagadtam meg Muzsámat s nem is fogom soha. Most is, ha elvégeztem napi teendőimet, oda ülök iróasztalomhoz és olykor éjfélig elirok ott. Beismerem, hogy ennél okosabb dolgokat is cselekedhetném (péld. fát apritanék, kártyáznám, odvas fogakat tömnék), de mikor ebben nékem kedvem telik, mikor ez énnekem gyönyört okoz. A »betük képe« az elyzoumba emel . . .

Ismerem az irodalom történetet s tudom a magyar nemzet iróinak sorsát. Egyik költő kosarat kap a lánytól, kit hallhatatlanná tett — egy marhakereskedő miatt. A másiknak, ki phaenomenon nemzeti irodalmunk egén (ugy is tünt el, mint egy üstökös csillag!) egy gazdatiszt nem akarja nőül adni leányát s mesallianceról beszél. A harmadik éhen hal meg az árok partján! A negyediket a delirium potatorum tremens öli meg. Az ötödik a kórházban, a hatodik a hajléktalanok menhelyén végzi be nyomoruságteljes életét. Még sem sajnálom azt a sok fáradságot, melyet irodalmi képzésemre forditottam s ennek bebizonyitására három epizódot beszéltek el életemből. Az egyik egy csárdában történt, a másik epizód szinhelye egy kolostor s a harmadiké bálterem, illetőleg egy szép ifju hölgy bandoirja.

* * *

Hát biz a dolog ugy történt (mi türéstagadás benne!), hogy én, ki a gimnáziumnak nyolcz évig tartott tanfolyamában (circulus vitiosus, rendszeresitett butitás!) hét izben hoztam haza jeles bizonyitványt, sőt a bécsi tudományos egyetemen a világhirü dr. Kerner Antal egyetemi tanárnál a növénytanból kitünő jelzéssel állottam ki a vizsgálatot (ez volt az utolsó kitüntetés, a mi ért) a budadapesti egyetemen töltött utolsó évben az első szigorlaton ünnepélyesen és egyhangulag megbuktam. Ilyen dolog nálamnál okosabb emberrel is megtörtént s olyanokkal is, kikre kisebb vonzó erőt gyakorolnak a szőlőnedv s Istennek a virágnál, a csillagnál szebb teremtményei: a nők. — Gyermekifju voltam még (épen hogy katonai évemet leszolgáltam) s nagyon szivemre vettem a bukást. Később (most) látom be, hogy az Isten jobb keze mérte rám e kis csapást, nagy veszedelemből kiszabaditandó, melybe hanyatthomlok rohantam. Máshol elbeszéltem azt is. A napoknál, melyek ezután következtek, mondhatom, életemnek alig voltak keserübb napjai. A választott hölgy kötötte be a lovagnak sebeit hajdanában-danában, melyeket érette kapott, sőt manap is, ha az illető »parthie«. Én nem voltam parthie, hanem bukott orvosnövendék! Az én hölgyemnek mamája uti laput kötött a talpamra s eszményképem kikaczagott. El is mentem s nem láttak többé soha . . .

Égett a föld alattam s egy régi magyar költővel szavallék: »el innét, el!« De hová? Haza mentem, hisz máshova nem volt mehetnékem, a CVIII-ik zsoltár irása szerint kivánván annak a kegyetlen »*üzlet tudósnak*« sok szerencsét, a ki megbuktatott. Otthon elfelejtettek kocsit küldeni a vonathoz s én zuhogó esőben az apostolok lovain mentem a szülötte házhoz. Még a kutya is, melyet én neveltem, megugatott, mint Jókai regényében a bukott diákot.

Bukásomat mindenki tudta s az egész városban arról beszéltek a kaszinóban az urak, kávé mellett a nénémasszonyok, mig nem az árvagyám 40 ezer forintot sikkasztott s ekkor aztán napirendre tértek tölöttem.

Szégyeltem az emberek közzé menni. Egész nap otthon üldögéltem s nem ettem, nem ittam három napig, mint a bibliai gonosz Ákháb, — növényeket gyüjtöttem: moszatokat, gombákat, zuzmókat és sakkoztam magamban. A hetedik napon elővettem Homérosz Odysszeáját. Még ma is emlékszem, hogy épen ott nyitottam fel, hol Kalypszó, az ékesarczu tündérleány lesiet a tengerpartra és ott leli Odysszeuszt a sziklán összerogyva, a hidegtől megmerevült tagokkal . . . Oda irtam irattal: 1886. márczius 9-ikén. . . .

Csak este, midőn az éjnek árnyai leszálltak, merészkedtem az utczára s ily esti-testi mozgás alkalmával jöttem össze egy gyermekkori barátommal, a ki félig-meddig olyan bajban leledezett, mint én. Ő rövidebb pályát választott, el is végezte azt bukás nélkül, de nem kapott állást s már két év óta a nélkül tengett-lengett otthon s öreg szüleinek nyakán élősködött. Ő is csak este mert az utczára mennni. Ő is szivbajban leledezett s egy leányka személyében volt volna a digitális, kit állás hiányában nőül nem vehetett. Fiatalok voltunk mind a ketten, én huszonegy, ő valamivel több. Egyszer aztán elhatároztuk, hogy csapunk egy jó napot és az apostolok lovain kimegyünk a harmadik községbe, melynek határán volt egy csárda, a hol jó bort mértek.

A tél mulóban volt. Az ujjászületés jótékony nemtőjének langy lehelletétől eltünt a márcziusi hó, az őszi vetések smaragdzöld táblái felől fü-zamatot lengetett felénk a lég áramlása s egy sárga barázdabillegető »*szfiü,*« »*szfiü*«, »*szfiü*« hangjait. Azonban a szellő még, nem himbálta meg a szironták gyönge szirmait a mezei komócsin hengeralaku füzéreit; a tüskés levelü bogáncs biborveres fészkén nem ringatódzott a rókaszinü lepke; a kaszállókon a mézkerep, az illatos kéthimpázsit, a rezgék álmadoztak még a kikeletről. Soká, nagyon soká lépdeltünk egymás mellett; én szidalmaztam a végzetet: miért nem lettem theológus, ő szintén szitkokra fakadt: miért lett az. »A protestánsoknál az egyházi pálya nem ér egy irgalmas kiáltást, ha az ember nem tud — tótul — mondá ő — »Tisztességes ember nem lép orvosi pályára« — idéztem Plátó szavait.

A csillagok fenn ragyogtak már az égen és az a háromszög, melynek csucsaiul a Deneb, Véga s Atair fénypontjai szolgálnak, ép a csárda füsttől kormos kéményének irányában tündöklött, mikor czélhoz értünk. Alacsony, fehérre meszelt, szalmával fedett, vályogból épült paraszthéz volt a csárda, szérüs kerttel s a fundamentumot környező udvarban rügyező eperfákkal.

Az első liter bor megoldotta nyelvünket és elpanaszoltuk egymásnak szivünk fájdalmát s könnyeink csorogtak italunkba. Magunk voltunk. Egyszerre csak, midőn kilencz órát harangoztak a közellévő nagyközség tornyában, kezdett megártani az ital. Nem voltam részeg, de valami ködszerü fátyol borult elmémre, anélkül, hogy emlékezésem kialudt volna. Ma is emlékszem még! Paraszt legények jöttek a csárdában s ittak és énekeltek hangosan:

»Ha kihajtom Virág ökröm a rétre
A harmatot magam sirom elébe;
Nem hallom a Virág ökröm kolompját,
Az én babám mással éli világát« . . .

Azután egy másik nótára kezdtek, kissé szomoru volt, de annál szebb a dallama:

Kakukfüves temetőben van egy sirhalom,
Ottan pihen az én kedves, szőke angyalom,
Fakeresztjét szomoru füz csókolgatia,
Hideg hantját forró könnyem locsolgatja.

Hejh mikor még rám mosolygott az a szőke lány,
Virág nyilt ki a szivem mindenik szaván;
Most a könytől, mely szememből kiszivárog,
Szőke rózsám sirján nőnek a virágok . . .

— Ez a dal! — kiáltottam Rip van Winkleként s üstökénél kezdtem czibálni barátomat, a ki elaludt a bortól nedves asztal mellett.

Azt a gyönyörüséget, mely szivemet megrohanta, leirni sem tudom. Annak lehet fogalma erről, a ki télen csikorgó hidegtől elgyalázva, dideregve egy paraszt kunyhóhoz ér, a hol a tüzhelynél az életosztó meleg át meg átjárja merevült tagjait.

Az utóbbi nótát, melyet a parasztlegények daloltak, *én* irtam s valaki egy év előtt megzenésitette . .

* * *

Még keservesebb időszakjához értem életemnek. Ötödfél év mult el. Szent András hava volt. Állásomról, melyet a közös hadseregben viseltem, az ellenem megindult hajsza következtében leköszöntem. Álnok és gonosz emberek állták el az ösvényt, melyen haladnom kelle és Belzebub vetéllőjével szaporán szőtték a hálót körülöttem. Ők hatalmasak és erősek valának, mint Góliáth s én egyetlen követ, az igazságot, nem tettem parittyámba, hiszen ezzel csak egyet terithettem volna le. Oh fáj, nagyon fáj, hogy még mindig »kisebb foku« iró vagyok s e gazoknak becstelen pofájára nem süthetem a gyalázat bélyegét kioltathatatlanul!

Ekkor értettem, mily szenvedése lehetett Krisztusnak, kit a zsidók leköptek, csufoltak, a katonák véresre ostorozták. Hasonló lettem a homéroszi olajfához s a megszedett szőlőtőkéhez. S elmondhatnám a szentirással: »*Atyámfiai elmellőztek engem, mint a patak, mely átfoly a völgyeken.*« Bolondságokra csábittattam s megaláztatám . . . Ah nehéz koporsófedél! Morvaország!

Otthon ültem egész nap, sakkoztam magamban, növényeimet ápoltam és vignettáztam s ismét elővettem Homeroszt és olvastam, mint az ifju Werther, a szent és magas Iliosz megvételét. Ah, mily gyönyörü is az a rész, midőn Hypnosz és Thanathosz kimélettel karjaiba veszik Szarpedonnak szépséges holttestét és zajtalanul röpülnek azzal szülötte földjére Lykiába . . . Oda irtam irallal a keltet: 1889. jun. 10.

S egyetlen vigasztalásomat Ő benne kerestem, kitől minden vigasz ered, a ki lecsendesitette a szélvészt, a háborgó tenger hullámait. Árva lelkem ima-szárnyon az ő anyjához röpdösött, a ki szüz maradt az ő fiának születése után, a ki szeplőtelenül fogantatott. Ez időben irtam vallásos költeményeimet, melyeket az időben a katholikus érzelmü lapok (»Magyar Állam«, »Religió«, »Katholikus Egyházi Közlöny«, »Magyar Szemle«) közöltek. A költemények czimei: *Harmatozzatok egek; Jákob álma; Booz; Az őrangyal; Ékefosztott ligetben; Éji órán; Bünbánat; Pásztorok érkeztére; Szürke testvér* stb. stb.

Lőn pedig, hogy végzetem N** városába vitt, a hol többek között a ferencz-rendiek zárdáját is megtekintettem.

A zárda szép és gazdag vidéken állt, melyről azt beszélték, hogy egykor tófenék vala. Egy ágyu lövésnyire a zárdától szögzugás, kissé hoszant elnyuló, körivalaku földbástyák és szakadékokra nézhet a szem, melyek nyilván a tónak partját képezték, ott azonban nem szellőtől vert habok susognak már, de rezgő nyárfák és török-buza levelei. A fehér, apró csigahéjak, melyeknek légiói a zárdán tullévő bokornak s növénynek életet nem adó vörös agyag és homok térséget boritják, az ekevas által kiemelt kővévált halgerinczek, a délszaki kőtörő és kosbor-növények, minők másutt nem nőnek, a Kigyász-érnek partjain, amaz időszaknak bizonyitékai, midőn még zoophiták, sugárállatok, tüskebőrüek, puhányok éltek e táj fölött. A Kigyász-ér mellett lévő nádasban, meg a tövises bozótok között hangicsál a molnár fülemile, a viz mellett, a szikek partjain les a sok gázló, föladalatti lakásából előkeczmeleg, apró mellső lábait mellére kulcsolván a vizi cziczkány. Mohok, harasztok, korpa füvek s más lopva tenyésző növények boritják a talajt s az azurkék levegőben a kigyászó-sas, »*az orvos-madár*« (mint azon a vidéken hivják) örvényel s nagy köröket vágva, röpül a nap felé.

A zárdaépület részint régibb, részint ujabb épitkezésekből áll s a régi kolostornak délkeleti szárnyán van a rendnek 40,000 kötetből álló könyvtára s a kápolna.

A suprior egy öreg aranymisés szerzetesnek mutatott be, a ki midőn nevemet hallotta, kérdezé, hogy rokonom-e az a hires (?) iró, a ki ezt meg azt a költeményt irta s elsorolá a fentebb emlitett költeményeimnek czimét: »Azokat én irtam« — mondám.

— »Oh áldja meg érette a mindenható Isten« — mondá az öreg szerzetes és mintegy áldólag terjeszté felém aggságtól reszkető karjait — mióta Mindszenty Gedeon meghalt, ily remek költeményeket magyar nyelven nem olvastam, minők az Önéi, Krisztusban kedves fiam! Tudom én mit tesz az a müvészetileg s az aesthetika szabályainak megfelelőleg jó és számottevő költeményeket létre hozni. Teremtés az in parvis. Hosszu életemet jó részt olvasással töltöttem. A jó könyvek olvasása a gyönyörön kivül vigaszt, békességet és gyógyulást ád: a lelket nemesbiti. ***A müveltség pillérei a könyvek.*** A jövendő a könyveké, mert csak a szellem él, csak a szellem uralkodik és alkot. A por visszatér a porba. Szent Ágoston teremtő szelleme, szent Irenaeusz és Jusztin keresztény bölcselete, Tertullián keresztény tudománya, Origenesz lángelméje, szent Hilláriusz éles megfigyelő képessége, aranyszáju Szent János remek közvetlensége, aguinói Szent Tamás mélyen járó tudománya, nagy Szent Gergely irályának már egyszerüsége: nem ismeretlenek előttem. Ovidiusz keserveit, Quintus Horáczius Flaccus ódáit, az Aeneisz örökszépségü hexaméterjeit most is betéve tudom. Ismerem az olasz és franczia irodalmat, sőt az angolt is. Ön ihletett dalnok és természetvizsgáló. Alig van ennél nehezebb foglalkozás s a ki ezt megoldani képes, tiszteletet érdemel. Ön az istenes tudományokban is mélyen jártas, hisz oly költeményeket, minők az Önéi, csak a vallás sugallhat, az egyedül idvezitő, szent és általános religió, melyet Isten kinyilatkoztatott, melyet az apostolok tanitottak s a keresztény katholikus anyaszentegyház, hogy higyjük, elénk ad. Önnek van költői vénája, eredetisége s teremtő ereje s én igen-igen örvendek, hogy tiszteletére lehetek . . .

E pillanatban olyast éreztem, mit visszaadni nem lehet. A szinmüirónak lehet csak fogalma arról, kit premiérje alkalmával a közönség kihiv . . . a tapsoktól rengenek a szinfalak, a közönség dörgő »bravó« és »éljen« kiáltásban tör ki . . . A szerző meghajtja magát. . .

Én is meghajtám magamat az öreg szerzetes előtt, a ki breviariumából elővette a lapokból kimetszett s előbb ***érdemetlenül*** oly igen magasztalt költeményeimet . . .

* * *

Olmützben vagyunk. A fényesen világitott bálteremben a muzsika épen most hallgatott el s a tánczosok egy-egy tánczosnővel a karjukon körben sétálnak. Én Olmütz legszebb asszonyainak egyikét vezettem karomra füzve. Ah, ilyen lehetett Menelaosz neje, a gyönyörnél gyönyörebb, hütlen Heléna, a kiért elesett a sisakos Hektor, a nemes és derék Sarpedon és sok ilioszbeli nő gyászolta férjét, kiket rendre gyilkoltak a füstös akháiai csatárok . . . S abban is hasonlitott a szép, görög asszonyra, hogy férje házsártos, szellemileg tehetetlen, hiu, vén ember volt. Orczái olajbarna és a narancs szinre csodálatosan emlékeztető zománczban égtek s a mikor lélegzett, nem volt tanácsos keblén csüngeni a halandó szemeinek, ki nem akart elkárhozni.

A szép asszony kezében három szál rózsát tartott, melylyel egyik imádója lepte meg, huszonkettedik születés napja alkalmából. Én kértem őt: adja ide az egyiket talizmánnak . . . S ő e szavak kiséretében nekem nyujtá mind a hármat.

— Ön költő. A költőt virág illet meg . . .

S aztán mielőtt elváltunk, kért, hogy irjak neki az emlékkönyvébe egy szonettet, melynek alapeszméjét e három rózsa képezze.

— Én magyar költő vagyok — mondottam s kijelentettem, hogy magyar nyelven akár egy szonette-koszorut is irok.

— Ön német nyelven fog egyet irni — makacskodott egy elkényeztetett gyermek módjára a szép asszony. — Meg fogom jutalmazni.

S rám nézett. Én olvadoztam e nézéstől s ugy éreztem, hogy szivemet édes vágy tölti el és — gyöngeség. Homlokom égett az asszony delejes pillantása alatt s mögötte megfogamzott az eszme.

S két nap mulva vittem hozzá a szonette-t, mely azonban sohasem került a szép asszony emlék-könyvébe. Ekként hangzott:

Ein Röslein nur ersteht der Liebe Mühen,
Doch schon bist du bereit mit Liljenhänden,
Dem Sklawen reichlich deine Huld zu spenden —
Und *dreie* seh' ich lachend mir erblühen.

Ich sah sie heut' an deinem Busen glühen,
Und von der heissen Flamme rasch sie enden,
Doch ob sie auch zum Todesweg sich wenden,
Aus ihrem Hauche Amor's Pfeile sprühen.

Ich will sie in Petrarca's Lieder bergen,
Dort mögen sie in diesen holden Särgen
Als treuer Freundschaft Pfand sich mir bewähren.

Doch führt das Schicksal mich in deine Nähe,
Und wenn ich mir dann einen Kuss erflehe,
Wird auch dein Mündchen *dreie* mir gewähren?

A szép asszony nem nevetett, midőn felolvastam. Szemei brilliant sugarakat lövelltek, rózsaszinü orrczimpája lüktetett. A szó szoros értelmében el volt bájolva. Én figyelmeztettem, hogy várok a jutalomra.

S a jutalom — a legszebb, mit csak költő szép asszonytól kaphat — nem maradt el . . .

Hogy mi volt az a jutalom, de azt már ki nem beszélem . . .

Roboz Ádám karácsonya.

Irta: **Deér.**

Szép, napsugaras téli nap volt. A frissen esett hó messze elfehérlett, a mint a felkelő nap ragyogó sugára végig siklott rajta. Mintha valami jóleső vidámság kelt volna szárnyra, olyan hangulat uralkodott az egész természetben

Roboz Ádám is ott állt czellája vasrácsos ablakánál s ugy nézte azt a messze elnyuló, nagy fehérséget. Egy-egy pajkos napsugár odatévedt az ő ablakára is és olyan bohó játékot üzött az ablak fantasztikus jégvirágaival. Roboz Ádám hosszan elnézte azokat a csodás jégvirágokat. Mereven bámult az ablakra s talán észre sem vette, hogy mint olvad le ablakáról a sok jégvirág s mint maradt vissza csak piszok, szenny. Az ő leke más felé kalandozott.

Tudta, hogy karácsony felé jár az idő. A börtönőre mondta neki. És mikor ezt megtudta, — reggel történt, — azóta nincs nyugta aumgyis háborgó lelkének.

Viharos, lelket sorvasztó gondolatok járják át agyát. Fel-felsóhajt néha-néha, majd ökölbe szoritja kezét s egész valóját görcsös remegés futja át. Aztán meg odaül az ágya szélére, őszülő fejét odahajtja kérges tenyerére s ugy bámul maga elé elgyötörve, kétségbeesve.

Lelke vissza száll a multba és megpihent egy barna piros arczu, szöghaju leány emlékénél. És mikor ez a leány jutott eszébe Roboz Ádámnak, megrázkódott s valami fuldokló nyöszörgés tört elő széles melléből.

— Boriskám! — sóhajt föl a rab.

— Mi van veletek? Édes kicsi fiam; most kezdhet gyagyogni, járni.

És csak kicsordul a rab könnye, s oda folyik alá a durva darócz ruhára. Roboz Ádám nem törli le az állá hulló könnyeket. Hadd folyjanak! Van oka sirásra.

Pedig ugyancsak nem gondolta volna ezelőtt négy esztendővel, hogy ő valamikor elitélt rab, élve eltemetett ember legyen.

Akkor hisz olyan boldog volt. Akkor lett az övé a szépséges Virág Boriska, a kihez igaz, mélységes szerelem füzte Roboz Ádámot. A leány is szerette a szép, szálas legényt, ki a legmódosabb gazdának volt egyetlen fia.

Az egész falu ott volt a fiatalok lakodalmán s mindenki irigykedve jártatta szemét a két egymást szerető fiatalon.

— Ezek ugyan boldogok lesznek, — gondolta mindenki.

Maga Roboz Ádám is azt hitte. Hisz megvolt mindene, a mi embert boldoggá tehet. Aztán mégis milyen rövid lett a boldogsága.

Alig tartott rövid két esztendeig. Tán maga sem tudja, hogyan szakadt olyan hamar vége.

Egy olyan pocsékos, barátságtalan őszi estén történt az egész. Ő éppen szőllejéből jött haza. Jó kedvvel. vidáman csókolta végig feleségét s még beszélni kezdett neki holmi édes, sejtelmes dolgokat a jövő boldogságáról, a mikor majd egő kis parányi gyermekember is ott lebzsel körülöttük. A menyecske boldog pirulással hallgatta urának érdeklődését s engedte, hogy az ura odavonja ölébe s végleg csókolja hamvas arczát, meg azt a szöghaját.

Bizony egyikőjük sem gondolt arra, hogy milyen nagy veszedelem fenyegeti az ő boldogságukat.

A menyecske gyöngéden lefejtette nyakáról férje ölelő karjait.

— Édes uram, hadd menjek! Tudom, megéheztél, majd egy kis vacsora után nézek.

— Hát csak eredj, édes virágszálam, — mondta rá Roboz Ádám.

A menyecske ki is pördült a konyhára, Roboz meg pipára gyujtott s ő maga is a menyecske után akart éppen menni, mikor egyszerre csak nagy ijedten szalad ám be a felesége.

— Jaj, édes gazdám, fegyveres csendőrök vannak itt.

— Hát csak hadd jöjjenek! mondta nyugodtan Roboz Ádám, — és még letömte pipájában a dohányt.

A csendőrök meg be is jöttek a biróval. — Adj Isten, — mondta Roboz Ádám. Még akart valamit mondani, de az egyik csendőr odalépett hozzá.

— Roboz Ádám, én téged a törvény nevében letartóztatlak.

Még mielőtt a meglepett férfi magához térhetett volna, már ott érezte kezén azt az átkozottbékót, a mely egyszerre tehetetlen emberé tette.

— Menjünk, — mondta az egyik csendőr.

— Megálljunk még egyszer, — hörgött inkább, mint szólt Roboz Ádám.

— Nem kérdem, hogy miért bánnak ily bitangul el velem. Tudom, hogy ugyis hamar kiderül ártatlanságom, akármivel vádolnak is.

— Boriskám angyalom, — szólt most feleségéhez fordulva s egyszerre olyan édes, biztató lett a hangja.

— Boriskám, lelkem, ne essél kétségbe. Nem vagyok én bünös. — Menj föl Faragós komáékhoz s azokkal légy, még sorsom megváltozik. Áldjon meg az Isten!

A megvasalt ember mégegyszer végigcsókolta tekintetével fiatal feleségét, ki ott állt az ágy fejnél sáppadtan, remegve, — aztán megindult kifelé sápadt, fakó arczczal, — de villogó, haragos szemekkel.

A pitvarajtóban mégegyszer megfordult s bepillantott az ablakon a feleségéhez. Az asszony ott térdelt az ágynál s ugy zokogott. Egy-egy szakgatott hang kihallatszott oda ahhoz a megvasalt emberhez is.

— Elfogták — megvasalták az én uramat . . . Milyen szégyen!. . .

Többet aztán nem hallott Roboz Ádám. Elvitték s nem is engedték többé ha a.

Most is még, ha ott ül az ágyán, megremeg egész valója, mikor erre gondol. Annak a szegény asszonynak a halovány, vértelen arczát látja maga előtt, annak a zokogását hallja.

Aztán megint csak tovább kalandozik a lelke. Végig gondolja az egész kinszenvedését.

Mint hurczolták mindenfelé, mint vallatták, fakgatták, gyötörték heteken keresztül. Gyilkossággal vádolták. Azt mondták, hogy ő ölte meg Sétálló András. Hiába tagadta, minden ellene bizonyitott. Ott találták meg a legényt az ő kertje végiben a sövénynél. Mellette meg a tulajdon baltáját azon véresen, a hogy kioltották vele azáldozat életét. Aztán meg az is nagy bökkenő volt, hogy aznap egész délután senki sem látta Robozt. Hiába mondta, hogy szőllejében volt s onnét egyenesen haza ment. Nem hitték el neki. Elitélték örökös rabságra. De tán ez az itélet sem fájt annyira neki, mint az a tudat, hogy feleségét is meghurczolták. A

becsületét vitték a piaczra s azt dobták a szeme közé, hogy feltékenységből ölte meg Sétáló Andrást, — mert sejtette, talán tudta is, hogy a feleségéhez jár.

Ez a néhány szó belenyilallott a meggyötört ember lelkébe.

— Nem igaz, — bitang hazugság az egész! — kiáltott föl.

Aztán oda nézett a feleségére, ki ott ült a teremben halványan, mint egy megtépett, viharvert liliom.

— Szóljon hát, Cséplő Pál, — mondta a biró.

Az meg beszélt is hosszan, bőbeszédüen, a hogy paraszt ember szokott, mikor tudja, hogy most ő is fontos személyiség. — Elmondta, hogy igen is Sétálló András szerette Virág Borist még leány korában. Azután meg a lány sem idegenkedett tőle. Csak akkor fordult el a legénytől, mikor a jóval módosabb Roboz Ádám mátkája lett.

— Igaz, hogy maga Virág Boris szerette Sétálló Andrást? — kérdezte a biró a halovány asszonyt.

Az asszony felállt. Támolyogva tett egy pár lépést előre s lesütött szemekkel halkan szólt:

— Hát kérem csak annyi igaz, hogy lány koromban jó szivvel voltam szegény Andráshoz, — de mióta a mostani uram hites felesége lettem, soha nem volt köztünk semmi.

— Nem volt az soha magánál olyankor, mikor az ura nem volt otthon? — kérdezte a biró.

Hogy elsötétül erre a szóra Roboz Ádám arcza. Oda szögezte tekintetét az asszony arczába s nézte mereven, mozdulatlanul, mintha a lelkébe akart volna látni. Meggyötört lelkének egész keserüsége, minden kinja ott ült az arczán s ugy leste az asszonynak minden szavát.

Az a nyomorult asszony meg felemelte a fejét s valami kihivó daczczal felelt:

— Nem volt! Isten engem ugy segéljen, hogy soha sem volt!

Aztán visszament a helyére s zokogva rogyott le a padra.

Roboz Ádám meg odarohant hozzá s mielőtt megakadályozhatták volna, megcsókolta mindakét kezét s zokogástól elcsukló hangon mondta:

— Áldjon meg az Isten! Én hiszek neked.

Pedig akkor már volt valami a lelkében, a mi kinozta, marta, gyötörte. Azóta nem tudta soha kiverni fejéből azt a gondolatot, hogy hátha mégis?! Hátha mégis volt valami igaz abban a gyalázatos dologban; mert hát miért találták volna éppen az ő kertje végiben Sétálló Andrást? Aztán meg a felesége maga bevallotta, hogy leánykorában szerette a legényt. Ez a gondolat sokszor jobban kinozta, gyötörte mindama keserüségnél, a mi érte.

Mert, mint mondottam, hiába bizonyitgatta ártatlanságát, — ellene szólt minden s elitélték. El is vitték csakhamar s rá is zárták a börtön ajtaját. Két esztendeje már, hogy viseli a gyalázatot. Két esztendeje, hogy nem látta feleségét, — meg azt a kis rózsásarczu porontyot, kinek születését akkor tájba várták, mikor ő rab lett.

Mikor erre a kis porontyra gondolt Roboz Ádám, akkor elsimultak arcza redői s valami sóvargó szeretet ült ki arczára. A szive, s lelke egyszerre megtelt igaz szeretettel, egy pillanatra elfelejtett mindent, csak arra a kis gyerekre gondolt, meg annak a szülőanyjára. És igy elképzelte, hogy mit is csinálhatnak azok — kettesben. Milyen édesen tanitgathatja az az asszony az ő kicsi gyermekét.

— Nem, nem lehet, hogy Boriska rossz asszony volt, hogy megcsalt volna!

És egy pillanatra erősen hitte, hogy felesége sohasem csalta meg. És ez a pillanatnyi hit boldogságot lopott lelkébe, aztán meg valami féktelen, névnélküli vágyakozást, hogyha most egyszerre haza mehetne, oda az ő édes feleségéhez, meg kicsi gyermekéhez. Milyen határtalan boldogság is volna az! Talán éppen akkor érné őket, mikor az asszony türelme szeretettel tanitgatná gyermekét az — édes apja nevére . . .

Elborult a rab tekintete. Ugy fájt neki valami ott a szive tájékán. Hogy mennyire is el van ő temetve! Micsoda gyötrelmes karácsonya lesz is neki. Eszébe jutott a tavalyi karácsonya, az első, mit mint rab ért meg. — Ez a második, aztán jön majd a többi . . . sorban, egymásután; . . . megöregszik. . . most is az már . . . és soha sem lesz senkije, semmije . . . csak egy szám, egy szótalan szám; az a neve, kiserője, — mindene.

Roboz Ádám csak odahajtotta fejét a durva, faragatlan asztalra s csak engedte, hogy oda folyjon könnye arra a darab száraz kenyérre, mi ott feküdt az asztalán . . . . . .

— — — — — — — — — — — — — — —

— Roboz Ádám, keljen föl! A felügyelő ur elé kell mennie.

Ezek a szavak téritették magához a rab viseltet, ki egészen neki adta magát a kétségbeesésnek.

Felállt s valami csendes, fájó lemondással szólt oda a börtönőrnek:

— Menjünk!

Talán azt gondolta magában, hogy ugyan minek is zavarják az ő nyugodalmát — haszontalanul?

Fásultan, szinte érzéktelenül állt meg a börtönfelügyelő előtt. Csak akkor csillant föl valami a tekintetében, mikor a felügyelő odaszólt a börtönőrnek:

— Vegyék le Roboz Ádámról a bilincset!

Nem mondta, hogy a rabról, — hanem a nevén nevezte.

Valami homályos sejtelem szállta meg a nyomorult ember lelkét. Valami reménység féle, de elnyomta ujra, — hisz neki nincs mit remélni.

— Roboz Ádám, szólt most a felügyelő — én önt ezennel szabadnak nyilvánitom. Ártatlansága kiderült. A bünöst már nem érheti utól az igazság sujtó keze, mert az már égi birája előtt számol tettéről. Halálos ágyán vallotta be, hogy ő volt a gyilkos.

Roboz Ádám ezt tán már nem is hallotta. Neki most csak az ragadta meg a lelkét, hogy ő ujra szabad ember. Mehet haza az ő édes feleségéhez, kicsi gyermekéhez. . . .

És ment is. Sietett, hisz másnap karácsonyestéje volt, akkorra otthonn akart lenni. Messze volt falujától s kellett egy nap, mig a robogó vonat hazaszállitja.

Utközben ismeretlen embertől tudta aztán meg, hogy ki volt a gyilkos. — Senki más, mint Cséplő Pál. Az ölte meg Sétálló Andrást — Roboz Ádám helyett. Mert Roboz Ádámnak volt szánva a halálos ütés és csak tévedésből kapta azt Sétálló András. És pedig azért, mert Cséplő Pál is szerette Virág Borist őrjöngő, féktelen szenvedélylyel. De az asszony elutasitotta, mert hisz neki férje volt, becsületes, szerető férje. Az eszét vesztett ember aztán ugy gondolkozott, hogy neki csak Roboz Ádám áll az utjában. Hát azt akarta elpusztitani. Rálesett. De elhibázta a dolgot. Sötét lévén, Sétálló Andrást nézte szerencsés vetélytársának s leütötte azzal a baltával, a mit Robozék pitvarából csent el.

Csak később tudta meg, hogy nem azt ölte meg, a kit akart. De azért, mikor látta, hogy Roboz Ádámra hárul a gyanu, elhallgatott. Mindegy volt neki, akárhogyan, csak elpusztuljon az az ember. Nem sajnálta, mikor örökös rabságra itélték.

De azért később mégis megszólalt a lelkiismerete. A falujából elszakadt, valahol a hetedik vármegyében érte utól a vég. Halálos ágyán aztán bevallotta egész gonoszságát.

Igy mondták ezt Roboz Ádámnak utközben. De hát mit bánta ő ezt ma. Neki csak a felesége, meg a gyereke járt az eszében. Csak már náluk volna!

Már jól neki esteledett, mikor az ő falujánál állt meg a vonat. Roboz Ádám leugrott s aztán sietve neki vágott a dülő utnak, a melyik oda vezetett falujába.

Csak akkor állt meg egy pillanatra, mikor odaért a saját portájához.

— Én édes szeretteim! — susogta magában s aztán lassan oda lopódzott az ablakhoz. De a mit ott bent látott, attól megfagyott a szive.

A szoba ki volt világitva s dusan teritett asztal mellett ott ült az ő szeretett asszonya s vigan ölelgetett egy deli, szép legényt, a ki szivesen viszonozta a parázs szemü menyecske ölelését.

Roboz Adám megtántorodott. Megtört alakja még jobban meggörnyedt s ugy tapogatózva, reszketve támolygott be a szobába. Nem átkozódott, csak ugy reszketve, szinte sugva kérdezte:

— Asszony, hol van a gyermeked?

Az előbb még vidám menyecske sápadtan, reszketve bámult arra a megöregedett emberre s félelemtől elcsukló hangon csak annyit tudott mondani:

— Két hete temettük.

Roboz Ádám kitántorgott a szobából. Oda sietett a temetőbe. Megkereste azt a kicsi fehér keresztet, a melyre az volt irva:

— Itt nyugszik Roboz Ádám, — élt két évet.

Az a nyomorult ember aztán odaborult arra a kis fejfára s ott sirt, zokogott hosszan, keservesen . . .

A hideg, téli szél meg a közeli templomból oda-oda hajtott egy-egy hangot . . .

. . . Ma született a kis Jézus . . .

— — — — — — — — — — — — — — —

Másnap egy embert találtak ott a kis Roboz gyerek sirjánál megfagyva. Alig ismerték meg benne a régi, délczeg Roboz Ádámot, annyira megöregedett.

— Hja, a rabság, a rabság . . . mondogatták.

Pedig nem volt igazuk. Jobban megtörte azt a nyomorult embert az az egy este, mint egy örökös rabságnak minden gyötrelme. . . .